

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Fylkesdelplan for

Friluftsliv

Idrett

Naturvern

Kulturvern

Vedtatt i Fylkestinget

8. juni 2004

Godkjent av

Miljøverndepartementet

13. oktober 2005

www.rogfk.no

Definisjon / forklaring av begrep og uttrykk brukt i planen

Regionale friluftsområder	Begrepet ”regional” er ikke synonymt med ”interkommunal”. Det er ikke nødvendigvis noe krav at et område skal brukes av folk fra utenfra kommunen for å ha karakter av regionalt friluftsområde i denne sammenheng. Det vesentlige er at områdene tjener en funksjon for større befolkningsgrupper og ut over nærmiljøfunksjonen. Områder for nærfriluftsliv er det først og fremst et kommunalt ansvar å sikre gjennom arealplanleggingen.
Nærfriluftsliv / nærturområder	Med nærturområder menes her områder som benyttes til aktiviteter og kortere turer også ettermiddager/ kveld.
Dagstuo­mrå­der / utfarts­områder	Dagstuo­mrå­der er områder som i hovedsak benyttes i forbindelse med lengre turer (helger m.m.).
Sikrede områder	Som sikrede områder er stort sett vist vist arealer som er sikret av det offentlige med friluftsliv som siktemål. Det er imidlertid også tatt med en del mye brukte friluftsområder som er i offentlig eie, men hvor friluftslivinteressene ikke er den opprinnelige årsak til at de ble offentlig ervervet som eies av institusjoner, foreninger, stiftelser mv. I disse tilfellene må planen oppfattes slik at områdene anbefales opprettholdt som friluftsområder og gitt formell status ved regulering til friluftsområder eller friområder, hvis ikke annet er oppgitt i merknadsrubrikken.
Sikring	Sikring av friluftsområder gjennom offentlig kjøp eller varige bruksrett (servituttavtale) er ett av flere viktige virkemidler for å gi allmennheten tilgang til friluftsområder. Sikring bør brukes for høyt prioriterte områder der allemannsretten ikke er tilstrekkelig fordi områdene er innmark, trenger tilrettelegging eller bruken overstiger det allemannsretten hjemler, og for områder med særlige friluftskvaliteter.
Erverv / kjøp	Områder erverves, dvs kjøpes av stat eller kommune/friluftsråd /i enkelte tilfeller også fylkeskommuner med formål å sikre arealet til utøvelse av allmennhetens friluftsliv.
Servitt	Servittbelagte områder er områder som omfattes av privatrettslig avtale med formål å tilrettelegge for allmennhetens friluftsliv. Grunneieren får en økonomisk erstatning. Avtaler om bruksrett bør være langvarige. Selv om området fortsatt er privat eid, dekkes det av begrepet sikret friluftsområde.
Nærmiljøanlegg	Nærmiljøanlegg er anlegg eller områder for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og /eller oppholdsområder. Denne typen anlegg er uteområder som skal være fritt allment tilgjengelig og beregnet på egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for lokalbefolkningen for øvrig. Anleggene skal ikke dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinære konkurranser i idrett

Forkortelser brukt i planen

AmS = Arkeologisk museum i Stavanger

DF = Dalane friluftsråd

DN = Direktoratet for naturforvaltning

F.ORG = frivillige organisasjoner

FDP = fylkesdelpan

FLR = Friluftsrådene

FM = Fylkesmannen i Rogaland

FM-L = landbruksavdelingen

FM-M = miljøvern­avdelingen

FNF = Forum for natur og friluftsliv

HT = Haugesund turistforening

JF = Jæren friluftsråd

KKD = Kultur- og kirke­departementet

KOMM. = kommunene

MD = Miljøvern­departementet

NRSHF = Nord-Rogaland og Sunnhordland friluftsråd

PBL = plan- og bygningsloven

RA = Riksantikvaren

RF = Ryfylke friluftsråd

RFK = Rogaland Fylkeskommune

RFK-K = kulturseksjonen

RFK-N = næringsseksjonen

RFK-P = planseksjonen

RIK = Rogaland Idrettskrets

RKT = Rogaland kollektivtrafikk

RUP = regionalt utviklingsprogram

SEFRAK = SEKretariatet For Registrering Av faste Kulturminner

SMIL = Spesielle miljøtiltak i landbruket (fra 2004)

SNO = Statens naturoppsyn

STILK = Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (fram til 2004)

STF = Stavanger turistforening

SV = Statens vegvesen (Sør-Rogaland distrikt, Haugaland og Sunnhordland distrikt)

Bedre med en FINK i hånden.....

Det dokumentet du nå holder i hånden er en nyskaping som det knapt finnes maken til i Norge.

At en som driver med idrett også benytter seg av friluftsområder eller omvendt er en kjent sak. Eller at naturvernet og kulturminnevernet har mange sammenfallende interesser og felles mål. I den offentlige planlegging har dette imidlertid i stor grad vært adskilte områder med ganske tette skott imellom, med ulike regler og virkemidler forvaltet av ulike organer.

Her tar vi fylkeskommunens nye rolle som utviklingsaktør på alvor. All planlegging skal nå inneholde elementer som viser hvordan vi kan utnytte våre felles ressurser for å bli bedre. Denne planen forsøker å gjøre det. Vi samler fire områder som tidligere har arbeidet hver for seg – friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern – og finner ut hvordan de som arbeider innen disse områdene kan samarbeide og dra nytte av hverandres ressurser. Så drar vi streken enda et hakk lenger ut og ser på hvordan fylkeskommunen kan samarbeide med stat, kommuner, organisasjoner og andre aktører for å oppnå en ønsket utvikling i regionen.

Fylkeskommunens rolle i dette arbeidet er å være motoren som drar arbeidet i gang og sørger for at det er framdrift. Vi, med vår sentrale rolle i regionen, stiller våre ressurser og vårt kontaktnett til disposisjon for at alle parter skal ha en gevinst av dette.

Det er en rolle som fylkeskommunen kan fylle bedre enn noen annen. Vi når mye raskere fram til målet hvis alle drar i samme retning. Dette dokumentet er laget for at vi skal bli enige om våre felles mål og hvordan vi skal nå disse målene.

Deretter er det bare å kaste jakka og starte arbeidet.....

Jon Arne Silgjerd (V)
Leder for styringsgruppa for FINK.

Bokfink. Foto: Harald Lygren

*En del faktaopplysninger i planen er oppdatert i forhold til ny utgave i 2008.
Handlingsprogrammet i FINK blir delvis gjennomført i Regionalt utviklingsprogram for Rogaland (RUP).
Plankart og temahefter kan lastes ned fra www.rogfk.no - Regional utvikling/gjeldende planer*

Innhold

1.	INNLEDNING	6	6.	SATSINGSOMRÅDER INNEN OG SAMARBEID MELLOM REISELIV OG LANDBRUK	54
1.1.	Formål	6	7.	KART OG ØVRIGE REGISTRERINGER	58
1.2.	Bakgrunn	6	7.1.	Registreringskart	58
1.3.	Prosess og organisering	6	7.2.	Verdivurderingskart	58
1.4.	Hovedutfordringer	7	7.3.	Plankart	58
1.5.	Planens innhold	8	8.	RETNINGSLINJER FOR AREALBRUK OG TILRETTELEGGING	62
1.6.	Samarbeid og partnerskap	9	8.1.	Retningslinjer for arealene vist på plankartet for naturvern	62
2.	FORUTSETNINGER FOR PLANARBEIDET	10	8.2.	Retningslinjer for arealene vist på verdivurderingskartet	62
2.1.	Overordna nasjonale føringer	10	8.3.	Retningslinjer for arealene vist på plankartet for friluftsliv	62
2.2.	Andre relevante fylkesdelplaner	13	8.4.	Retningslinjer for tilrettelegging for friluftsliv i byer og tettsteder	62
3.	STATUS, UTFORDRINGER OG MÅL.	14	8.5.	Tilretteleggingskategorier	63
3.1.	Tema F: Friluftsliv	14	8.6.	Hvorfor tilretteleggingskategorier	63
3.2.	Tema I: Idrett	22	8.7.	Oversikt over tilretteleggingskategoriene	64
3.3.	Tema N: Naturvern	28	9.	HANDLINGSPROGRAM	66
3.4.	Tema K: Kulturminner – Fornminner	34	9.1.	Planlagt spillemiddelfinansiering av kommunalt prioriterte rehabiliteringsprosjekter 2004 – 2007	80
3.5.	Tema K: Kulturminner – Nyere tid	35	9.2.	Planlagt spillemiddelfinansiering av kommunalt prioriterte "nye" større prosjekter 2004 – 2007	81
3.6.	FINK og landbruk	39	9.3.	Partnerskapsområder	83
3.7.	FINK og reiseliv	42	9.4.	Friluftsområder om foreslås sikret i perioden 2004-2007	92
4.	STRATEGIER FOR FINK	44		PLANKART	95
4.1.	Folkehelseperspektiv	44			
4.2.	Tilgjengelighet	45			
4.3.	Vern, sikring og tilrettelegging	45			
4.4.	Differensiert tilrettelegging	45			
4.5.	Skjøtsel, vedlikehold og forvaltning	46			
4.6.	Informasjon / kunnskapsformidling / motivering	46			
4.7.	Samarbeid / partnerskap	47			
4.8.	Kompetanseutvikling	47			
5.	JURIDISKE OG ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	48			
5.1.	Vern og sikring	48			
5.2.	Tilrettelegging	49			
5.3.	Forvaltning, skjøtsel og drift	50			
5.4.	Oversikt over aktuelle økonomiske virkemidler for 2003	51			

F

Friluftsliv

I

Idrett

N

Naturvern

K

Kulturvern

1. Innledning

1.1. Formål

Planens formål er å:

- Presentere områder og objekter med verneverdi for naturvern og kulturvern basert på oppdatert kunnskap
- Formidle kunnskap om verneområder og verneverdier knyttet til områder og objekter for:
 - planlegging og arealforvaltning
 - undervisning
 - media
 - befolkningens allmenne kunnskaper og verdier
- Bidra til at prioriterte områder/ objekter blir gitt formelt vern/ fredning
- Sikre områder for friluftsliv og fysisk aktivitet
- Vise eksisterende og foreslå nye idrettsanlegg
- Bidra til befolkningens helse og trivsel gjennom
 - universell tilgjengelighet
 - fysisk utfoldelse
 - opplevelser
 - kunnskapsformidling
- Bidra til samarbeid og samordning mellom sektorene for å fremme
 - helhetstenkning
 - effektiv og målrettet ressursbruk
 - synergieffekter
- Stimulere organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner til å engasjere seg for vern, rehabilitering, tilrettelegging og informasjonsformidling
- Bidra til tilrettelegging for næringsutvikling i forbindelse med reiseliv, markedsføring, lokaliseringvalg og tilbud til ansatte

1.2. Bakgrunn

Fylkesdelplanen for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FDP FINK) skal avløse *Sektorplan for idrett og friluftsliv i Rogaland 2000-2003*, *Fylkesplan for friluftsliv 1992-95*, *Fylkeplan for turveger og grøntstrukturer i tettsteder 1992-95*, *Fylkesplan for naturvern 1992-95* og *Fylkesplan for kulturminner 1989*.

Den primære målgruppen for planen er beslutningstakere i fylket innen planlegging og forvaltning, politikere og ansatte i offentlig forvaltning. Planen skal være til hjelp i beslutningsprosessen gjennom å:

- Styrke oppslutningen i forhold til FINK-målene
 - Påvirke arealbruken
 - Behandle konflikter
 - Bedre samordningen

1.3. Prosess og organisering

Invitasjon til medvirkning i planarbeidet har skjedd gjennom to møter med kommuner og aktuelle organisasjoner april og oktober 2002.

Alle kommuner og relevante organisasjoner i Rogaland ble juli 2002 oppfordret til om å sende inn innspill og oppdatering i forhold til de ulike plantemaene innenfor FINK. Respons var relativt lav med skriftlige innspill fra 13 av 27 kommuner og 6 frivillige organisasjoner. Følgende kommuner har kommet med innspill: Lund, Bjerkreim, Sandnes, Hå, Klepp, Gjesdal, Sola, Strand, Suldal, Finnøy, Haugesund, Tysvær og Karmøy.

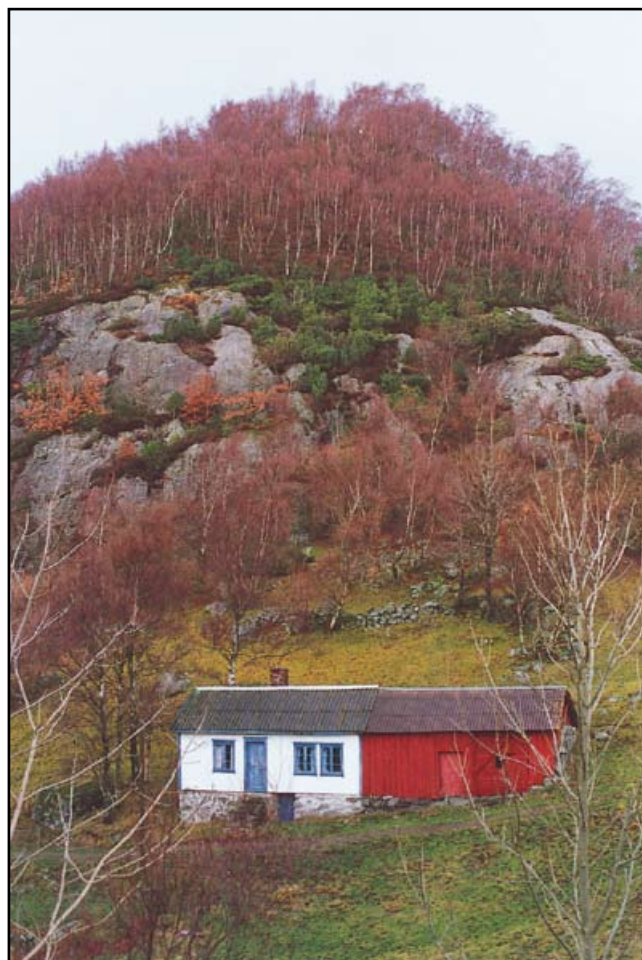

Foto: Kulturseksjonen RFK

Et romslig friluftsliv - tradisjoner i utvikling. Foto: Jon Arne Sæter

Det er avholdt egne møter med 19 kommuner angående temaet kulturminnevern.

Det ble informert om planarbeidet på Samlingsugå september 2002 og Rogalandskonferansen januar 2003.

Det er holdt egne møter med friluftsrådene (FR) og Forum for natur og friluftsliv Rogaland (FNF) om prioritering av hvilke friluftsområder som skal sikres.

Det er holdt 4 møter i styringsgruppa som har bestått av arbeidsutvalget i Regional- og kulturutvalget med:

Leder: Jon Arne Silgjerd
Sigmund Låte
Rolf Skretting
Lars Johannes Liknes
Reidar Helliesen
Jorunn Strand Vestbø
Elsa Lovise Erland

Prosjektgruppa har bestått av:

Leder: Per frøyland Pallesen, Rogaland Fylkeskommune, regionalplanseksjonen
Dagfinn Hatløy, Fylkesmannens landbruksavdeling
Audun Steinnes, FM miljøvern avdelingen
Jan G. Auestad, RFK kulturseksjonen
Anne Midtrød, RFK kulturseksjonen
Hans Olav Sandvoll, RFK kulturseksjonen

Gisela Endresen, RFK Rogaland reiseliv
Espen Enoksen, RFK helse- og sosialseksjonen
Torbjørn Rathe, RFK regionalplanseksjonen
Tom Sørum, RFK regionalplanseksjonen
Eli Viten, RFK regionalplanseksjonen

1.4. Hovedutfordringer

- Inaktivitet i befolkningen – negativ helseutvikling
- Familie/ barnekulturen i endring – søndagsturen og uorganisert lek utfordres av andre tilbud og aktiviteter
- Knapphet / avgang på nære friluftsområder
- Knapphet på aktivitetstilbud
- Vanskelig tilgjengelighet / åpningstider på idrettsanlegg
- Naturtyper/ arter trues eller blir borte
- Naturinngrep gjøres, urørte områder reduseres og fragmenteres og landskapet generelt utarmes
- Viktige biotoper og kulturlandskap gror til på grunn av redusert beiting
- Viktige biotoper og kulturlandskap utarmes på grunn av økt næringstilførsel og intensivt jordbruk
- Kulturminner ødelegges eller forfaller – ressursknapphet i forvaltningen
- Sektorene opptrer for mye isolert/ ukoordinert (av og til i motstrid). Innsats må samordnes.

1.5. Planens innhold

Planen skal være offensiv, tverrsektoriell og baseres på partnerskap.

Planen skal både fokusere på natur- og kulturverdiens egenverdi. Natur- og kulturkvalitetene er grunnlag for opplevelser, fysisk aktivitet, sunt kosthold, rent miljø som igjen gir grunnlag god helse, trivsel og velferd. Det er derfor sentralt i planen å både sikre og tilrettelegge kvalitetene i fylket som bidrar til en god folkehelse

Planen inneholder:

- Overordnede mål for FINK– på tvers av sektorene/temaene
- Delmål for sektorene – som er innbyrdes konsistente
- Strategier for:
 - Vern, fredning, sikring og bevaring
 - Tilrettelegging for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, kunnskapsformidling og sosialt samvær
 - Skjøtsel/forvaltning
 - Folkehelseperspektivet
- Retningslinjer for arealbruk og tilrettelegging
- Handlingsprogram – koordinert virkemiddelbruk av spillemidler og statlige, fylkeskommunale, kommunale og private midler
- Satsing på spesielle geografiske områder som egner seg for tilrettelegging gjennom partnerskap (partnerskapsområder)
- Plankart
- Databaser og temakart

Folkehelse

Koblingen mellom FINK og folkehelse er sentral i planen. Folkehelsearbeidet har som mål å gi det enkelte menneske økt overskudd til å mestre hverdagens krav. Verdens helseorganisasjon (WHO) sin definisjon på god helse er en tilstand av fullstendig fysisk, sosialt og mentalt velvære, og ikke bare fravær av sykdom eller lyte. God helse for folk flest er trivsel, funksjon, natur, humor, mestring, overskudd og energi. God helse behøver ikke bety at du har det perfekt, men har det alminnelig bra. Helseopplysning som fokusere ensidig på risiko skaper bekymring og utrygghet, og knytter sykdom og fare til det vi forbinder med hygge. Folks helsebegrep er preget av trivsel, helhet, pragmatisme og individualitet. Folkehelsearbeidet må fokusere på helhet og balanse mellom folkevett og fagvett.

Folkehelsearbeidet gjennom FINK tar blant annet utgangspunkt i at:

- Det er behov for bedre kontinuitet, forankring og integrering i den ordinære samfunnsplanleggingen, og utvikling av en politikk og en praksis som i større grad er kunnskapsfundert.

Solblom i ugjødsla beitemark, Resnes i Stavanger. Området ble aktivt beita på 90-tallet, men er nå under tilgroing som kan true arten. Foto: Audun Steinnes

- Mulighetene helsesektoren har for å hente gevinst ut av forebyggende arbeid, er så langt ikke utnyttet i tilstrekkelig stor grad
- På mange områder kan det forebygges mer for å reparere mindre
- Sterk sosial ulikhet både når det gjelder helseproblemer og faktorer som påvirker helsen. Risikofaktorene er ofte spesielt konsentrert i sårbare deler av befolkningen
- Det må satses på et bredt spekter av tiltak som virker motiverende og helsefremmende, og som tar hensyn til individuelle forskjeller i preferanser og ferdigheter, uten å være moraliserende.
- Fysisk aktivitet har en positiv virkning på barns og unges yteevne og helse i oppveksten, og bidrar også til å forebygge en rekke alvorlige sykdommer senere i livet.

Reiseliv og lanbruk

Reiseliv og landbruk er ikke tema for planen på samme nivå som F/I/N/K, men er med som viktige samarbeidsaktører med mange sammenfallende interesser. Gjennom samarbeid og partnerskap kan reiseliv og landbruk støtte målene i FINK og selv ha nytte av samarbeid.

For landbruket vil overgangen til ikke-produksjonsretta støtte føre til en dreining mot reiselivs- og friluftslivstiltak. For eksempel istandsetting av verneverdige bygninger og bygging av turveger.

FINK er både en plan for tilrettelegging basert på samarbeid og partnerskap og en plan for sikring av areal og objekter. Dette gjelder spesielt i forhold til reiseliv, landbruk og *Regional Dialog* (samarbeid mellom FM og FK). Planen fokuserer på sammenhengen mellom bruk /tilrettelegging og vern/sikring, og naturens og kulturminnenes egenverdi. I planen forutsettes det at det er enighet om at natur- og kulturverdiene og kvalitetene skal sikres og vernes, og at det ikke er nødvendig å argumentere for legitimiteten til vernearbeidet.

Plankart

Plankart over sikra og prioriterte friluftsliv- og naturvernområder fra Fylkesplanen for Rogaland, friluftsliv og naturvern (1992-95) er oppdatert og videreført i denne planen. Nye områder/objekter som primært kommunene må sikre/forvalte - ved bruk av plan- og bygningsloven og andre virkemidler som for eksempel STILK – er lagt inn på kartet. Kommunene oppfordres til selv å sikre F/N/K-verdiene gjennom pbl og andre virkemidler. En begrensning her er manglende tilskudd til vern/sikring ved hjelp av plan og bygningsloven.

Tilsvarende er heftene med omtale av friluftsliv- og naturvern områdene i FINK videreført med oppdatering av status og områdebeskrivelsene.

En oppsummering av endring av status og tilgjengelige (økonomiske) virkemidler synliggjør at arbeidet med vern av kulturminner har dårligere framdrift og færre økonomiske virkemidler enn arbeidet med naturvern og sikring av friluftslivsområder.

FINKen har også fokus på områder utover F/N/K – spesielt idrettsanlegg og områder for barn & unge – for å få fram sammenhengen mellom de ulike områdene/objektene.

1.6. Samarbeid og partnerskap

Et nytt grep i FINK er forslag til 58 geografiske partnerskapsområder i Rogaland, det vil si forslag til 1-3 områder i hver kommune der det bør satses på tilrettelegging i og på tvers av kommunene. Tilretteleggingen skal skje i partnerskap mellom offentlige, frivillige og private aktører i forhold til det potensialet som finnes for opplevelser i området. Landbruk og reiseliv vil være viktige aktører gjennom kunnskap, virkemidler og eierskap.

FINK foreslår økt regionalt samarbeid/partnerskap om helsefremmende aktiviteter, sikring av areal/vern, tilrettelegging, informasjon, næringsutvikling etc.

Mulige samarbeidspartnere vil være: Vestlandsrådet, statlige virksomheter, blant annet Fylkesmannen og Vegkontoret, andre fylker, kommuner, interkommunale friluftsråd, museer og andre kulturinstitusjoner, næringslivet, frivillige organisasjoner, næringsorganisasjoner i landbruket.

Alternativ organisering / samarbeidsformer kan være: motivere til mer formelt samarbeid i kommunene innen FINK-temaene, funksjonsorganisering, problemknusergruppe, personalutnyttelse, felles behandling av høringsdokumenter.

Det tas utgangspunkt i fire typer partnerskap:

1. *Strategiske partnerskap* tar sikte på å lage et rammeverk for samordning av regionale utviklingsaktiviteter mellom ulike nivåer (stat, landsdel, fylke, region og kommune) og mellom ulike sektorer. Policy utvikling kan være viktige oppgaver her.
2. *Institusjonelle partnerskap* er knyttet til langsiktige partnerskap mellom institusjoner og / eller private for å løse felles oppgaver med støtte fra flere parter
3. *Prosjektpartnerskap* er tidsavgrensede som er avsluttet etter at en særskilt oppgave er gjennomført
4. *Planleggingspartnerskap*

En sentral side ved partnerskap er at alle deltakerne må bringe med seg ressurser inn i partnerskapet, at spillereglene for partnerskapet er klart definert og at deltakerne opplever en vinn – vinn situasjon med partnerskapet.

Program for fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør (godkjent av Fylkestinget 11.03.03) angir strategier, satsingsområder og modeller for partnerskap som må trekkes inn i FINK. FINK skal både være en revisjon av eksisterende fylkesdelplaner og en videreutvikling med fokus på partnerskap innen bruk, vern og tilrettelegging av natur- og kulturverdiene i fylket.

Samarbeid mellom fylkesmannen i Rogaland og Rogaland Fylkeskommune – *Den regionale dialog* - gir et enda bedre grunnlag for arbeid på tvers av sektorene friluftsliv, idrett, naturvern, kulturminnevern, landbruk, reiseliv, helse og utdanning. Det er en stor fordel med FINK at en kan bruke et mye større utbud og kombinasjoner av virkemidler i forhold til folkehelse og tilrettelegging.

2. Forutsetninger for planarbeidet

Foto: Svein Magne Fredriksen

2.1. Overordna nasjonale føringer

Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (St.meld. 25/2002-2003)

- Regjeringen ønsker et miljøvennlig friluftsliv som også bidrar til å styrke folkehelsen. Særlig viktig er det å legge friluftsmulighetene for barn og unge godt til rette og styrke friluftslivsorganisasjonenes vilkår.
- Regjeringen fortsetter arbeidet med å stanse tapet av det biologiske mangfoldet. Fjellrev, de store rovdirene og laks vil bli prioritert. I tillegg fortsetter Regjeringen arbeidet med å kartlegge og overvåke mangfoldet, forbedre regelverket, fjerne subsidier med negative miljøvirkninger og verne områder artene lever i.
- Havet, kysten, fjordene og vassdragene representerer noe av det mest særegne ved norsk natur. Å ta vare på natur- og miljøkvalitetene i vann er nødvendig for å sikre at fremtidige generasjoner også skal kunne høste av verdiene havet og vassdragene gir.
- Regjeringen foreslår en satsing på økt skogvern som skal sikre høy faglig kvalitet i vernearbeidet samtidig som konfliktene reduseres. Offentlig eide skoger skal i størst

mulig grad tas i bruk til vern. Det er satt i gang et pilotprosjekt for å prøve ut "frivillig vern" som arbeidsmåte.

- Regjeringen vil snu utviklingen fra at kulturminnene blir sett på som et problem til at de blir oppfattet som en positiv ressurs, både for enkeltmennesket og for lokalsamfunnet.

"Resept for et sunnere Norge", Folkehelsepolitikken (St.meld. nr 16/2002-2003)

- Idretts- og friluftslivsorganisasjonene har viktige oppgaver i å omsette mål og strategier til praktisk handling.
- Idretten og friluftslivet er viktige alliansepartnere i arbeidet med å påvirke enkeltmennesker til en mer aktiv livsstil ved tilrettelegging av varierte aktiviteter og tilbud på lokalplanet.
- Det er behov for å bygge ned barrierer mot fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, særlig i forhold til mennesker med bevegelseshemming eller andre funksjonsnedsettelse
- Livsstiltak kan erstatte deler av den medikamentelle behandlingen, og Regjeringen foreslår at det innføres et system med grønn resept (for eksempel fysisk aktivitet i stedet for eller i tillegg til medikamentell behandling)

Bedre miljø i byer og tettsteder

(St.meld. 23/2002-2002)

Regjeringen vil legge til rette for:

- Trygge, vakre og opplevelsesrike byer og tettsteder med høy miljø- og bokvalitet for befolkningen
- Funksjonelle og attraktive byer og tettsteder for et konkurransedyktig næringsliv
- Bystrukturer og bymiljø som stimulerer til helsefremmende livsstil
- Et funksjonelt og miljøvennlig transportsystem med sterkere satsing på kollektivtransport, sykling og gange
- Byer og tettsteder som ivaretar natur- og kulturmiljø

"Oppvekst og levekår for barn og unge i Norge" (St.meld. 39/2001-2002)

- En hovedutfordring ved utforming av fremtidens politikk for barn og unge er å legge til rette for arenaer og møteplasser som kan styrke en positiv identitetsutvikling og gi muligheter for deltakelse og innflytelse. Det er tid for å løfte frem det personlige ansvar, dugnadsånden og gi den frivillige sektor bedre arbeidsvilkår.

På veg mot Skaulen i Saudafjella. Foto: Odd Inge Worsøe

Biologisk mangfold (St.meld. 42/2000-2001) skal

- vernes og brukes bærekraftig
- kartlegges og overvåkes
- integreres i alle sektorenes forvaltning

Friluftsliv, "Ein veg til høgare livskvalitet (St.meld. 39/2000-2001)

Friluftslivet skal

- være helsefremmende, trivselskapende, miljøvennlig
- baseres på allemannsretten
- stimulere barn og unge
- være tilgjengelig ved bolig, barnehage og skole

"Om norsk landbruk og matproduksjon" (St.meld. 19/1999-2000)

- Gjennom aktiv landbruksdrift skal en sikre og vedlikeholde kulturminner, biologisk mangfold, landskapsbilde og rekreasjonsmuligheter.

"Lønnsomme og konkurransedyktige reiselivsnæringer" (St.meld. nr. 15/1999-2000)

- Naturen og uberørte landskaper som fjorder, kyst, fjell og fossefall, danner en basis for det ferie- og fritidsbaserte reiselivet i Norge.

- Norge har stor tilgang på natur og friområder. Store muligheter for rekreasjon, aktiviteter og opplevelser, som er viktige ressurser for norsk reiseliv. Regjeringen ønsker å tilrettelegge slik at disse mulighetene kan utnyttes både for reiselivsnæringene og lokalbefolkningen.

- Gjennom de lokale areal- og reguleringsplanprosessene må det gjøres avklaringer av arealbruken som skaper ryddige forhold mellom reiselivs-, friluftsliv- og andre arealbruksinteresser.
- Evnen til å ta vare på og bygge videre på de miljøkvaliteter som ligger i våre natur- og kulturminneressurser, er vesentlig for reiselivsnæringens utvikling framover.
- God miljøtilpasning er avgjørende for en lønnsom utvikling av et bærekraftig norsk reiseliv
- Norsk natur og kultur, landskaper, byer og tettsteder med opplevelseskvaliteter og aktivitetsmuligheter er en viktig ramme om og del av reiselivsproduktet.

"Idrettslivet i endring" (St.meld. 14/1999-2000)

- Staten vil støtte den frivillige, medlemsbaserte idretten økonomisk slik at idrettsorganisasjonene kan opprettholde og utvikle et omfattende og godt aktivitetstilbud, primært på lokalt nivå.
- Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning

Fra Hellestø i Sola. Foto: Odd Inge Worsøe

til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggsmassen bør tilpasses aktivitetsprofilen i befolkningen. Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud både i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten og gjennom mulighet for egenorganisert aktivitet.

Stortingsmeldingen må ses i sammenheng med Sundberg-utvalgets rapport om "Finansiering av statlig idrettspolitikken".

"Vern og bruk i kystsona" (St.meld. 43/1998-1999)

- Sikre det biologiske naturgrunnlaget, bl. a. gj. områdevern
- Sikre areal til høsting og matproduksjon i sjø
- Samordne og avveie bruker- og verneinteresser

"Verdiskapning og miljø – muligheter i skogsektoren" (St.meld. 17/1998-1999)

- Skogbruket må ta ansvaret for de miljøtilpasninger som er nødvendig av hensyn til skognaturen, det biologiske mangfoldet, kulturminner eller andre miljøverdier.

"Om handlingsplan for funksjonshemma" (St.meld. 8/1998-1999)

- Samfunnet må utformes slik at det likestiller alle innbyggerne og gir alle samme anledning til å opparbeide og opprettholde en selvstendig og sosial tilværelse.

"Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling" (St.meld. 58/1996-1997)

- Utvikle rammevilkår som stimulerer til en samfunnsutvikling i en bærekraftig retning.
 - Etablere et nasjonalt registrerings- og overvåkingsprogram for å påvirke arealforvaltningen slik at videre tap av biologisk mangfold unngås/redueres
 - Kommunene skal spille en sentral rolle
 - Sektorene skal gjennom sektorvise miljøhandlingsplaner ta ansvar for å nå miljøvernpolitiske mål.
- Landbruksnæringen skal
- bevare de få gjenværende naturområdene av noen størrelse uten tekniske inngrep
 - ivareta kulturminner, biologiske verdier og verdier for friluftslivet knyttet til kulturlandskapet i jordbruk og utmark
 - bidra til etablering og vedlikehold av viktige ferdselsårer som en del av en helhetlig forvaltning av kulturlandskapet, særlig i og omkring byer og tettsteder

Regional planlegging og arealpolitikk (St.meld. 29/1996-1997) skal

- frede eller bevare et representativt utvalg av kulturlandskap og kulturmiljø
- sikre arts- og variasjonsrikdommen, det kulturhistoriske og det økologiske perspektiv i kulturlandskapet
- forvalte landskapet med sikte på å fremme helse, trivsel og friluftsliv hos befolkningen
- ta hånd om ressurser i landskapet med tanke på utvikling av et bærekraftig reiseliv

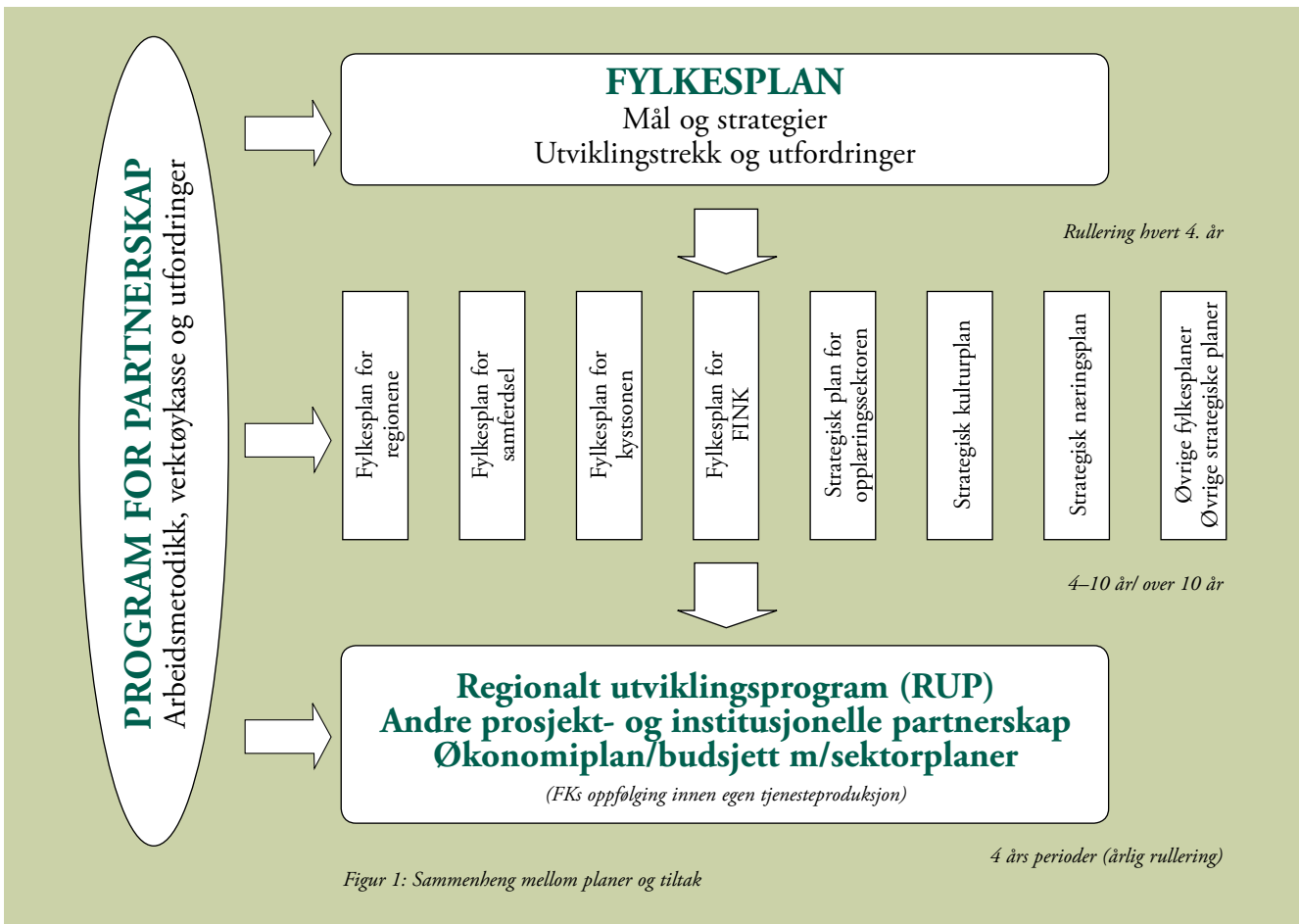
Reform 97 (grunnskolen)

- Barna skal ha fysisk aktivitet og oppleve gleden ved å være i bevegelse
- Barna skal ha automatisert alle grunnleggende bevegelser ved utgangen av småskolen

Reform 94 (videregående skole)

- Hvor kroppsøvingefaget ble en av de store taperne

2.2. Andre relevante fylkesdelplaner

Fylkesdelplan for FINK er samordnet med øvrige fylkesdelplaner. I arbeidet med underlaget for den kommende fylkesplanprosessen har arbeidet med FINK vært trukket inn i utarbeidelsen av kapittelet om "Kvalitet" i dokumentet "Rogaland i utvikling" - en rapport om utviklingstrekk og utfordringer for Rogaland. Natur og naturkvaliteter er selve livsgrunnlaget vårt gjennom matproduksjon og annen naturutnyttelse. Samtidig er natur- og kulturkvalitetene arena for fysisk aktivitet og opplevelser som fremmer god helse, trivsel og velferd; både for rogalendingene selv og som grunnlag for blant annet reiseliv.

Av fylkesdelplaner som ikke er nevnt i figur 1 er disse sentrale i forhold til FINK:

- Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren
- Fylkesdelplan for areal og transport på Haugalandet
- Fylkesdelplan for areal og transport i Dalane
- Fylkesdelplan for areal og transport i Ryfylke
- Fylkesdelplan for Jærkysten
- Fylkesdelplan for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene
- Reiselivsplan for Rogaland

3. Status, utfordringer og mål

- Å synliggjøre og ta vare på de store og varierte natur- og kulturverdiene i fylket som uerstattelige verdier og som grunnlag for næringsutøvelse, bosetning, kunnskap, opplevelse, rekreasjon og helse for nåværende og kommende generasjoner.
- Å gi befolkningen i Rogaland bedre helse og livskvalitet, økt trivsel og trygghet i hverdagen
 - uavhengig av sektorer og finansieringskilder
 - ved tilrettelegging for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern på en slik måte at ressursene utnyttes på en god måte og publikum får størst mulig utbytte
 - uten forringelse av natur- og kulturmiljøet.

Friluftsliv gir gode naturopplevelser og økt miljøkunnskap og er et viktig bidrag til bærekraftig bruk av vår natur- og kulturarv. Friluftslivet skal være miljøvennlig og bidra til å styrke folkehelsen. Særlig viktig er det å legge friluftsmulighetene for barn og unge godt til rette og styrke friluftsjansene under de beste vilkår.

Tema F: Friluftsliv

Fra Håstein med utsikt mot Sola og Stavanger. Foto: Tom Sørum

3.1.1. Status

Rogaland har en variert natur som gir gode muligheter for friluftsliv i store deler av fylket. Friluftslivsarbeidet har en veletablert organisering. Tilrettelegging og drift av de fleste regionale friluftslivsområdene skjøttes av fire interkommunale friluftsråd (som dekker 26 av 27 kommuner). To turistforeninger utfører arbeidet med hytte- og løypenettet i fjellet og enkelte steder i lavlandet. I tillegg står kommunene for drift og tilrettelegging av en rekke lokale friluftslivsområder. Noen kommuner har også tatt på seg tilrettelegging og driftsansvar for regionale områder i en praktisk arbeidsdeling med friluftsrådene.

Sikring av friluftsområder skjer i samarbeid mellom FM, friluftsrådene og kommunene. Rogaland fylkeskommune gir økonomisk støtte til tilrettelegging og drift, men gir kun sin anbefaling i sikringssaker.

Intensivt landbruk, store kraftutbygginger og generelt stort utbyggingspress gjør at mulighetene til friluftsliv er sterkt redusert enkelte steder i fylket. Dette krever særlig oppmerksomhet i arealforvaltning og i friluftslivsarbeidet.

Areal

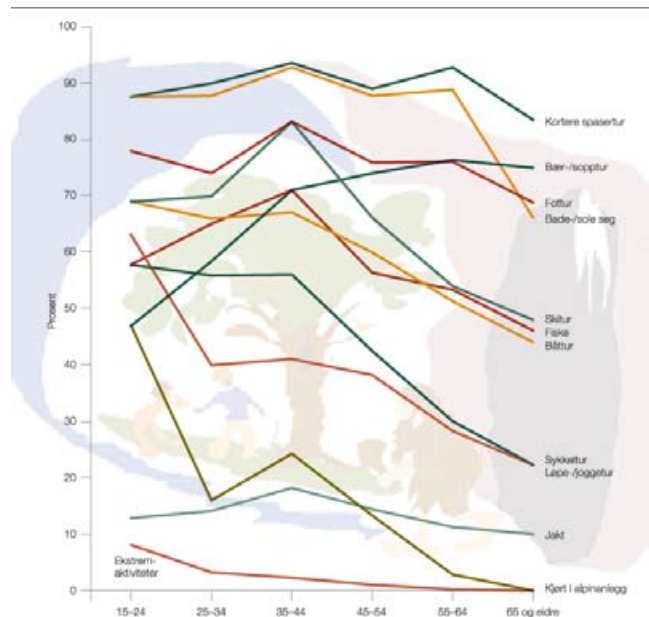
Arealis-registeret har registrert 237 sikrede friluftslivsområder i Rogaland, dvs. områder som er kjøpt til friluftslivsformål eller hvor en har inngått langtids leiekontrakt med slikt formål. Siden 1992 er det blitt sikret om lag 20 nye friluftsområder i Rogaland, ca. 2 per år i gjennomsnitt.

Rogaland har et folketall på ca. 380.000 og et totalareal på 9 320 km². Store deler er utmark hvor allmennheten har rett til fri ferdsel året rundt. De mest attraktive utmarksområdene for friluftsliv ligger imidlertid ikke der flertallet av befolkningen bor. Jær-regionen, fjord- og dalbotner og mange andre lavlandsområder er sterkt oppgjødslet og bebygget. Disse områdene er derfor dominert av innmark med lite og vanskelig tilgjengelig utmark i friluftslovens forstand. De fleste tettstedene i fylket har dermed dårlig tilgang til nære utmarksområder. Byene og tettstedene på Jæren er omgitt av innmark med stor avstand til egnede utmarksområder.

En romslig skjærgård gir gode muligheter for båtutfart, særlig i Ryfylke og i Nord-Rogaland.

I tillegg til avstand, er det ulike barrierer som hindrer ferdsel. Veganlegg skaper barrierer for ferdsel til fots og på sykkel, f.eks. der veger med stor trafikk deler friluftsområder i to eller der veger ligger mellom boligområder og idretts- eller friområder. Mange tunneler har ferdselsforbud for gående og syklende. Når fergeruter stadig oftere erstattes med tunneler, skaper dette nye barrierer for ikke-motoriserte trafikkanter.

I 100-metersbeltet mot sjø taper friluftslivsinteressene stadig oftere kampen om attraktive friluftslivsarealer, fordi de samme arealene er attraktive for utbygging av bl.a. hytter.

Del av befolkningen som deltar i ulike hovedformer av aktiviteter sett i forhold til alder.

Jærstrendene er et populært utfartsmål for store og små. Foto: Tom Sørum

Prisene på arealer i strandsonen er blitt så høye at sikring til friluftslivsformål vanskelig lar seg gjennomføre. Offentlig forvaltning kan ikke konkurrere med private utbyggingsinteresser når det gjelder arealpris. Offentlig sikringspolitikk har som mål at den ikke skal være prisdrivende, men forvalte sikringsmidlene optimalt.

Det er behov for å øke ferdselsmulighetene i tettstedsnære jordbruksarealer. Dette kan løses ved å sikre sammenhengende grønt strukturer og ved bygging av turveger og -stier i og gjennom slike områder. Dette forutsetter godt samarbeid med grunneiere og landbruksmyndigheter. Rogalands befolkning vokser med ca. 1% årlig og storparten av veksten foregår på Nord-Jæren.

Gjerdeklyver sør for Obrestad hamn, Hå. Foto: Tom Sorum

Ryfylke friluftsråd drifter Sauøy, Finnøy. Foto: Tom Sorum

For å dekke behovet for varierte friluftslivs aktiviteter i årene som kommer er det behov for å sikre områder av forskjellige typer og i ulike deler av fylket. (Ref. Nasjonalt Sikringsprosjekt og tabell 10.4).

Tilrettelegging

I Rogaland har det pågått kontinuerlig tilrettelegging av områder for allment friluftsliv siden Jæren Friluftsråd ble opprettet i 1950. De fire interkommunale friluftsråd foretar et betydelig arbeid med merking av turløyper, bygging av parkeringsplasser ved utfartsområder, tilrettelegging for bading og båtutfart, oppkjøring av skiløyper, m.m. I underkant av 200 områder har en eller annen form for tilrettelegging. I tillegg gjør frivillige organisasjoner, bl.a. Turistforeningene, en betydelig innsats, f.eks med merking av stier, i motiveringsarbeidet (skiskole, naturlos, osv.), samt bygging og drift av fjellhytter.

Motivering/fysisk aktivitet

De siste årene er det blitt dokumentert at stillesitting er et økende helseproblem i alle aldersgrupper, også i Norge. Det offentlige bruker stadig mer penger på behandling av belastningssykdommer og andre lidelser påført av inaktivitet. Både kommuner, friluftsråd og organisasjoner utfører en viktig motiveringsjobb. For eksempel holder friluftsrådene kurs for personalet i barnehager, på skoler og i skolefritidsordningen.

Økonomi

Arbeidet innen friluftslivssektoren har tradisjonelt gitt stor effekt for lite penger. Sikring av areal har først og fremst foregått i utmarksområder der kvadratmeter prisen er lav.

Tilretteleggingskostnader har vært konsentrert om bygging av enkle stier og "serviceanlegg" som toaletter, båtfester, små brygger og parkeringsplasser. Økt fokus på tilrettelegging for fysisk aktivitet i nærmiljø og i tettsteder har gjort at selv enkle friluftslivsaktiviteter - som det å gå på tur - krever sikring av kostbare arealer, og tyngre opparbeiding for å tåle daglig slitasje fra mange.

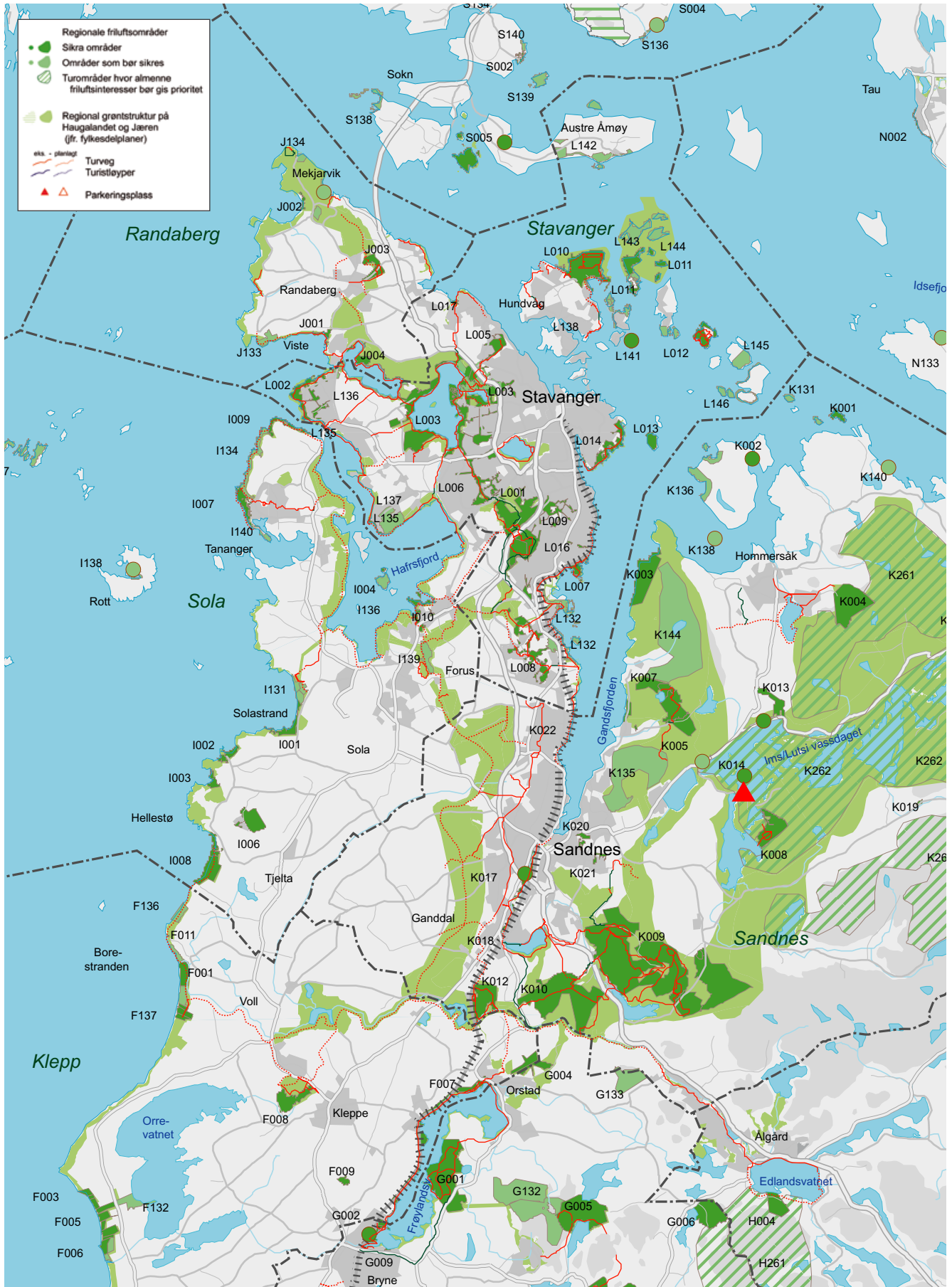
3.1.2. utfordringer

Å synliggjøre helsegevinsten ved fysisk aktivitet i friluft for alle grupper i befolkningen, slik at stadig flere tar del i friluftslivsaktiviteter og dermed bedre sin livskvalitet.

Areal

Tettsted/bynært

Utfordringene er spesielt store i de 4 største byene og i mange tettsteder (primært kommunesenteret), bl.a. som følge av fortetting og stort utbyggingspress. For gående og sykklende er det et økende problem at tunneler bygges og fergeruter legges ned uten at det legges til rette for gående og sykklende på en tilfredsstillende måte.

Tegnforklaring se side 17.

Tegnforklaring se side 17.

100-metersbeltet

I 100-metersbeltet mot sjø er det fortsatt en stor utfordring å holde viktige arealer fri for bebyggelse. Fylkesdelplanen for kystsonen i Rogaland har retningslinjer for offentlig planlegging og forvaltning av strandsonen som skal bidra til en planmessig forvaltning. Rogaland fylkeskommune har en positiv holdning tilbygging av hytter, naust og brygger der dette ikke er til sjenanse for allmennheten.

Samtidig må det arbeides for at det settes av mer penger på statsbudsjettet i årene fremover, slik at takten i sikringsarbeidet ikke reduseres som følge av at arealprisene stiger. For å dokumentere sikringsbehovet er det behov for en klar prioritering (ref. tabell 9.4).

Sammenhengende grønt strukturer

Det mangler fortsatt sammenhengende grøntstrukturer en rekke steder. Mange grøntstrukturer har brudd (veger, boliger, osv), andre mangler bruksavtaler for å kunne skiltes og tilrettelegges. Det er viktig å få disse markert i planen slik at framtidige grøntstrukturer ikke brytes ved vegbygging og boligutbygging, men inngår som en naturlig del av nære turområder i boligområder og som transportledd for gang- og sykkeltrafikken lokalt. Det finnes en rekke turveger, stier, rolige vegstrekninger og gang-/sykkelveger i fylket. Utfordringen ligger i å få disse lenket sammen til sammenhengende turveger/turstier for lengre turer, inkludert helgeturer og ferier, som et bærekraftig alternativ til bilturer.

Tilrettelegging

For at flest mulig kan bruke friluftslivsområdene, er det mange steder behov for enkel tilrettelegging. Utfordringen består i å velge riktig grad av tilrettelegging, samt å skaffe penger til nødvendig drift og vedlikehold til eksisterende anlegg. Når bruken av områder øker blir driftsutgiftene også høyere. Universell utforming og differensiert tilrettelegging er viktige stikkord her (se også kap. 4.2 Tilgjengelighet, 4.4 Differensiert tilrettelegging og 8.5 Tilretteleggings kategorier). Fylkesdelplan for Universell utforming ble vedtatt mars 2007.

Motivasjon

Inaktive

Det er en sterk utfordring at gruppen "inaktive" vokser. Dette bekreftes av nye tall fra sosial- og helsedepartementet. Det er viktig å forebygge at store grupper av barn og unge havner i denne kategorien. For inaktive voksne, (grupper av eldre, visse innvandremiljøer, funksjonshemmede, m.fl.), er det helt nødvendig å motivere til økt fysisk aktivitet i årene fremover. Det er nødvendig å "skreddersy" motiveringstiltak for at de skal kunne ta i bruk de aktivitets tilbud som finnes. Prosjektet "Frisk i Friluft" i Rogaland har til oppgave å stimulere, og legge til rette for fysisk aktivitet for inaktive i

Is hockey på Store Stokkavatnet. Foto: Tom Sorum

Tilpasset tilrettelegging langs Jærkysten. Foto: Tom Sorum

På blåbærtur i Madlandsheia. Foto: Tom Sorum

alle deler av fylket. Prosjektet er et samarbeid (partnerskap) mellom Rogaland fylkeskommune, fylkesmannen i Rogaland, kommunene, Rogaland Idrettskrets og Forum for Natur og Friluftsliv i Rogaland. Å motivere til økt fysisk aktivitet, og dermed bedre helse, blir en av de største utfordringene i planperioden.

Rammebetingelser

Forskning

Friluftslivsinteressene trenger dokumentasjon i form av forskning for å få bli hørt, særlig i arealsaker og i økonomisaker. Det offentlige trenger større tyngde bak sin argumentasjon om friluftslivets positive betydning for folks levekår.

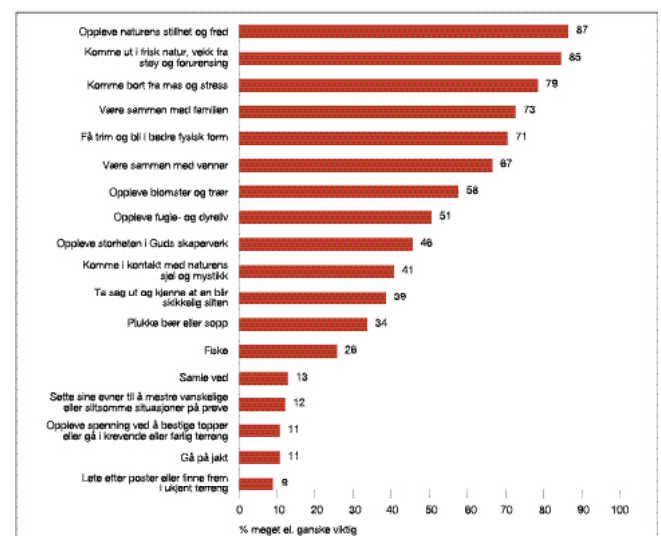
Finansiering

Utfordringen på finansieringssiden ligger i å skape forståelse for at det er nødvendig å bruke mer penger for å kjøpe arealer og bygge stier, turveier og annen tilrettelegging for å gi flest mulig et aktivt friluftsliv. Statens andel av midler til drift og vedlikehold er gått kraftig nedover de siste årene. Tyngden faller på kommuner og fylkeskommuner. Interkommunale friluftsråd mottar knapt driftsmidler fra staten for å utføre skjøtsel og drift i regionale friluftsområder. Både fysisk tilrettelegging og behovet for å moti-

vere nye grupper til aktivitet må sees på som en naturlig del av det forebyggende helsearbeidet. Finansieringen bør i mye større grad være en helsepolitisk oppgave.

Nordmenns motiver for å gå på tur.

(Fra spørreundersøkelse 1993. St.. meld. 39, 2000-2001)

Samarbeid med andre (inkludert "sambruk")

Næring (Reiseliv)

Mange fagfelt er av felles interesse, som fotturisme og vide-reutvikling av sykkelturisme og båtturisme. De sterke sidene ved reiselivstilbudet i fylket er først og fremst spesielle naturattraksjoner som øyer i havgapet, lange sandstrender, variert fjordnatur og utfordrende fjell- og heilandskap. Rogaland har gode muligheter for å utvikle tema reiseliv knyttet til formidling av natur- og kulturhistorie (vakre landskap, særpregede fyr, gammel bosetting, landets eldste åpne kulturlandskap, rikssamling, utvandring og næringshistorie o.l.). Foreløpig er det relativt liten slitasje på natur og kultur, men det er behov for kanalisering av ferdsel i en del områder. Utstein Kloster, Lysefjord området og Jærkysten gir spesielle utfordringer for videre utvikling og samarbeid.

Landbruk

Kulturlandskapet har betydelig opplevelsesverdi og kan gi bedre ferdselsmuligheter. (Se for øvrig kapittel 6 Samarbeid og satsingsområder innen reiseliv og landbruk).

Frivillige organisasjoner

Disse utfører et betydelig arbeid med motivering og tilrettelegging for friluftslivs aktiviteter i Rogaland, både i fjellet og i lavlandet.

Mellom nivåer

Regional utvikling betyr et aktivt samarbeid med og mellom kommuner i eget fylke, for eksempel samarbeidsprosjektet "Frisk i Friluft".

Det pågår også viktig utviklingsarbeid mellom fylker, bl.a. gjennom arbeidet med en felles skjærgårdstjeneste for Vestlandet, kalt "Vestkystparken".

Rogaland fylkeskommune er sammen med andre norske fylker aktive i regionalt samarbeid med andre land, f.eks gjennom Interreg-prosjekter som "The North Sea Cycle Route" og NAVE-nortrail.

3.1.3. Mål

- Sikre tilstrekkelig og høvelig areal og integrere tilrettelegging for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern slik at ressursene utnyttes på en god måte og publikum får størst mulig utbytte.
- Bedre helse og livskvalitet, økt trivsel og trygghet i hverdagen, for alle.
- Gi alle mulighet til å drive friluftsliv i nærmiljøet i dagliglivet og i helger og ferier.
- Bidra til at flere faktisk driver et mer aktivt friluftsliv.
- Bidra til at den forebyggende og helsebringende virkningen av friluftsliv blir mer kjent slik at det påvirker samfunnsplanlegging, helsearbeid og den enkeltes valg og adferd.

Trollabærtjøna ved stien inn til Bynuten, Sandnes. Foto: Odd Inge Worsøe

Fra Mosvatnet i Stavanger. Foto: Jon Ingemundsen, Stavanger Aftenblad

3.2. Tema I: Idrett

3.2.1. Status

Anleggsutviklingen

Rogaland har en dårlig anleggsdekning i forhold til landsgjennomsnittet og kun Oslo og Hordaland har en dårligere anleggsdekning i forhold til folketall enn oss. Det er spesielt de befolkningstette områdene på Nord-Jæren og på Haugalandet som trekker ned, mens mindre og mellomstore kommuner har en relativt god anleggsdekning i forhold til folketall.

Vi ser heldigvis en klar positiv utvikling i enkelte kommuners investeringslyst. Stavanger, Haugesund, Sandnes, Klepp, Gjesdal har alene planer om 12-13 flerbrukshaller, overbygget isbane for hurtigløp, fotballhaller, kunstgressbaner i tillegg til flere kostnadskrevenne rehabiliteringer av svømme og idrettshaller, skytebaner og stadionanlegg. Like viktig er det at distriktene har fått bedre anleggsdekning gjennom nye flerbrukshaller bl.a. i Hjelmeland og på Finnøy.

Etablering av turveier og andre friluftslivsprosjekter som dagsturhytter og overnattingshytter har sikret Rogalands befolkning et av de kvalitativt beste og mest varierte fri-

luftslivstilbud i landet. Nærmiljøanlegg er fremdeles like populært og Rogaland er nå ledende i landet når det gjelder etablering og utvikling av nærmiljøanlegg. Generelt kan vi derfor si at anleggsutviklingen i Rogaland er svært positiv, utenom tre viktige felt:

- Etablering av store interkommunale anlegg. Utenom Sørmarka kunstisbane og prosjektene som er knyttet til friluftsrådene mangler vi gode interkommunale løsninger for de store spesialidrettsanleggene. Det vil være en stor utfordring for fylkeskommunen å bidra i ulike forpliktende partnerskap med tanke på anleggsutvikling for bl.a. de store internasjonale individuelle idrettene.
- Etablering av fritidsanlegg for utvikling av ulike subkulturer innen idrett og friluftsliv og for den mosjonerende delen av befolkningen som ikke er organisert innen idrett og friluftsliv.
- Sikring av tilgjengelighet til idrettsanlegg og friluftslivsområder etter prinsippene for universell utforming. Et helhetlig fokus på økt tilgjengelighet er avgjørende for å motivere enkelte grupper som funksjonshemmede, eldre, innvandrere, turister m.fl. til å bruke disse anleggene.

Kriterier for å oppnå status som regionale anlegg

1. Anlegget skal være hovedarena for den/de aktuelle idrettene i forbindelse med Hoved-NM og internasjonale stevner/mesterskap i Rogaland.
2. Anlegget bør bygges og drives i et interkommunalt samarbeid.
3. Idrettsarrangement skal ha høyeste prioritet i forhold til andre typer arrangement som messer og konferanser.
4. Anleggene skal ha en rimelig kontinuerlig standard som tillater NM eller internasjonale arrangement. Standarden skal inkludere optimale forhold for:
 - utøverens konkurransesituasjon
 - alt publikum
 - transport
 - overnatting
 - arrangementets tekniske gjennomføring
 - media
5. Statusen skal løpende vurderes ved at særkretsen godkjenner anlegget rent idrettsmessig og fylkeskommunen vurderer anleggenes regionale betydning.

Etter de tidligere krav for status som regionalt anlegg var det mellom 60 og 70 registrerte regionale idrettsanlegg. De nye retningslinjene fører til en sterk reduksjon i antall regionale idrettsanlegg. Sørmarka kunstisbane er i dag det eneste idrettsanlegget som er interkommunalt eid og drevet utover anleggene som eies av friluftsrådene. Fylkeskommunen er klar over at kravene må tilpasses spesielle krav og eierforhold i den enkelte idrett og anlegg.

Fylkeskommunen er innstilt på at enkelte større idretter med livskraftige miljøer i hele fylket vil ha behov for 2-3 regionale anlegg. Det må understrekes at status som regionalt anlegg fokuserer på arrangementskvaliteter fremfor treningsmiljøet. De fleste idretts- og friluftslivsanlegg er, i varierende grad, i interkommunalt bruk for mosjon/rekreasjon, trening og konkurranser. Større anlegg ved universitet og høyskoler vil også kvalifisere til regional status, og vil være dispensert fra kravet om vesentlige konkurransefunksjoner.

Rogaland Fylkeskommune ønsker å fokusere på regionale anlegg ut i fra hensyn til:

- utøverne som fortjener optimale konkurranseforhold i et NM eller internasjonalt stevne/mesterskap.
- vertskommunen som ikke bør bli presset til å investere i midlertidige løsninger.
- publikum, sponsorer og media som ønsker bedre tilrettelagte opplevelser og som genererer de største inntektene til de enkelte arrangementene.
- breddeidretten som "mister" unødig mye treningstid i forbindelse med forberedelser og avvikling av større arrangement, dette inkluderer også ordinært seriespill på høyt nivå i enkelte idretter.

- arrangørene som ofte bruker for store ressurser på anleggs-teknisk planlegging og tilrettelegginger forut for større arrangement.
- fylkets generelle beredskap og rykte når det gjelder gjennomføring av større arrangement innen flere idretter.

Rogaland Fylkeskommune ønsker å prioritere følgende anlegg i kommende planperiode:

1. Anlegg som det forventes søknad om teknisk godkjenning på i planperioden:
 - Sørmarka kunstisbane.
 - Regionalt anlegg for bassengidretter inkl. 50 m. basseng og 10 m. stupetårn.
 - Regional fotballhall med internasjonale mål.
 - Regionalt multianlegg for sykkel.
 - Regionalt studentanlegg på Ullandhaug.
 - Regionalt anlegg for friidrett (innendørshall).
2. Idretter som trenger regionale anlegg:
 - Håndball (kan koordineres med arrangementsarena for andre hallidretter i en multihall som Oslo Spectrum, Håkons hall eller fjellhallen på Gjøvik).
 - Vannsport (ikke motorisert).
 - Anlegg for motorsport.
 - Anlegg for alpine skigrener og hopp i Sauda.
 - Anlegg for nordiske grener i Rogaland eller nabofylket Vest-Agder (Sirdal).
 - Regionalt anlegg for ridning.
 - Regionalt anlegg for skyting.

Av erfaring vet vi at prosjekter vil komme til og falle fra i løpet av planperioden. Listen er således ikke uttømmende, men sier noe om hvilke anleggstyper fylkeskommunen er enige med kommunene og idretten å satse på.

Økonomi

Spillemidlene har i mange år vært en viktig motivator i anleggsutviklingen i Rogaland. Mer enn 3000 ulike anleggsenheter er bygget i Rogaland i perioden 1948 – 2002. Spillemidlene har utviklet seg fra den enkle fotballtippingen som rådet grunnen helt frem til 1986 da Lotto-spillet ble introdusert. Etter dette har vi fått Flax, Oddsens, Viking-Lotto, Extra, Joker og fra 2006 er også alle spilleautomater i Norge lagt inn under Norsk Tippings kontroll. Fotballtippingen utgjør i dag bare en liten del av Norsk Tippings omsetning og utviklingen peker i retning av flere typer spill kombinert med økt tilgjengelighet via internett. Spillemidlene kan spille på lag med flere andre sektorer som har felles målsetning, men kan ikke bidra til prosjekter som har kommersielle formål.

Fotballturnering. Foto: Jonas Haarr Friestad, Stavanger Aftenblad

Registrering

KRISS - Kulturdepartementets Register for Idrettsanlegg og SpillemiddelSøknader er tilfredsstillende oppdatert når det gjelder idretts- og friluftslivsanlegg. Registreringen skjer fortløpende der dataene er korrekte og i rett format. Registrering av kommunale data ble et kommunalt ansvar fra og med 15.mars 2005 og heter nå Idrettsanlegg.no.

Andre statistiske opplysninger om aktivitetsnivå blir innhentet fra Rogaland Idrettskrets og ulike nasjonale undersøkelser som kan brytes ned på regionalt nivå. Norges Idrettsforbund og Kultur og Kirke departementet har laget en felles tilstandsrapport om norsk idrett og fysisk aktivitet i Norge for 2003, som de også gjorde for året før.

3.2.2. utfordringer

- Bidra til at alle har et godt fritidstilbud innen fysisk aktivitet og naturopplevelser i og utenfor organisasjonslivet, som sikrer en god mental og fysisk folkehelse.
- Kvaliteten på disse anleggene skal motivere Rogalands befolkning, turister og andre besøkende, til å være fysisk aktive i et folkehelseperspektiv.

Areal

Utfordringene innen areal for idretts- og friluftslivsanlegg er store både i tettbygde strøk og i mer åpne landskap. De stør-

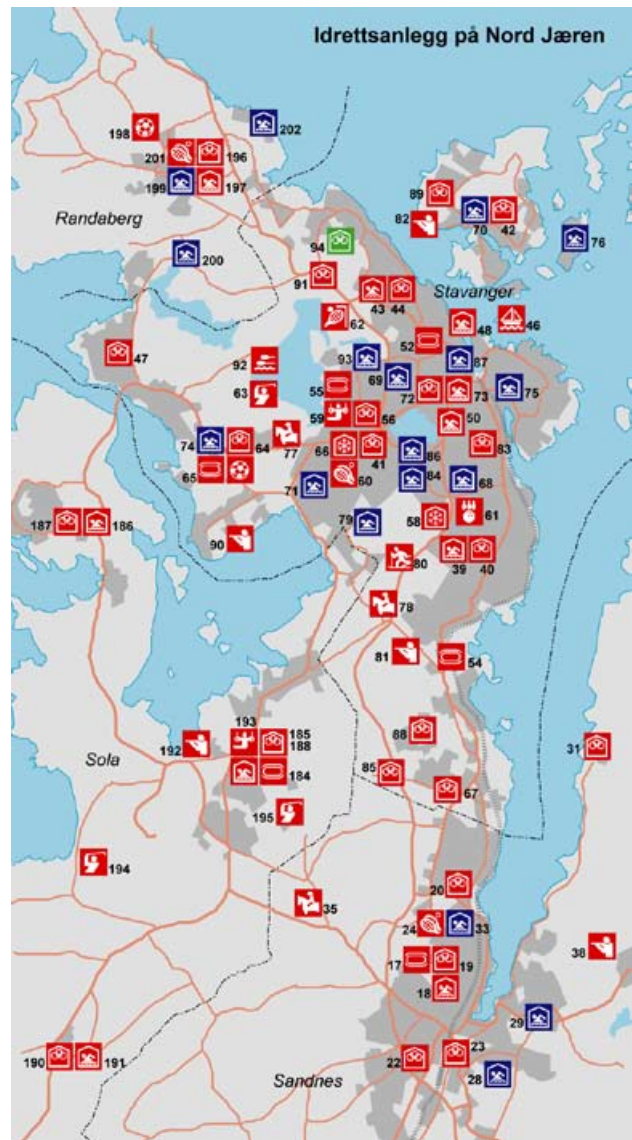
ste utfordringene for etablering og videreutvikling av idretts- og friluftslivsanlegg ligger i at mange eksisterende anlegg og alternative arealer blir ”regulert inne” av bolig og næringsareal. I tillegg har idretts- og friluftslivsanlegg lav prioritet når det etableres nye bydelssentra eller boligfelt.

Økonomi

Spillemidlene øker, og det blir en stor utfordring å tilføre de samlede investeringsmidlene en politisk Rogalandsprofil. Dette er mulig gjennom vår forvaltning av retningslinjene for spillemidlene. I tillegg er det viktig at vi fortsatt støtter de regionale anleggene med en fylkeskommunal investeringsstøtte på 8% av nettokostnadene for idrettsanlegget. Det ser også ut til at det kan være en stor gevinst i å koordinere kommunale budsjetter med private og kommersielle investeringer på en bedre måte.

Forholdet mellom anleggs- og aktivitetspolitikk

Kulturdepartementets mål er å sikre idretts- og friluftslivstilbud primært til barn og unge. Helse og sosial, skoleverket og andre offentlige etater/institusjoner har parallelle målsettinger. Planen legger opp til et nærmere samarbeid om offentlige investeringer, samt det lokale/regionale næringslivet, for å skape bedre forhold for anleggsutviklingen i Rogaland. Like viktig er det å videreutvikle ”Frisk i friluft”-prosjektet, slik at folk kommer seg mer ut og at presset på spesialidrettsanleggene blir mindre. Flere studier av nordmenns fritid konkluderer med at tiden vi bruker på idrett og friluftsliv har vært

Håndballkamp. Foto: Knut S. Vindfallet, Stavanger Aftenblad.

relativt konstant i løpet av de siste 20-30 årene, mens tiden vi bruker på elektroniske medier, reiser og kulturell underholdning er i sterk vekst.

Vår største utfordring innen anleggs- og aktivitetspolitikken for fremtiden er dermed todelt:

I.

- Vi må bidra til at organisasjonslivet har anlegg som legger til rette for et godt sosialt treningsmiljø og prestasjonsutvikling på nasjonalt og internasjonalt nivå.
- Enkelte utvalgte idrettsanlegg (regionale anlegg) bør i tillegg holdes i en slik stand at det kontinuerlig tilfredstiller kravene fra nasjonale og internasjonale mesterskap.

II.

- Vi må bidra til at alle også har et godt fritidstilbud innen fysisk aktivitet og naturopplevelser, også utenfor organisasjonslivet, som bidrar til en god mental og fysisk folkehelse.
- Kvaliteten på disse anleggene skal motivere Rogalands befolkning, turister og andre besøkende, til å være mest mulig fysisk aktive.

Utfordringen ligger i at disse til dels svært ulike målgruppene krever ulike tilrettelegginger. Svært mye av anleggsutviklingen innen idrett og til dels friluftsliv kan tyde på en overbevisning om at man kan dekke begge behovsretningene med samme type anlegg.

Gunn-Rita Dahle, verdensmester i terrengsykling. Foto: Jan Inge Haga, Stavanger Aftenblad

Trender innen idrett og friluftsliv

Det frivillige organisasjonslivet

Idretts- og friluftslivet blir mer fragmentert og preget av individ, identitet og økonomi. Mennesker søker seg dit de kan delta i den aktiviteten de selv ønsker, eller der de får bidra med det de selv synes er viktig. En viktig effekt av dette er at flere frivillige organisasjoner opplever en ustabil og lite trofast medlemsmasse. Dette skjer i en stadig tøffere konkurranse med, eller i et samarbeid med, kommersielle interesser i det samme markedet.

Organisasjonsmedlemskap blir relativt sett mindre populært ettersom individualisme og tidsklemme gjør seg stadig mer gjeldende. Frivillig sektor hever stadig kvaliteten på sine tilbud. Samtidig må de være villige til å endre aktiviteten i takt med etterspørselen. Dette har medført vekst i ulike subkulturer innen idrett og friluftsliv, som for eksempel basehopping, friklatring, elvepadling, snowboard og ski-cross. Folk fra andre land har også tilført oss flere nye idretter innen for eksempel kampsport og verdifull vekst i lagidretter som basketball, sandvolleyball og landhockey.

Det er ikke bare idrettsbevegelse og friluftsforsorgene som bidrar til økt fysisk aktivitet. Pensjonistforeninger, barne- og ungdomsorganisasjoner, pasientorganisasjoner, historielag, ulike lag fundert på folkehelse eller spesielle pasientgrupper og frivillighetssentraler driver en rekke aktiviteter som bidrar til økt fysisk aktivitet.

Rogaland Fylkeskommune er en av hovedaktørene i tilretteleggingen for idrett og friluftsliv. Det stilles helt spesielle krav til vår kompetanse og evne til å prioritere riktig i forhold til politiske veivalg og de økonomiske ressursene vi er satt til å forvalte. Frivillig sektor har erfaringsbasert fagkunnskap, evnen til å mobilisere og å være lokale pådrivere. Et godt samarbeid er av uvurderlig verdi for å etablerte varierte tilbud som bedrer den totale folkehelsen og hele befolkningens mestringsnivå.

Det profesjonelle

Profesjonell idrett og fysisk aktivitet er todelt som leverandør av underholdning og aktivitet. Det profesjonelle eller kommersielle markedet hadde sin største vekst på slutten av 80- og hele 90-tallet. Vekstkurvene er nå i ferd med å flate ut både for den profesjonelle underholdningsidretten og de store helsestudiokjedene. RFK mener det er viktig å skille mellom det frivillige apparatet og det profesjonelle, og støtteordninger til investering og drift vil derfor ikke kunne prioriteres til profesjonelle miljøer. RFK ønsker likevel, med støtte i strategisk kulturplan for Rogaland, å styrke de profesjonelle miljøenes støtteapparat. Det er viktig for hele idretten at det opprettes kompetansesentre som kan kvalitetssikre idrettsanlegg, generell trenings- og konkurranseaktivitet på en optimal måte.

På egenhånd

Mer enn halvparten av den fysiske treningsaktiviteten skjer i egen regi. Det er viktig at spillemiddelordningen og saksbehandlere innenfor denne ordningen kommuniserer godt med andre fagområder som for eksempel landbruk, miljø, vei, skole for å sikre seg en optimal tilrettelegging for fysisk aktivitet i alle kommuner.

Rollen som regional utviklingsaktør

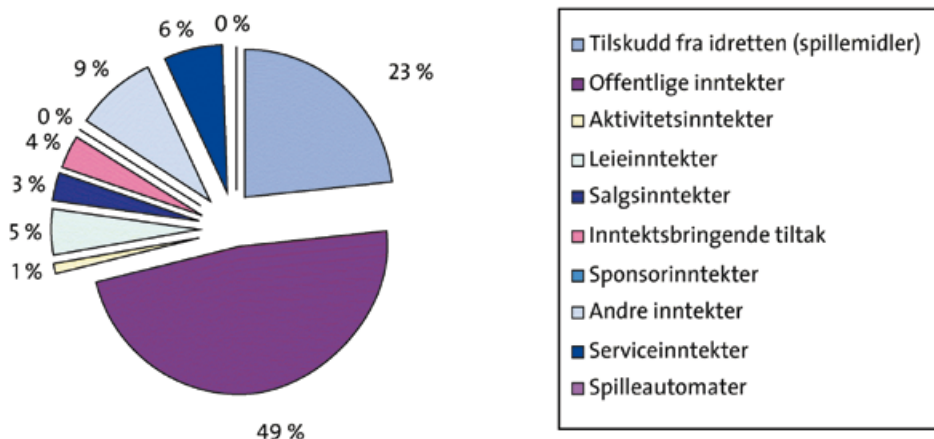
Den store aktivitetsøkningen i spillemiddelsøknader legger et vesentlig større press på ressursene når det gjelder saksbehandling, rådgivning og kontroll. Vi ser det som svært viktig at vi har tilstrekkelig beredskap for å oppfylle vårt ansvar. Planlegging og forvaltning må kommuniseres på en bedre måte i en tid da fylkeskommunen skal bli tydeligere og mer oppsøkende. Denne kommunikasjonen må skje både i forhold til den regionale dialog mellom offentlige instanser og regionale interesseorganisasjoner, men også i forhold til næringsliv og media.

Det er også viktig at vi gjør fylkeskommunens anlegg for idrett og friluftsliv, primært på de videregående skolene, maksimalt tilgjengelig for ulike brukergrupper i skolens nærmiljø. Dette må selvfølgelig skje i en dialog med kommunene, der man avklarer bl.a. økonomi og retningslinjer.

3.2.3. Mål

Sikre et variert spekter av idretts og friluftslivsanlegg med høy kvalitet for befolkningen i hele fylket og bidra til et forpliktende interkommunalt samarbeid.

Inntektsfordeling til idrettskretsen

Pekere til forskning og statistikk – Idrett og fysisk aktivitet i Norge og Rogaland:

Tilstandsrapport 2003 – Om idrett og fysisk aktivitet i Norge (KKD og NIF)

Norsk institutt for by og regionsforskning
www.nibr.no

Sundbergrapporten – Finansiering av statlig idrettspolitikk

Institutt for samfunnsforskning
www.samfunnsforskning.no

www.regjeringen.no/nb/dep/kkd

Telemarksforskning
www.tmforskbo.no

Kulturdepartementets idrettsavdeling - Info/skjema spillemidlene

www.regjeringen.no/nb/dep/kkd

Universell utforming
www.universell-utforming.miljo.no

Forskningsprogrammet – Idrett, samfunn og frivillig organisering (Norges Forskningsråd)

www.forskningsradet.no/idrett

Norges Idrettshøgskole
www.nih.no

Kultur- og kirkedepartementets nettsider for spillemid-delsøknader og anleggssøk

www.idrettsanlegg.no

Norges Idrettsforbund
www.nif.idrett.no

Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no

Den Norske Turistforening
www.turistforeningen.no

Sørvestlig furuskog med bergflette. Gitlandsåsen naturreservat, Forsand. Foto: Audun Steinnes

3.3. Tema N: Naturvern

3.3.1. Status - utfordringer

Naturtilstanden i Rogaland er preget av den sørvestlige plasseringen med fuktig og relativt varmt klima, variert topografi og jordsmonn som gir stort mangfold av naturtyper og en intens menneskelig utnytting av naturen over lang tid, særlig gjennom husdyrbruk. Avskogingen begynte på Jæren alt for 5-6000 år siden, her finnes små rester av de eldste beitelandskapene i landet.

Havstrand

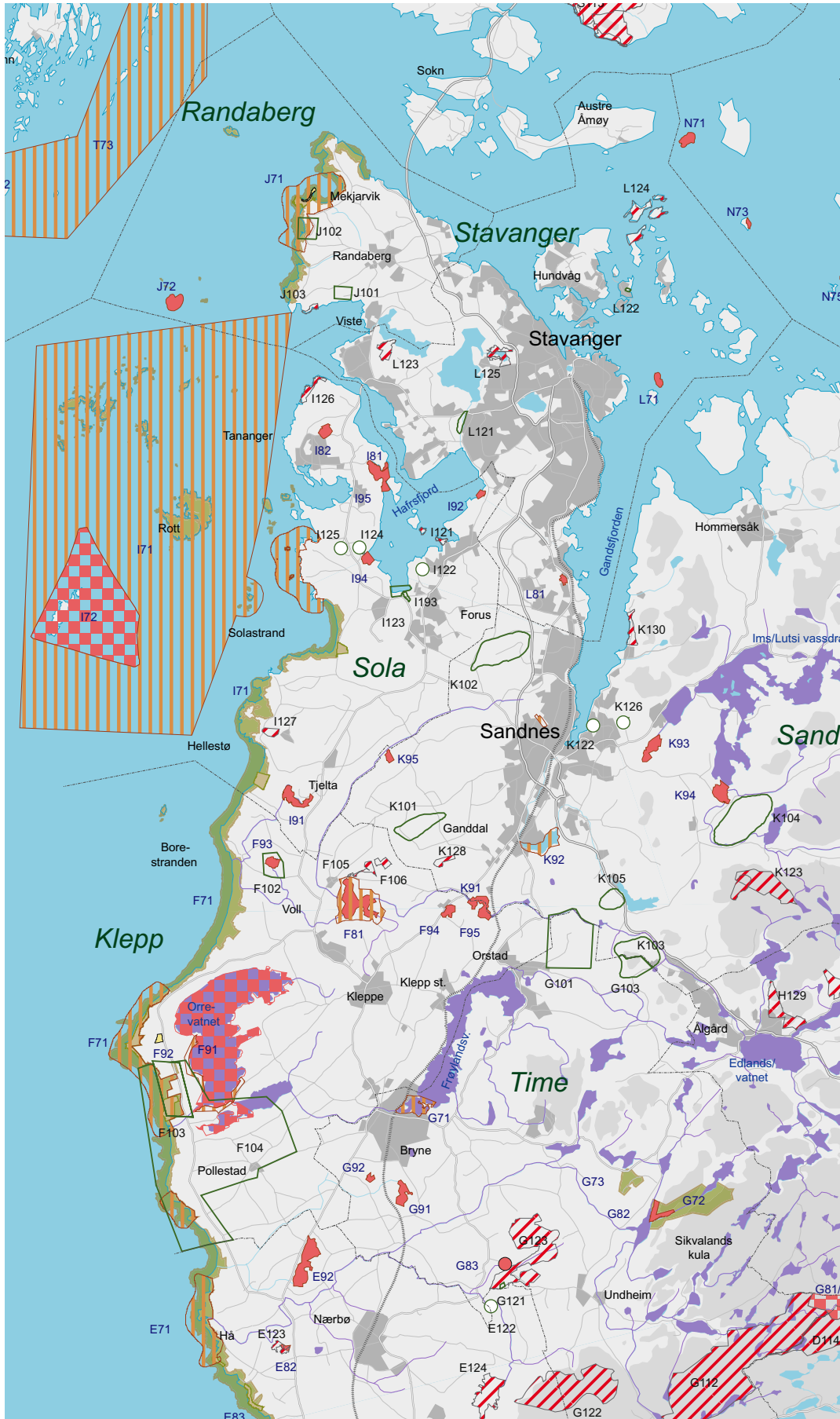
Løsmassestrendene på Jæren er av nasjonal og internasjonal verdi og de viktigste områdene er vernet som landskapsvern-område og naturreservat. Hovedutfordringene er her en god forvaltning, bl.a. skjerming av sårbare områder mot for sterkt brukspress. De meget artsrike og varierte strandområdene på Karmøy er til en viss grad regulert. Utenom de nevnte områdene dominerer bergstrender. Strandenger har liten utstrekning på grunn av liten forskjell mellom flo og fjære

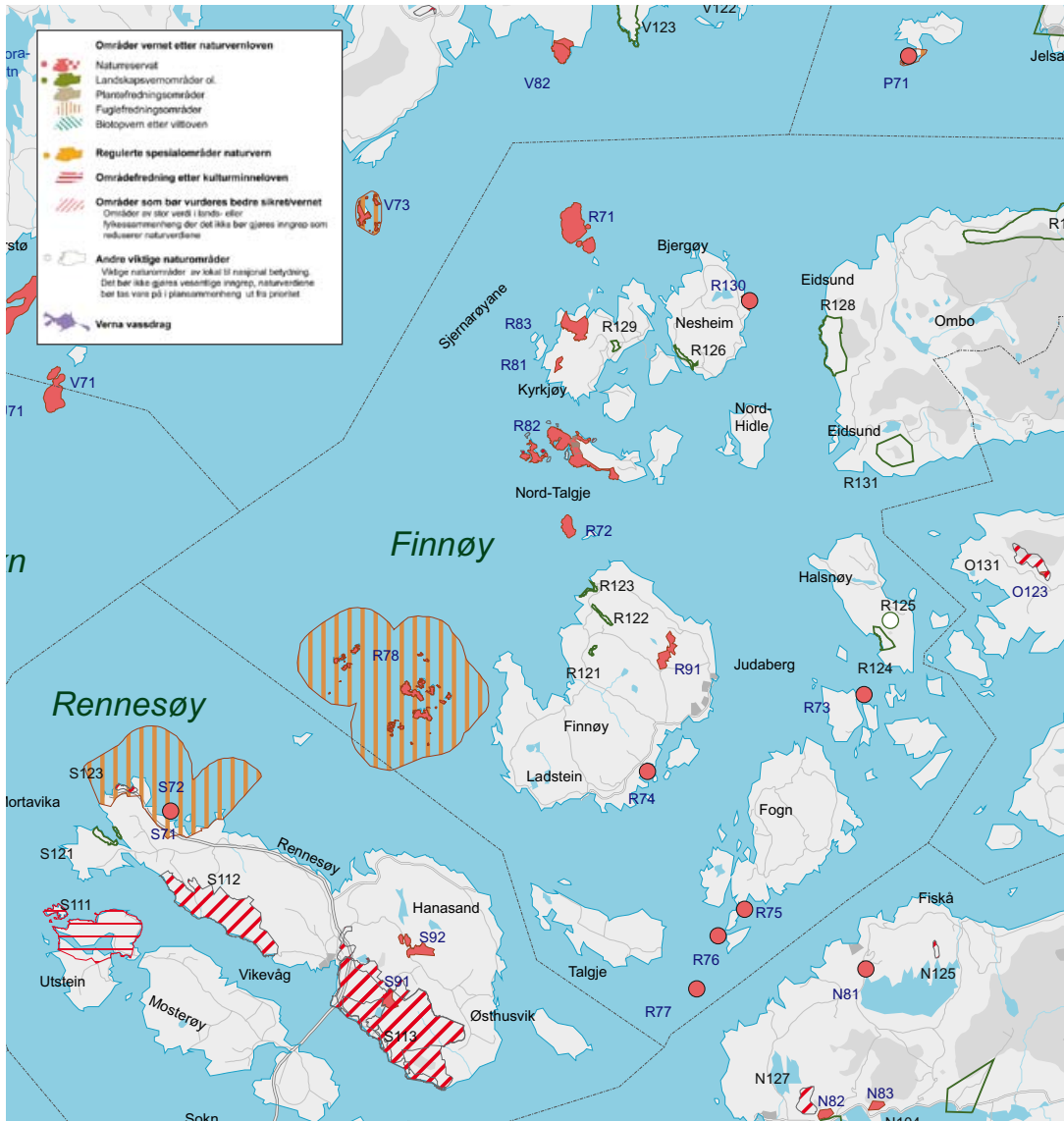
og på grunn av utfylling/oppdyrking. Øyriket i havet vest for Nord-Jæren - Kvitsøy - Karmøy omfatter nasjonalt viktige fugleområder. Disse er betydelig påvirket av utnytting av marine ressurser og sårbare for forurensning fra kysttrafikk. Det er ikke gjennomført fylkesdekkende havstrandregistrering, noe det er et stort behov for til styrket kommunal strandsoneforvaltning.

Myr og våtmark

Lavlandet i Rogaland har vært rikt på myr og våtmark. Dette er ikke lenger tilfelle på grunn av omfattende oppdyrking, senking og utfylling. De viktigste gjenværende våtmarkene på Jæren har internasjonal verdi på grunn av et meget rikt fugleliv og er vernet som våtmarksreservat. Jæren våtmarkssystem har et særskilt vern ifølge den internasjonale RAMSAR-konvensjonen. Landarealene er vanligvis sterkt begrenset og utsatt for uttørking, gjødselpåvirkning, forstyrrelser og gjengroing. Forvaltningen er derfor uvanlig utfordrende og krevende, mange områder forutsetter aktiv beiting.

Myrreservatplanen er sterkt mangelfull, det er bare

Øst for den tidligere kystlyngheisonen finnes mer omfattende og variert naturskog, bl. a. naturlig selvsådd furuskog. 7 slike områder er vernet som naturreservat, dels av betydelig størrelse. I de fuktigste delene, særlig i ytre/midtre fjordstrøk finnes såkalt temperert regnskog som er særlig rik på sørvestlige mose- og lavarter. Dette er en særegen skogtype for Sørvestlandet. I hovedtrekk er de viktigste områdene vernet, men to nasjonalt verneverdige områder og et bynært område av stor verdi for skole og friluftsliv har falt ut. Høgproduktive furuskoger er dessuten dårlig dekket. Det er bl.a. derfor et behov for supplering av verneplan for barskog/ utvidet skogvern inkludert temperert regnskog. Kommunale naturtyperegistreringer og "Miljøregistreringer i skogbruket" (MIS) kan utfylle mangler i verneplanene og bidra til et mer bæraftig skogbruk. Både edle lauvtre og kjerneved av furu kan ha et betydelig unyttet potensial i nisjeproduksjon.

I lyngheiområdet på Sør-Karmøy finnes den siste spillplassen av betydning for orrfugl. Foto: Rune Roaldkvam

Området omkring Ørdsalsgreina i Bjerkreimsvassdraget omfatter de eneste områdene med kvalifisert villmark som gjenstår i fylket uten om Dyraheia. Foto: Kjell Helle Olsen

Anortositt-bergarten i Dalane er opphav til egenartede landskap. Fra Reg i Sokndal. Foto: Audun Steinnes.

Hustveitelva, verna vassdrag i statlig naturvern og friluftsområde med kulturminner. Foto: Audun Steinnes.

Det meste av bestanden til rødlistearten Klokkesøte finnes i Sør-Rogaland. Foto: Audun Steinnes

Fjell og fjellskog

I nord finnes varierte områder med høgfjell og kalkrike områder, i grunnfjellsområdene lenger sør blir fjellene lavere og mindre artsrike. Her finnes sør/sørvestgrense for en rekke alpine naturtyper, bl. a. deler av det sørligste leveområdet for villrein. De eneste områdene i fylket med kvalifisert villmark ligger i fjellet, men er små i landssammenheng. Dette er på grunn av de omfattende kraftutbyggingene i fylket. Det er opprettet flere viktige landskapsvernområder, Frafjordheiene er under behandling. Etter Stortingets behandling av Saudautbyggingen gjenstår bare et fjellområde med meget viktige naturverdier som ikke er vernet; Bjerkreimsheiene.

Vassdrag

69% av utnyttbar vasskraft er utbygd, dette er høyere enn i noe annet fylke. Det er vernet 14 vassdrag, 5 av disse representerer vassdragsnatur med store inngrep og lite utbyggingspotensiale. Klassifiseringen i soner mangler eller er mangelfull. Ognå, Hå og Figgjø er foreslått som nasjonale laksevassdrag. Dessuten er Bjerkreimsvassdraget til vurdering i påvente av en avklaring av kraftutbyggingsinteressene. Bjerkreimsvassdraget er som eneste vassdrag i Rogaland til vurdering ved den pågående utvidelsen av vassdragvernet. Vedtaket om Saudautbyggingen har styrket argumentene for vern av Bjerkreimsvassdraget, og da særlig den urørte Ørsdalsgreina. Denne omfatter de eneste områdene med kvalifisert villmark som gjenstår i fylket utenom Dyråheia.

Havområder

Økologisk særlig viktige havområder er lite kartlagt, men kartlegging av marine naturtyper er under oppstart. Arbeidet med marin verneplan ventes også å styrke kunnskapsgrunnlaget, dette er nå i en tidlig fase. Direktoratet for naturforvaltning arbeider foreløpig med et representativt tverrsnitt fra Bore – Ognå og vestover den nærmeste kystnære grunnvannssokkelen. Dette har viktige kvartærgeologiske verdier, det har betydning for sanddynedynamikken på Jærstrendene, er viktig vandringsområde for laksefisk, og omfatter fugleområder av internasjonal verdi (Ramsar-status). Jærkysten er foreslått som nasjonal laksefjord.

Strandtorn. Direkte truet og i tilbakegang på sine få voksesteder på grunn av slitasje fra friluftsliv. Foto: Audun Steinnes

3.3.2. Mål

- Synliggjøre og ta vare på de store og varierte natur- og kulturlandskapsverdiene i fylket som uerstattelige verdier og som grunnlag for kommende generasjoners næringsutøvelse, opplevelse, rekreasjon og helse.
- Områder som er særlig viktige for det biologiske mangfoldet og/eller for å ta vare på et representativt utvalg av naturen i fylket må forvaltes slik at naturverdiene trygges i mange slektsledd framover.

Tema K: Kulturminner

På gården Kvitlen i Bjerkreim har det vært bosetting helt tilbake til middelalderen. Foto: Kjell Helle-Olsen

3.4. Tema K: Kulturminner – Fornminner

Kulturminner fra før reformasjonen (1537) er automatisk fredet etter Lov om kulturminner. I dagligtale ofte kalt fornminner.

Så lenge menneskene har eksistert, har de satt materielle og immaterielle spor etter seg i omgivelsene. Disse sporene kan være gravhauger og gjenstander, bygninger og anlegg, miljøer og trekk i landskapet, samt tro og tradisjoner knyttet til landskapet. Det er vi, som mennesker i vår egen tid, som opplever og definerer disse sporene som kulturminner og kulturmiljøer. De er en viktig del av menneskehetens felles kultur- og naturarv. Kulturminner og kulturmiljøer er kontinuerlig utsatt for både naturlig nedbryting og ødeleggelse som følge av menneskelig aktivitet. Målet er å ta vare på et representativt utvalg av disse ikke-fornybare ressursene i et langsiktig perspektiv.

3.4.1. Status

Registersituasjon

Man foretok i 60- og 70-årene en landsomfattende registrering av fornminner som er synlige over markoverflaten i forbindelse med registrering for Økonomisk kartverk. Disse registreringene ble revidert i 1980- og litt inn i 1990-årene. Seneste revisjon foretas p.t. i forbindelse med digitaliseringen av kartene. Nå mangler bare et fåtall kommuner å bli digitalisert.

Disse registreringene har vært temmelig omfattende, men som for ethvert annet arbeid måtte man treffe valg. Registreringene kan derfor ikke sies å være fullstendige:

- Ikke alle områder er registrert (holmer, øyer, strøk fjernt fra bosetting).
- Ikke alle faktisk eksisterende synlige fornminner ble oppdaget (vi har en del konkrete eksempler fra plansaker hvor "nye" synlige fornminner er dukket opp ved våre registreringer).
- Registreringene omfattet ikke fornminner som ligger under dagens markoverflate (noe som er tilfellet for godt over halvparten av alle fornminner).

Undersøkelse

En undersøkelse i et representativt utvalg av Rogalands kommunene viser at de fornminner som ligger i regulerte områder i 57% av tilfellene har vært utsatt for en uakseptabel høy grad av negativ påvirkning. De kan være fysisk skadet, tildekket, nedslitt eller skjemmet. Flere er blitt skadet som følge av tilrettelegging for friluftsliv, f.eks. sti lagt over nausttufter. Undersøkelsen viser at det går betydelig bedre med de fornminnene som er skiltet/tilrettelagt.

Bautaer Erland, Tysvær. Foto: Jens Flemming Krøger

Økonomi

Det har årlig vært satt av omlag kr 110.000 til fornminneskjøtsel på fylkeskommunens budsjett. Disse midlene har vært brukt til arbeid med skilting av fornminner.

Ansvarsfordeling

Etter lov om kulturminner er fylkeskommune tillagt ansvaret som førsteinstans for å avklare om utbygging eller endret bruk av arealer kommer i konflikt med automatisk fredet kultminner. Det er altså fylkeskommunens arkeologer som ut fra en vurdering av områdets potensial for automatisk fredete kulturminner foretar befarings- og evt. registrering for å avklare og avgrense mulig konflikt. Kommuner, private tiltakshavere og grunneiere skal derfor som regel forholde seg til fylkeskommunens kulturseksjon. Arkeologisk museum er et forvaltingsmuseum og står for de endelige arkeologiske utgravninger først etter at det er innvilget dispensasjon fra Riksantikvaren for det aktuelle fornminnet.

3.4.2. Utfordring

Det er en utfordring å bedre formidlingen av fornminner, primært de som ligger i pressområder (nær utbyggingsområder), til lokalbefolkningen og slik prøve å skape en positiv holdning til fornminner lokalt.

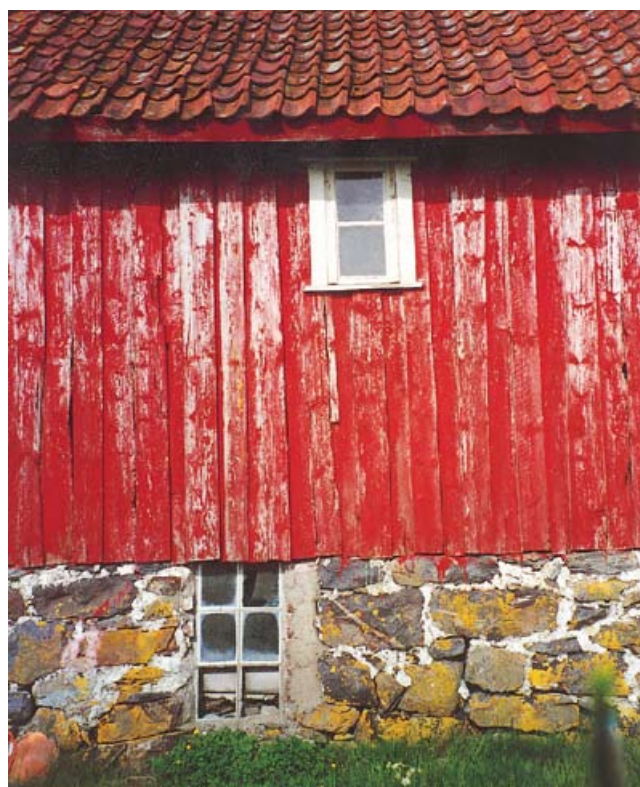
En annen mer arealplanmessig utfordring er å få kartfestet områder med mange fornminner og vesentlig potensial for flere, slik at man ser hvor det er store fornminneinteresser å ivareta. Slik kan man også sammenstille dette med tilsvarende kart for naturvern og friluftsliv. Man kan her anvende kartene fra fylkesdelplanene for Jæren og Haugalandet, samt bruke metoden fra disse arbeidene på resten av fylket. Det er imidlertid viktig at man er klar over at dette ikke er til hinder for at fornminner i de definerte områdene kan tilrettelegges. Muligheten for tilrettelegging må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

3.4.3. Mål

Øke kunnskapen om fornminnene for på den måten langsiktig å bidra til at flere blir bevart og forblir urørt. Kulturminner skal være en ressurs, ikke et problem.

3.5. Tema K: Kulturminner – Nyere tid

Med nyere tids kulturminner mener vi bygninger og anlegg fra etter 1537. Kulturminner som kan dateres til perioden 1537 til 1650 er fredet etter Lov om kulturminner. Kulturminner etter denne perioden må enten være vedtaksfredet, fredet

Låveegg. Foto: Arne Lindeberg

Saurdal i Sokndal kommune. Foto: Ingebjørg Reigstad

etter statlig forskrift eller være regulert til spesialområde for bevaring gjennom plan- og bygningsloven for å ha et juridisk vern. For nyere tids kulturminner er fylkeskommunen tillagt ansvaret for forvaltning av vedtaksfredet anlegg.

3.5.1. Status og utfordringer

Registersituasjonen

Det er omlag 60 eiendommer med i alt ca 120 bygninger som er vedtaksfredet etter Lov om kulturminner. I tillegg er områdene Utstein Kloster og Sogndalstrand fredet som kulturmiljø. Lokaliseringen av disse eiendommene og områdene finnes på digitale kart.

Det finnes ennå ingen samlet oversikt over hvor mange reguleringsplaner i fylket som har reguleringsformålet "Spesialområde for bevaring" (Pbl. § 25.6) og dermed heller ingen oversikt over hvor store arealer som skal bevares ved dette juridiske virkemiddelet eller hvor mange bygninger det gjelder.

Den landsomfattende registrering av faste kulturminner før 1900 – SEFRAK – er ferdig i Rogaland. En verdifuld registrering av de SEFRAK-registrerte bygningene er kommet langt. I 2008 er det bare Vindafjord, Ølen, Sokndal og enkelte deler av to andre kommuner som gjenstår å evaluere. For enkelte begrensede områder er bygninger yngre enn 1900 også registrert og evaluert. Inndelingen i A og B-objekter passer ikke uten videre til en inndeling i kulturminner av nasjonal, regional eller lokal verdi. Konsentrasjoner av B-objekter eller B-objekt sammen med et viktig kulturlandskap kan f.eks. være av lokal eller regional verdi. Det er viktig å være klar over at SEFRAK-registreringen la vekt på enkeltobjekter, ikke miljøer. Registrerte og evaluerte objekter er kartfestet og finnes tilgjengelig på digitale kart, unntaket er Sokndal, Vindafjord, Ølen og Nord-Karmøy.

Gjeldende fylkesplan for kulturminner ble utarbeidet i 1985 og vedtatt i 1989 delvis på grunnlag av materiale fra 60- og 70-tallet. Bygninger og bygningsmiljøer dominerer lis-

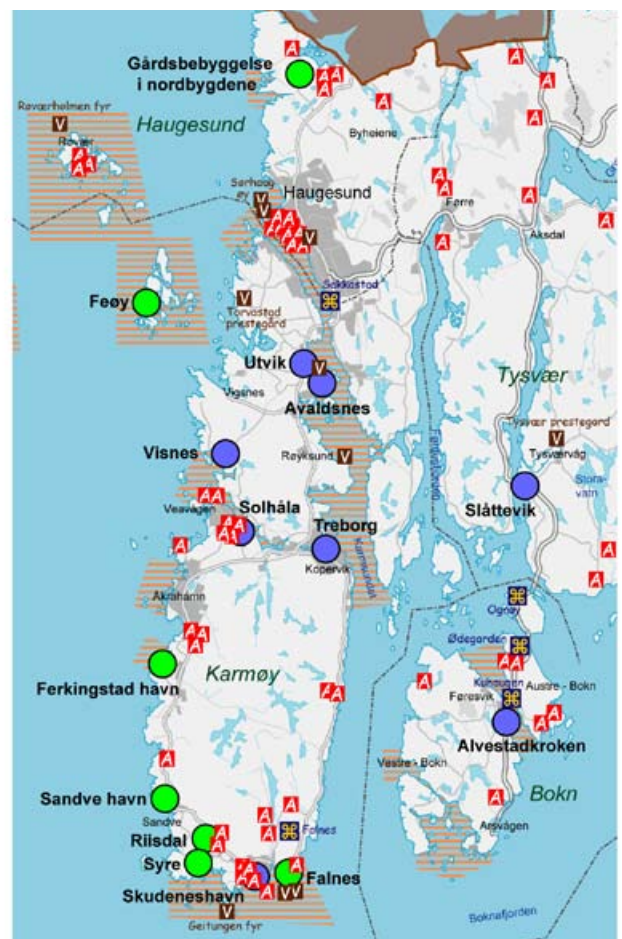
tene med ca 80%. Det er med få kulturminner fra 1900-tallet. Det er ønskelig at materialet i databasen blir mer mangfoldig enn gjeldende register. Det betyr at andelen objekter som ikke er bygninger bør økes noe. Utvikling av

en database for Rogaland over kulturminner av regional og nasjonal verdi pågår. Selv om en god del arbeid gjenstår i dette revisjonsarbeidet kan vi allerede nå si at mindre enn 5% (kanskje bare 2-3%) av de kulturminnene som ble prioritert i 1989 er fjernet. Tilstanden for de bestående kulturminnene er imidlertid ikke klarlagt. Gjeldende fylkesplan for kulturminner er ikke tilrettelagt for bruk i digitale kart. Mange av objektene som skal inngå i denne databasen er SEFRAK-registrert, likevel vil det være et omfattende arbeid å kartfeste de øvrige til bruk i elektroniske kart.

Etter 1989 er det utarbeidet en nasjonal verneplan for veier, bruer og vegrelaterte kulturminner. De viktigste av disse fra delplanen for Rogaland blir tatt med i databasen.

Utstein kloster. Foto: Kjersti Veatne

Disse må digitaliseres for å komme med på kart.

Riksantikvaren har endret lovverk og behandlingsprosedyrer for viktige kirker. I den forbindelse har RA utarbeidet en liste som også inneholder enkelte kirker fra 1900-tallet. Alle listeførte kirker er tatt med i databasen. Disse kulturminnene er ikke digitalisert.

Landsverneplan for forsvaret fra år 2000 har med enkelte anlegg i Rogaland. Disse er innarbeidet i databasen. Dette er likevel relativt få og det bør antagelig være med flere mindre bunkere, kanonstillinger ol. for å gi et fyldigere bilde av befestningsanlegg, særlig fra siste krig. Fylkeskommunen har ikke kartfesting i digital form.

”Askeladden” er fra og med februar 2004 den offisielle databasen over alle fredete kulturminner og fredete kulturmiljøer i Norge, i tillegg til listeførte kirker. Askeladden eies og driftes av Riksantikvaren. Siden denne databasen fortsatt har vesentlige mangler knyttet til kulturminner av nasjonal verdi, det er uklart når dette vil bli forbedret og den ikke har med kulturminner av regional verdi, vil fylkeskommunen fortsette arbeidet med en regional kulturminnedatabase der fokuset vil ligge på nyere tids kulturminner.

Bevaring

Situasjonen mht, bevaring av nyere tids kulturminner er ujevn:

- For byer og tettsteder har det vært en positiv utvikling, der særlig bolighus får et formelt vern og der de blir tatt vare på.
- For Jærhusene skjer det en positivt dreining i holdninger og mange av bygningene blir tatt vare på.
- Kulturminner fra næringsliv og industri er truet. Selv om den eldste bebyggelsen i tettsteder og byer for en stor del blir bevart, er bygninger fra siste halvdel av 1800-tallet og 1900-tallet som forteller om næringsaktiviteter i vårt geografiske område truet. Typisk eksempel er sjøhus som har mistet sin opprinnelige funksjon, som er store og utsatt for stor klimapåkjenning.
- Tilstanden for fredete bygninger og anlegg ble kartlagt 2007-2008.
- Det er også grunn til å være bekymret for vedlikeholdet av fyrene, også de fredete. Tidligere var det kontinuerlig vedlikehold utført av ansatte ved stasjonen etter behov og i finværsperioder.
- Selv relativt små økonomiske bidrag har tidligere vist seg å ha positiv effekt i bevaringsarbeidet. Mulighetene for økonomiske tilskudd til kulturminner som ikke er fredet må bli vesentlig bedre.

Økonomiske forhold ved istandsetting

SMIL-midlene som fordeles av kommunenes landbruksavdeling er et kjærkomment og verdifullt hjelpemiddel for bevaring av bygninger i jordbrukets kulturlandskap. Det siste

Militær anlegg. Foto: Arne Lindeberg

årene har om lag 2,5-3 mill kr blitt brukt til bygninger hvert år i Rogaland. Tilskuddene går til gardsbruk i aktiv drift, bare unntaksvis har bygninger som er en del av kulturlandskapet, men der det ikke er selvstendig drift, fått tilskudd.

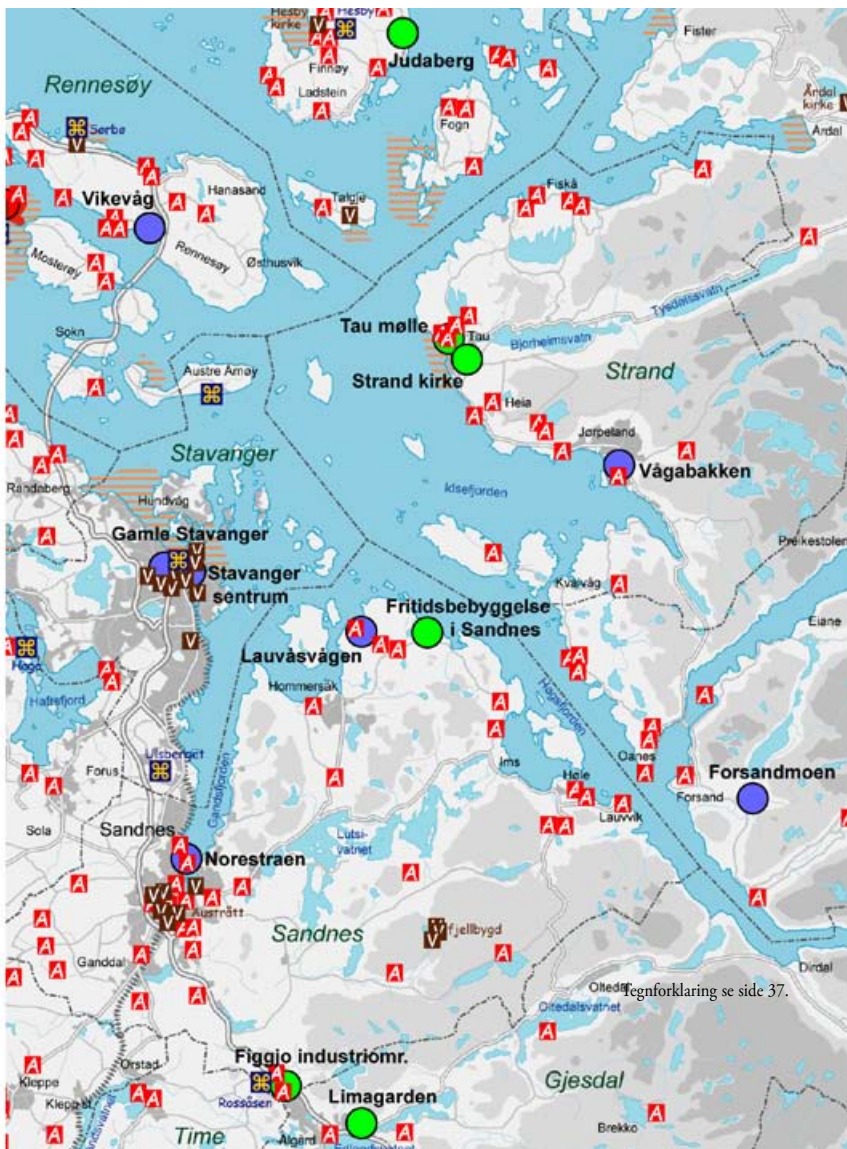
Kun en brøkdel av de viktigste kulturminnene fra nyere tid i Rogaland er fredet etter Lov om kulturminner. Tilskuddene fylkeskommunen formidler fra Statsbudsjettet via Riksantikvaren går til fredningsobjekter. Etter at Stortinget fjernet ordninger med regionale kulturminnetiltak, har Rogaland fylkeskommune bevilget tilskudd til nyere tids kulturminner som ikke er fredet. Enkelte kommuner har også tilskuddsordninger til lokale kulturminner.

For et par år siden ble skattereglene endret for bygninger som er vedtaksfredet eller regulert til spesialområde for bevaring (Pbl.§25.6) Mulighetene for å kreve regnskapslikning med fradrag av vedlikeholdsutgifter er en positiv ordning for eiere med alminnelige eller store inntekter og store vedlikeholdsutgifter. Men for minstepensjonister med bolig og uthus i spesialområder vil eksempelvis reparasjon av tak være en

stor og uoverkommelig utgift og arbeidet vil ikke kunne utføres uten økonomisk tilskudd.

Norsk kulturminnefond med administrasjonen på Røros gir tilskudd til alle kategorier kulturminner og kulturmiljøer på land og under vann og flytende fartøyer.

Kulturminnevernet er en partner i regionalt utviklingsprogram (RUP) under hovedsatsingsfeltet Kvalitet. En rekke kulturvernprosjekter er tildelt RUP-midler innen flere av de prioriterte satsingsområdene.

3.5.2. Mål

- Revidere registeret over nyere tids kulturminner av nasjonal og regional interesse.
- Bidra til at disse kulturminnene får tjenlig juridisk vern og praktisk vern/vedlikehold.
- Stimulere til at kommunene utarbeider lokale kulturminneplaner. Arbeide for økte muligheter for økonomisk til-

3.6. FINK og landbruk

Hester på beite ved Molvika, Randaberg. Foto: Tom Sorum

Landbrukets kulturlandskap

Landbruksdrift har gjennom mangfoldige generasjoner vært med på å prege landskapet i Rogaland.

Viktige natur- og kulturhistoriske elementer i jordbrukslandskapet er:

- bygninger
- kulturmiljøer og kulturminner, både fra eldre og nyere tid
- ferdselsveier
- vegetasjonssoner, landskapsplanter, leplantinger m.m
- gamle kulturmarkstyper som kystlynghei, ugjødsla beitemark, slátte- og styvingsmark m.m

Aktiv landbruksdrift er i mange tilfeller en forutsetning for at mange av disse elementene blir ivaretatt.

I Stortingsmelding 19 "Om norsk landbruk og matproduksjon" (St.meld 19 (1999-2000) blir det lagt stor vekt på det ansvaret som hviler på samfunnet og landbruksnæringen i forvaltningen av areal- natur- og kulturhistoriske ressurser.

Viktige nasjonale mål er å:

- bidra til at bredest mulig mangfold i et representativt utvalg av kulturpåvirkede miljøer
- utvikle muligheten for å få naturopplevelser i ulike typer landskap, trivsel og friluftsliv i landbrukets kulturlandskap.

Lam på beite ved Kleivaland, Hjelmeland. Foto: Tom Sorum

Hester på beite på veg til Bynuten, Sandnes. Foto: Tom Sørum

I områder der ferdselsnett er mye brukt, må en arbeide for å avklare og redusere eventuelle konflikter mellom ulike brukere og mellom brukere og grunneiere.

- Ivareta mangfoldet av kulturminner og kulturmiljøer i landbruket og regionale variasjoner i kulturlandskapet gjennom aktiv drift og bosetting
- Legge økt vekt på å sikre variasjonsrikdommen og det kulturhistoriske og økologiske perspektivet på kulturlandskap gjennom aktiv drift, spesielt i omlandet til byer og tettsteder der utbyggingspresset er sterkt.

Økonomiske virkemidler

Gjennom jordbruksavtalen får fylkesmannen tildelt fylkesvise kvoter for 4 miljøordninger: Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), Investeringstøtte til miljøtiltak (IMT) og Miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og områdetiltak. Fylkesmannen har i en tiårsperiode hatt ansvar for å fordele midler etter søknader. Midlene kan som hovedregle bare gis til eiendommer i drift.

Fra 2004 skal kommunen selv forvalte miljøvirkemidlene i landbruket (IMT, STILK, MOMLE og Områdetiltak). Fylkesmannen skal på grunnlag av en kommunal, flerårig tiltaksstrategi med forslag til økonomiske rammer for ulike formål fordele fylkeskvoten på kommunene.

Fra 2005 vil det bli etablert et regionalt miljøprogram der det blir avsatt egne virkemidler som skal administreres i fylkene. Programmet vil for hele landet ha en ramme på 350 millioner kroner i 2005 og 400 mill. kr i 2006. Rogaland vil for 2005 få tildelt om lag 20 millioner kroner. Hvert fylke får ansvar for å etablere egne virkemidler/ordninger for å møte miljøutfordringene i sin region.

Ordningene må være forankret i et av hovedområdene:

- Tiltak for å styrke støling
- Tiltak for å ivareta aktivt beitebruk
- Tiltak for å redusere forurensninger

Fra Selsfjellet, Rennesøy, mot Åmøy og Stavanger. Foto: Tom Sørum

Tilgjengelighet i jordbruksområdene

Gjennom jordbruksavtalen har landbruksnæringen de siste ti åra fått midler til tiltak som skal bedre muligheten for ferdsel til fots og opplevelse av landbrukets kulturlandskap. Det kan gis tilskudd til etablering, utbedring, rydding, merking og vedlikehold av stier og turveier i landbruksområder. De siste 9 årene (fra 1994 – 2002) er det til sammen brukt ca 4 millioner kroner til slike tiltak. Turstiene skal være tilgjengelig for allmennheten. Ved fordeling av midler har turstier som er med på å sikre tilgjengelighet til kulturminner, kulturmiljø eller områder med store naturkvaliteter vært prioritert. En har også i størst mulig grad prøvd å koble etablering av turstier opp mot tilrettelegging for turisme (utleie av hytter, gardsmatutvalg osv).

I arbeidet med å sikre landbruksområder mot utbygging er landbruksnæringen opptatt av å legge til rette for sambruk av areal i landbruksområder. Som en del av dette arbeidet er det satt i gang et prosjekt kalt "Bynært landbruk". Et av hovedmålene i prosjektet er å legge til rette for ferdsel og opplevelser i bynære landbruksområder, gjerne i kombinasjon med verdiskapningstiltak.

Landbruk, biologisk mangfold og vannkvalitet

Nasjonale overslag viser at i underkant av en tredjedel av artene på den nasjonale rødlista er knyttet til jordbrukets kulturlandskap. I tillegg er jordbrukslandskapet levested for et stort mangfold av insekter og andre virvelløse dyr. En stor del av artene finnes i gamle beitemarkstyper. Det er viktig å sette fokus på at kulturlandskapet ikke bare er knyttet til innmark, men at også utmarka i stor grad er et kulturlandskap. Den største utfordringa knyttet til bevaring av arter i utmarka, er å hindre at landskapet gror igjen.

Landbruksforvaltninga i Rogaland har sterkt fokus på den rollen landbruket har i utforming og bevaring av kulturmarkstyper. Fylkesmannen har blant annet innvilget tilskudd for å legge til rette for skjøtsel av lynghei. Flere grunneiere har også startet med villsau som lettere kan nyttiggjøre lyng som beiteplante.

Mange sjeldne og/eller trua arter er knytta til vann- og våtmarksområder. Landbruksforvaltninga har gitt betydelige midler til ulike tiltak som kan forbedre vannkvaliteten. De senere årene har det også vært gitt noe midler for å ta vare på myrområder som ennå ligger urørt i sentrale jordbruksområder. I perioden 1992 – 2002 har Landbruksforvaltninga brukt totalt om lag 14 millioner kroner til vannforbedringstiltak (renseparker) og vel 3 mill. på biologisk mangfold tiltak og skjøtsel av gammel kulturmark.

Kulturminner – freda- og verneverdige bygninger

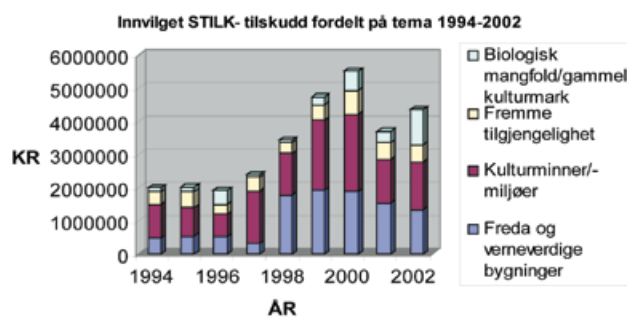
Fylkesmannen har de siste 9 åra bruk om lag 23 millioner kroner på tiltak som gjelder restaurering av freda- og verneverdige bygninger og kulturminner. Bygninger knytta til drift

Rensepark på Horpestad i Klepp. Foto: Arne Lyshol

(driftsbygninger og/eller bolighus til utleie) har vært prioritert. Når det gjelder kulturminner, har en relativt stor del av midlene gått til restaurering av steingarder. Steingarder er i høy grad med på å prege landskapsbildet i store deler av Rogaland. Fylkesmannen har derfor i perioder prioritert restaurering av steingarder høyt.

De siste par årene har Fylkesmannen satt økt fokus på kulturminner og kulturmiljø som en mulig inntektskilde i landbruket. Mange grunneiere har valgt å restaurere gamle bygninger som utleieobjekt til overnatting eller som selskapslokale.

3.6.1. Mål

- Øke forståelsen for at landbruket er viktig aktør og produsent av miljøgoder, som er avgjørende for å kunne tilby befolkningen mulighet til opplevelse, rekreasjon og utøvelse av et aktiv friluftsliv.
- Opprettholde aktiv drift og robuste bruk i hele fylket slik at landbruket kan oppfylle sin multifunksjonelle rolle, bl.a. i forhold bygningvern, kulturformidler og det å være en kostnadseffektiv vedlikeholder av natur- og kulturlandskapet.
- Styrke landbrukets oppfølging av sitt ansvar for biologisk mangfold og gamle kulturmarkstyper.

Preikestolen, fylkets største turistmagnet. Foto: Odd Inge Worsøe

3.7. FINK og reiseliv

Muligheter og utfordringer

Norge har stor tilgang på natur og friluftsliv. Dette representerer store muligheter for rekreasjon, aktiviteter og opplevelser, som viktige ressurser for norsk reiseliv. Regjeringen ønsker å tilrettelegge slik at disse mulighetene kan utnyttes både for reiselivsnæringene og lokalbefolkningen. Gjennom de lokale areal- og reguleringsplanprosessene må det gjøres avklaringer av arealbruken som skaper ryddige forhold mellom reiselivs-, friluftsliv- og andre arealbruksinteresser. Tilretteleggingen må tas i bruk på en balansert måte for å sikre natur- og kulturmiljøer mot slitasje og forringelse og for å gjøre det mer attraktivt for reiselivet.

Reiselivet har skapt grunnlag for betydelig virksomhet i mange næringer i store deler av landet. Verdiskapningen og arbeidsplassene som dette har gitt, har hatt stor betydning. Reiselivsnæringene, som omfatter overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser, bidro i 1998 med over 47 milliarder kroner til BNP og sysselsatte vel 150.000 arbeidstakere. Reiselivsnæringene stod således for 4,3 prosent av BNP, og 6,7 prosent av den samlede sysselsettingen

Norge. Reiselivet hadde i 2002 en verdiskapning som var mer enn 5 ganger så høy som for fiske- og fiskeoppdrett, mer enn 3 ganger så høy som for jordbruk og skogbruk og mer enn 50 % høyere enn i verkstedsindustrien. (Kilde: SSB og Norges Turistråd).

Hotellstatistikken til Statistisk Sentralbyrå (2002) viser at Rogaland hadde i alt 890 078 gjestedøgn. Dette er en oppgang på 2 % i forhold til 2001. Camping- og hyttestatistikken for Rogaland for perioden mai - september 2002 viser 305 901 gjestedøgn. (+ 3 %). Forbruk for overnattingsprodukter knyttet til denne sektoren beløp seg i 2002 på knapt 39 mill. kroner. Legger man til forbruket til mat, transport, varekjøp og aktiviteter øker summen til 83 mill. kroner (+ 7%). Tyskere og nordmenn er klart de største kundegruppene.

Fritidsfiske er en av de mest ettertraktede aktivitetstilbud i camping- og hyttenæringen.

Rogalands største turistattraksjon er Preikestolen og Lysefjorden, og de tilreisende til Lysefjorden generer en reiselivs-omsetning på 130 mill. kr. Det er disse to turistattraksjonene som trekker spesielt utenlandske turister til vårt fylke. Ellers er det mangfoldet av lett tilgjengelige natur- og kulturopplevelser som er særpreget ved fylkets reisemål. Blant de viktigste reiserutene eller opplevelseseier bør Nordsjøvegen og Ryfylkevegen nevnes. Den sistnevnte vil få status som

nasjonal turistvei og deler av Nordsjøvegen blir vurdert som framtidig turistvei. Videre er Suleskarvegen (rv. 45) med avstikker til Lysevegen, en viktig øst-vest forbindelse.

Evnen til å ta vare på og bygge videre på de miljøkvaliteter som ligger i våre natur- og kulturminneressurser, er vesentlig for reiselivsnæringens utvikling framover. Markedet forventer stadig bedre og mer miljøtilpassede produkter. God miljøtilpasning er med andre ord avgjørende for en lønnsom utvikling av et bærekraftig norsk reiseliv.

Innsatsen framover må særlig konsentreres om produkt- og reisemålsutvikling, internasjonal profilering og markedsføring av norsk reiseliv, effektiv anvendelse av teknologi, kompetanseutvikling og miljøtilpasning. Hensynet til kvalitet og kundeorientering må i økende grad vektlegges. Den offentlige innsatsen på sentralt og lokalt nivå må støtte opp om dette. En sterkere og mer konsentrert innsats for tilrettelegging og utvikling av de enkelte reisemål er nødvendig for å møte den internasjonale konkurransen. Norsk natur og kultur, landskaper, byer og tettsteder med opplevelseskvaliteter og aktivitetsmuligheter er en viktig ramme om og del av produktet.

For reiselivsnæringen er det viktig å ikke å se på enkelte kommuner, men se reiselivstilbudet i sammenheng. Tilrettelegging på reiseruter som Ryfylkevegen, Nordsjøvegen, Suleskarvegen og andre innfallsårer må rette seg mot bilturister og sykkelturister med tilgang til turløyper. Godt tilrettelagte reiseruter vil gjøre de kjente attraksjoner mer tilgjengelig, men vil også være et løft for mindre kjente attraksjoner og aktiviteter. De nasjonale turistveiene bør stimulere til økt turistrelatert næringsutvikling. Ellers er komplette tematurer/utflukter viktige. Stikkord: fiskeferie, kystkultur inkl. fyr langs kysten, båtturisme, sykkelturisme, vandring,

Styrket lønnsomhet i reiselivet fordrer en mer effektiv samordning og mer konsentrert offentlig innsats og ressursbruk. Det er behov for sterkere prioriteringer og konsentrasjon av den offentlige innsatsen til tilrettelegging og infrastruktur overfor reiselivet i tiden framover. Prosessene rundt den regionale planleggingen må videreutvikles og styrkes, som grunnlag for en bedre og mer målrettet innsats og prioritering. Det er behov for økt brukerorientering og brukermedvirkning i de regionale planprosessene. Dersom reiselivsnæringens behov for offentlig tilrettelegging og infrastruktur skal ivaretas, er det en forutsetning at representanter for reiselivsinteressene deltar i disse planprosessene.

Båtliv på Lindøy, Stavanger, med god tilrettelegging. Foto: Tom Sørum

Hå gamle prestegård, Hå. Foto: Rogaland Reiseliv/Odd Inge Worsøe

Skudeneshavn, Karmøy. Foto: Torbjørn Rathe

3.7.1. Mål

Hovedmålsettingen for reiselivsplanen for Rogaland 1998 – 2001 er:

- "Reiselivsplanen skal legge forholdene til rette for at reiselivsnæringen skal videreutvikles og arbeidsplasser skapes.

Med videreutvikling menes utvikling av bedre reisemål og reiseruter innen fylket og bedre kommunikasjon med omverdenen, slik at vekst i reiselivet skapes uten forringelse av natur- og kulturmiljøet. Videre menes utvikling av kvalitet og kompetanse i reiselivsnæringen og reiselivsutdanningen".

4. Strategier for FINK

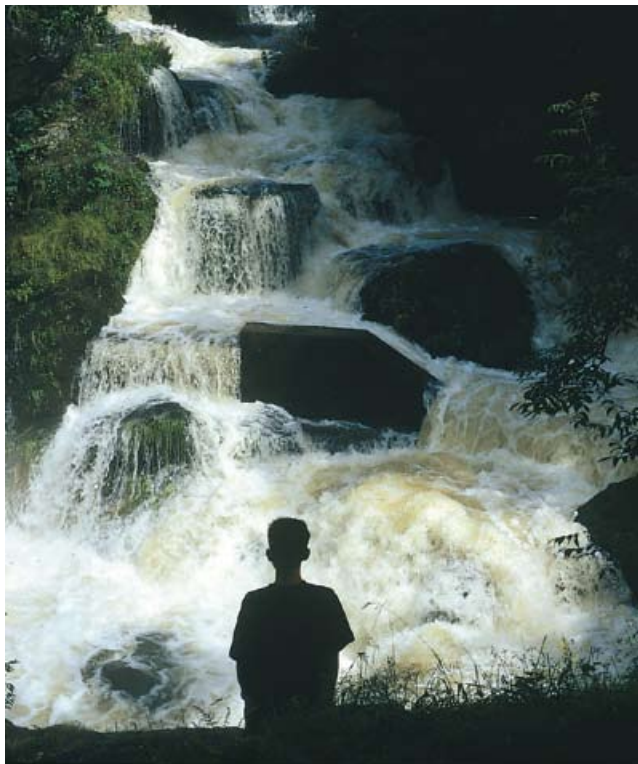
Strategiene legger vekt på partnerskapsløsninger innen bruk, vern og tilrettelegging av natur- og kulturverdiene i fylket.

4.1. Folkehelseperspektiv

- Kommunisere forebygging / helsegevinst ved fysisk aktivitet uten at det blir moralisering.
- Sikre "Vill bynatur" i plan. Ikke-tilrettelagte friluftsområder for lek og naturopplevelse som er motorisk utfordrende, utviklende og holdningsskapende for barn, må kartfestes og skånes også for turvegbygging.
- Utvikle regionalt sykkelvegnett som alternativ transportform til bil i tettbygde strøk og som ferieform
 - aktiv transport
 - legge tilrette for at skolebarn kan gå og sykle mellom hjem, skole og fritidsaktiviteter
 - aktiv ferie; sykkel som ferieform
- Sikre og tilrettelegge turveier og/eller gangveier som binder sammen boligområder med idretts- og friluftslivsområder i gang-/sykkelavstand.
- Alminneliggjøre fysisk aktivitet slik at helsegevinsten ved idrett og friluftsliv blir reell i alle befolkningsgrupper, behov for aktivitetstilbud og løpende oppfølging
 - Frisk i Friluft
 - Økt fysisk aktivitet i skolen - samarbeid mellom skolen og idrettslaget for å gi alle elevene minst en times fysisk aktivitet hver dag i skoletida
 - Grønn resept – foreskrive livsstiltak som innebærer økt fysisk aktivitet
- Økonomisk rimelig/allmenn tilgjengelighet til anlegg støttet av spillemidler.
- Lavterskeltilbud, bygge ned barrierer som hindrer fysisk aktivitet
 - identifisere disse barrierene.
- Maksimalt åpne anlegg. ("seven-eleven").
- God variasjon av tilbud i de enkelte regionene.

Dalsnuten i Sandnes er et populært dagsturmål i området. Foto: Odd IngeWorsøe

Fotlandfossen, Time. Foto: Tom Sørum

4.2. Tilgjengelighet

- Hindre innskrenking av ferdselsretten; jf. allemannsretten retter og plikter, Friluftslovens § 2, 1. ledd: "I utmark kan enhver ferdes til fots hele året, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. "
- Unngå nedbygging og videre privatisering av 100-metersbeltet mot sjø. Bedre adkomst for allmennheten i strandsonen.
- Bedre tilgjengeligheten gjennom god lokalisering og infrastruktur, sikring og tilrettelegging
 - kollektivtilbud til viktige friluftsområder
 - turveier og/eller gangveier som binder sammen boligområder med idretts- og friluftslivsområder i gang-/sykkelavstand
 - universell utforming til og i et bredt utvalg av friluftsområder
 - mer omfattende sammenhengende grøntstrukturer i alle kommuner
- Bedre tilkomst gjennom jordbruksområdene ved å utvikle et gjensidig samarbeid mellom forvaltningen og landbruksnæringen for bruk av STILK-midler, særlig i by- og tettstedsnært landbruk. Bedre tilgjengelighet i landbruksområdene forutsetter et godt forhold til grunneierne.

4.3. Vern, sikring og tilrettelegging

- Sikre og opparbeide flere og mer omfattende grøntstrukturer i alle kommuner.
- Sikre og tilrettelegge turveger i alle kommuner, uten at

- viktige naturkvaliteter blir ødelagt eller redusert.
- Påvirke og kartlegge folks holdning til naturens egenverdi.
- Vurdere vern av naturtyper som er dårlig dekket og områder som er særlig viktige.
- Støtte kommunenes gjennomføring av 1.generasjons naturtyperegistreringer, aktiv bruk av disse i all arealforvaltning og oppdatering av datasettene.
- Stimulere til at regulering som spesialområde-naturvern blir mer aktivt brukt av kommunene. Arbeide for en statlig tilskuddsordning for slike reguleringer.
- Verne representative vassdrag gjennom forslaget til Nasjonale laksevassdrag og i forbindelse med verneplan V.
- Styre større naturinngrep bort fra verdifulle, prioriterte naturområder, bl.a. gjennom aktiv bruk av fylkesdelplanen og underliggende Arealis-datasett.
- Fullføre pågående vernesaker, gjennomføre utvidet skogvern, bl.a. supplere verneplan for barskog og gjennomføre marin verneplan.
- Få etablert en regional tilskuddsordning for viktige kulturminner.
- Ved hjelp av regionalutviklingsfondet og med nødvendige juridiske virkemidler arbeide for å bevare og etablere ny aktivitet i et industrielt kulturminne i hver av de 4 regionene i planperioden.
- Styre økonomiske virkemidler i skogbruket til tiltak og områder med vesentlig netto samfunnsnytte basert på en avveining mellom naturverdier og hensyn til næringsutvikling.
- Felles strategi for sikring av friluftsområder i samråd med Nasjonalt sikringsprosjekt (se tabell 10.4).

4.4. Differensiert tilrettelegging

All tilrettelegging må ha utgangspunkt i:

- behov- og konsekvensvurderinger
- lokal tilpasning av landskapsinngrep, naturvennlig tilrettelegging
- universell utforming

Svillesti fra friluftshuset til Orrestranda. Foto: Tom Sørum

“Kydlestuvar” i Målandsdalen naturreservat der skjøtselen er gjenopptatt. De unge greinene ble etter noen år høstet til for. Foto: Audun Steinnes.

Skilting ved den ene av Re-haugene på Nord-Karmøy. Foto: Jan G. Auestad

Omfattende tilrettelegging skal

- bare skje i områder som tåler intensiv bruk
- bare skje der det er behov for mer tilrettelegging
- fungere som servicestasjoner (toalett, renovasjon, ferskvann m.m.)
- sørge for kanalisering av trafikken
- være tilgjengelige for alle

Ingen / lite tilrettelegging i:

- områder som ikke tåler intensiv bruk (pga fugle-/dyreliv, vegetasjon etc)
- områder der en ønsker enkelt friluftsliv / urørt natur
- områder med liten bruk

Se for øvrig kapitel 8.5 Tilretteleggingskategorier.

4.5. Skjøtsel, vedlikehold og forvaltning

- Registrere og ta vare på gamle kulturmarkstyper og andre viktige biotoper i landbrukets kulturlandskap. Bruke aktuelle virkemidler i landbruket aktivt for å sikre rett skjøtsel som ivaretar verdiene i områder der dette er anbefalt i FINK.

- Etablere og vedlikeholde database over nyere tids kulturminner.
- Kartlegge status og etablere faste rutiner for å følge vedlikeholdet på fredete anlegg.
- Framskaffe kunnskap om ulike sider ved kulturminner ved kysten som grunnlag for holdningsendring, bevaring gjennom ny bruk og juridisk vern.
- Styrke forvaltning av verneområder gjennom økte forvaltningsressurser og et hensiktsmessig samarbeid mellom stat, kommune og grunneiere.
- Gi arealforvaltere og allmennheten lett tilgang til god, oppdatert og stedfestet naturinformasjon, bl.a. gjennom en fylkesportal på Internett for Arealis-data og andre relevante arealdata.
- Det må arbeides for at særlig staten, men også fylkeskommunen, øker sine tilskudd til drift og skjøtsel av statlige og andre regionale friluftsområder.
- Koordinering av prosjektinvesteringer.

4.6. Informasjon / kunnskapsformidling / motivering

- Stimulere og opprettholde friluftslivskulturen, som er under press.
- Bidra til at folk flest – ikke minst barn og unge - får gode opplevelser og derved føler ansvar for å bringe naturvern videre til etterslekten. Tilbudet innen friluftslivet må derfor være differensiert og omfatte aktiviteter med lav terskel.
- Skape en bevissthet og stolthet i befolkningen over naturtyper/arter og kulturminner som er typiske for Rogaland:
 - fokusere på naturopplevelse knyttet til verneområder etc
 - fokusere på sammenhengen mellom historiske hendelser, de fysiske sporene, identitet og særpreg (eks. Hafrsfjord)
 - naturlos
- Sørge for at tilreisende / turister blir like godt ivaretatt som den lokale bruker når skilting, merking og informasjonsservice i tilknytning til naturområder og kulturattraksjoner blir planlagt og tilrettelagt, blant annet med skilting og informasjon på flere språk. Et godt tilbud for lokalbefolkningen er ofte tilstrekkelig også for tilreisende.
- Informasjon til publikum og mellom sektorer og nivåer:
 - samarbeid med andre om utarbeiding, distribusjon og kvalitetssikring av informasjonsmaterieill, i og om friluftsliv og friluftslivsområder.
 - internett tas i bruk i mye større utstrekning. Midler og kompetanse må på plass.
- Informasjonsformidling og kommunikasjonsstrategi:
 - gode eksempler/erfaringer må deles med andre gjennom seminarer, konferanser, artikler i dagspresse

Gammel steinbro ved Hausken i Hjelmeland. Foto: Rogaland Reiseliv

- og fagtidsskrifter.
- Radio og TV tas i bruk i den grad det er aktuelt.
- Kampanjer kjøres på høyest mulig nivå.
- Internett
- Samarbeid med media og bidra med bakgrunnsstoff for å kunne reise viktige saker.
- Informasjons- og kommunikasjonsstrategi i forhold til grunneiere.

4.7. Samarbeid / partnerskap

I sammenheng med FINK er det aktuelt med samarbeid/partnerskap om folkehelsearbeid, aktiviseringsarbeid, sikring av areal/vern, tilrettelegging, informasjon, næringsutvikling etc. (For nærmere omtale se kapittel 1.6 Samarbeid og partnerskap og 9 Handlingsprogram).

- Samarbeid med idrett- og friluftslivsorganisasjonene i forhold til folkehelse, eks Grønn resept, Økt fysisk aktivitet i skolen (samarbeid mellom skolen og idrettslaget for å gi alle elevene minst en times fysisk aktivitet hver dag i skoletida), Frisk i friluft.
- Samarbeid med kommersiell virksomhet for å styrke investeringer og daglig drift av idretts- og friluftslivsplanlegg.
- Inngå både "ad hoc" og forpliktende samarbeid med reiselivet, for eksempel sykkelturisme, båtutrustning, fjellvandring/stølturisme, hytteutleie, kystled, fyr.
- Fokuser på friluftsliv, idrettsanlegg, natur og kulturminner som en viktig ressurs i næringsssammenheng for mange distrikter.
- Felles strategi for og samarbeid om sikring av areal til naturvern-, kulturvern- eller friluftslivsformål

- Etablering av interkommunale planer etter FINK-modellen.
- Standardisering av merking og markedsføring.
- Opprette en årlig "børs" der frivillige organisasjoner kan presentere forslag til tiltak i folkehelsearbeidet.
- Samarbeid om friluftsliv, fysisk aktivitet, helse og skole på regionalt nivå (Helse- og sosialseksjonen, Opplæringsavdelingen., Helse- og sosialavdelingen, Utdanningsavdelingen)
- Folkehelse må inngå i sentrale plan- og beslutningsprosesser / integrere helseplanleggingen bedre i saker innen Plan- og bygningsloven.
- Samarbeid med næringsorganisasjonene i landbruket for å synliggjøre elementer i landbrukets kulturlandskap som viktige ressurser i næringsssammenheng.
- Inngå gjensidig forpliktende skjøtselsavtaler med grunneiere om vedlikehold av viktige natur- og friluftsområder.

4.8. Kompetanseutvikling

- Koordinering av kurs og konferanser innenfor FINK-temaene.
- Etablere Norges høyeste tverrfaglige kompetansenivå innen anleggs og aktivitetspolitikk for idrett og friluftsliv.
- Fra vakt til vert i drift og forvaltning av idretts- og friluftslivsplanlegg.
- Representativ brukermedvirkning i all anleggsutvikling.
- Interkommunalt eierskap og driftsansvar for idrettsanlegg av regional betydning.

5. Juridiske og økonomiske virkemidler

5.1. Vern og sikring

5.1.1. Sikring av friluftslivsområder

Juridiske virkemidler

Generelt sikrer Friluftsløven allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark, der omfang av bruk og behov for tilrettelegging ikke tilsier sikring. Det viktigste juridiske virkemidlet utenom Friluftsløven er å avsette og regulere areal gjennom PBL til friområde eller spesialområde friluftsområde. Man kan på denne måten hindre privatiserende arealbruksendringer gjennom bestemmelsene, men planen gir ikke alene ferdselsrett på for eksempel tomt/annen innmark.

Det kan dessuten stilles vilkår til fordel for friluftslivet i konsesjonsvedtak etter konsesjonsloven og ved dispensasjoner etter PBL.

Økonomiske virkemidler

Sikring av areal til friluftsbruk skjer gjennom kjøp av areal, servitutt og andre privatrettslige bruksavtaler. Staten v/Direktoratet for naturforvaltning har i samarbeid med kommunene og friluftsrådene ansvar for sikring av friluftsområder. Frivillige organisasjoner og andre kan ta initiativ til sikring, men det er kommune og friluftsråd som må gjennomføre sikringen som kan finansieres helt eller delvis av DN.

Det finnes statlige midler til sikring (26,4 mill kr i 2003 på landsbasis) som kommunene og interkommunale friluftsråd kan søke på. Om lag 30 prosent av de sikra friluftsområdene i Norge er kjøpt av staten alene, mens 70 prosent er sikret gjennom statlig støtte til kjøp i regi av kommuner og interkommunale friluftsråd.

I handlingsplanen har Rogaland Fylkeskommunes regionalplanseksjon (RFK-P), Fylkesmannens miljøvernavdeling (FM-M), friluftsrådene (FLR) og kommunene i samarbeid kommet fram til hvilke friluftsområder som skal foreslås og prioriteres sikret i perioden 2004-2007. Vedlegg/hefte "Oversikt over regionale friluftsområder som er sikret og anbefalt sikret" viser dessuten områder som bør sikres i et lengre tidsperspektiv.

5.1.2. Sikring i forhold til idrett

Juridiske virkemidler

Areal til idrettsanlegg og tilstrekkelig friområder rundt anlegget må avsettes gjennom PBL.

Økonomiske virkemidler

Det blir ikke gitt spillemidler til å erverve grunn til idrettsanlegg.

I forhold til handlingsplanen bør det være et tiltak å få i stand et forpliktende samarbeid / opprette en organisering, som kan spesialisere seg og veilede kommunene i forhold til søknad om spillemidler og andre relevante midler innenfor friluftsliv, idrett, naturvern og kulturminnevern. En slik organisering kan også bidra til å samordne bruken av tilskudd.

5.1.3. Vern av naturvernområder

Juridiske virkemidler

Områder kan vernes etter Naturvernloven som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat eller naturminne. PBL kan båndlegge områder som skal bevares som spesialområde-naturvern

Økonomiske virkemidler

Utenom midler satt av til erstatninger og grunnerverv gjennom de ulike temavise verneplanene er det ikke egne midler til vern av natur.

Skjøtselsmidler over jordbruksavtalen (STILK) forplikter mottakeren til å ta vare på miljøverdiene i avtaleområdet et nærmere avtalt tidsrom, vanligvis 5 år.

Det er behov for midler kommunene kan søke på ved vern/båndlegging av natur gjennom PBL (se handlingsplanen delmål 2 under naturvern).

5.1.4. Vern av kulturminner

Juridiske virkemidler

Kulturminner fra før 1537 er vernet gjennom Lov om kulturminner, såkalt automatisk fredet. Arealene omkring disse kan i tillegg reguleres til spesialområde for bevaring med hjemmel i Plan- og bygningslovens §25.6. Objekter og anlegg fra tidsrommet 1537-1650 må erklæres fredet av Riksantikvaren for å være vernet gjennom lov om kulturminner. For andre kulturminner kan Kulturminneloven nyttes til vedtaksfredning (Kml § 15) eller kulturmiljøfredning (Kml § 20). Bare om lag 120 bygninger i Rogaland er vedtaksfredet. I tillegg er det 2 områder (Utstein Kloster og Sogndalstrand) som er kulturmiljøfredet.

For faste kulturminner fra etter 1650 er derfor Plan- og bygningsloven det viktigste redskapet for juridisk vern mot rivning/fjerning. Dette er som kjent kommunens redskap.

Flytende kulturminner kan gis status "verneverdig fartøy" av Riksantikvaren.

Økonomiske virkemidler

Fylkeskommunen har ikke avsatt egne midler til vernetiltak for nyere tids kulturminner. Det har likevel vært nyttet midler fra "Almene kulturformål" til objekter som allmennheten kan få tilgang til. Fylkeskommunale investeringstilskudd har

Solastranden sommeren 2003. Foto: Odd Inge Worsøe

også i enkelte tilfeller gått til bygninger som ellers tilfredsstillende forutsetningen for slike midler. Slik bruk av disse midlene vil neppe kunne fortsette på grunn av planlagte større regionale idretts og kulturprosjekter.

Riksantikvaren har etter søknad fra eierne gitt tilskudd til fredete anlegg i Rogaland. Fylkeskommunen gir eierne veiledning i vedlikeholdsarbeidet og tilser at arbeidene ikke reduserer anleggenes verneverdi. Riksantikvaren har også enkelte andre poster til fordeling, men disse har hatt liten betydning for kulturminner i Rogaland.

Enkelte kommuner har mindre beløp til fordeling. For kulturminner knyttet til jordbrukets kulturlandskap er "STILK-ordningen" svært viktig.

Flere fartøy i Rogaland har mottatt økonomiske tilskudd fra Riksantikvaren. Fylkeskommunen har årlig satt av kr 300 000 til fartøyvern.

Statens kulturminnefond er nyetablert. Eiere søker direkte til dette fondet, vi vet derfor ikke verken hvor mange som søker eller hvor mye midler som tilfaller Rogaland. Det finnes også private fond f.eks knyttet til fortidsminnekeforeningen og "Stiftelsen UNI".

Rogaland Fylkeskommune er ansvarlig for å utarbeide et regionalutviklingsprogram (RUP). Midlene i RUP (20 mill) omfatter for år 2003 ikke kulturminner, men kan omfatte kultur generelt dersom kulturaktiviteten bidrar til næringsutvikling.

Det har hittil ikke vært aksept for at det nyopprettede

regionalutviklingsfondet for Rogaland skal kunne omfatte vernetiltak for kulturminner.

Fylkeskommunen bidrar årlig med ca kr 400 000 til en konservatorstilling ved Arkeologisk museum i Rogaland. Bidraget var begrunnet i konservering av gjenstander for regionmuseene.

Til det nyetablerte konserveringsprosjektet "Kulturvern Rogaland" yter fylkeskommunen et årlig tilskudd på kr 100 000 i 3 år. Prosjektet - som har en total årlig økonomisk ramme på ca kr 655 000 - tar for seg praktisk konservering knyttet til bygningsdetaljer, interiører mv. Tilstandsvurdering, rådgiving og opplæring er også en del av prosjektet.

5.2. Tilrettelegging

5.2.1. Tilrettelegging for friluftsliv

Med tilrettelegging menes fysisk opparbeiding av områder for publikum (parkering, renovasjon, toaletter, stier og turveger, turisthytter) og informasjon om områdene gjennom skilting i terrenget eller i brosjyrer og på internett.

Kommunene, de interkommunale friluftsrådene og turistforeningene har hovedansvaret med avtaler om samarbeid og praktisk gjennomføring med andre.

Midler til tilrettelegging kommer fra spillemidler og RFK, samt noe fra DN. For de statlige tilskuddene stilles det vilkår om minst 50% delfinansiering fra søker, vanligvis kommune eller friluftsråd. DN-midlene til tilrettelegging og drift ute-

nom Vestkystparken var i 2003 kr 550 000 og ble i hovedsak fordelt til drift.

Tilrettelegging av lavterskeltilbud vil gi økte kostnader. Tilbudet er viktig for å få flest mulig til å være fysisk aktive (se delmål 2 under friluftsliv i handlingsprogrammet).

5.2.2. Tilrettelegging for idrett

Kommunene har hovedansvaret for å gi innbyggerne et tilbud innen idrett.

Tilrettelegging for idrett eller fysisk aktivitet spenner over et vidt spekter fra enkle nærmiljøanlegg og trimløyper til større kostnadskrevende spesialanlegg som svømmehaller og golfanlegg.

Overskuddet fra Norsk Tipping fordeles til samfunnsnyttige formål, og av overskuddet for 2002 fikk idretten (og friluftslivet) i Rogaland drøyt 55 millioner kroner i støtte til ulike investeringsprosjekter. I tillegg finnes f.eks. Extra-midlene som kan tildeles ulike helsefremmende prosjekter, også investeringsprosjekter.

Retningslinjene for de ulike spillemiddelordningene er relativt kompliserte og det kreves en god dialog mellom Kultur- og Kirkedepartementet, fylkeskommunen, kommunene og det frivillige for å få full effekt av ordningen.

5.2.3. Tilrettelegging av naturvernområder

Tilrettelegging (og skjøtsel) i verneområder blir først og fremst gjennomført for å fremme og ivareta verneformålet. Tilretteleggingen har hovedfokus på informasjon og kanalisering av ferdsel for å unngå at verneformålet undergraves.

Grad av tilrettelegging vil avhenge av verneformålet med det enkelte området og må gjøres ut fra hva som tjener naturvernområdet. Samtidig vil noen områder i større grad ha formidling og naturopplevelse som formål.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for tilretteleggingen. Forvaltningsmyndigheten er Fylkesmannens miljøvern-avdeling eller kommunen der disse har fått forvaltningsansvaret delegert. Statens Naturoppsyn gjennomfører oppsyn og andre forvaltningsoppgaver etter oppdrag fra forvaltningsmyndigheten og kan gjennomføre tilrettelegging.

Det bevilges egne midler fra SNO til fylkesmannen til forvaltning av naturvernområdene. Disse er redusert til ca en tredjedel de siste par år (250 000 i 2003) og utviklingen framover vurderes som usikker. Kommuner med forvaltningsansvar må søke fylkesmannen om midler fra denne potten. Selv om SNO gjennomfører oppsyn m.m. i verneområdene, har mulighetene til skjøtsel, informasjon og andre tiltak i verneområdene blitt vesentlig redusert.

Styrking av informasjonen om og formidling i verneområdene er et viktig tiltak (se handlingsprogrammet delmål 2 under naturvern).

5.2.4. Tilrettelegging av kulturminner

Skilting og informasjon er den viktigste delen av tilretteleggingen sammen med tilgjengelighet i form av parkering og adkomst. Tiltak for å hindre slitasje på kulturminner som følge av besøk er også viktig. Tilrettelegging for alle uavhengig av funksjonsnivå bør få større fokus. Da tenker vi på alt fra rullestoltilgjengelighet, ledekanter, lydinformasjon m.m.

For automatisk fredete kulturminner er det fylkeskommunen i samarbeid med grunneier og bruker som står for tilretteleggingen. For vedtaksfredete anlegg skal også fylkeskommunen tilse at tilretteleggingen ikke reduserer verneverdien, men det fysiske arbeidet og den økonomiske kostnaden er eierens ansvar.

For kulturminner som er vernet etter Plan- og bygningsloven er det kommunen som skal påse at reguleringsbestemmelsene blir fulgt. Fylkeskommunen kan gi råd. Byggesaker skal forelegges "antikvarisk myndighet" (pt. fylkeskommunen) til uttalelse.

Vi kjenner ikke til statlig midler spesifikt for tilrettelegging av kulturminner.

Rogaland fylkeskommune har avsatt ca kr 180 000 årlig til skjøtsel av automatisk fredete kulturminner. Disse midlere har de siste årene i det vesentligste vært brukt til skilting av disse kulturminnene i samsvar med gjeldende skiltplan.

Det er ikke egne fylkeskommunale midler til tilrettelegging av nyere tids kulturminner.

Selv om fylkeskommunen ikke har avsatt midler til verken vern eller tilrettelegging av nyere tids kulturminner, har det som nevnt foran vært nyttig midler fra "Almene kulturformål" og fylkeskommunale investeringsstilskudd. Motivet for slike bidrag har både vært vern og allmennhetens tilgang. Det forventes at de fylkeskommunale investeringsstilskuddene i de nærmeste årene vil måtte nyttes til planlagte nye regionale idretts- og kulturbygg.

For kulturminner som inngår i bruk av et område til fysisk aktivitet kan det gis tilskudd over spillemidlene.

5.3. Forvaltning, skjøtsel og drift

5.3.1. Forvaltning, skjøtsel og drift av friluftslivsområder

Forvaltning og drift omfatter rydding og skjøtsel av områder og vegetasjon, avfallshåndtering, vask og vedlikehold av bygg (fra toaletter til friluftshus) og vedlikehold av andre typer anlegg som bruer, stier, turveger, brygger, turisthytter m.v.

Interkommunale friluftsråd, kommunene og turistforeningene har ansvar for forvaltning og drift. I forhold til økonomiske virkemidler se pkt 5.2.1.

Ettersom antall områder og anlegg øker blir det større behov

for forvaltning og drift. Det vil være behov for å øke midlene til forvaltning og drift. Samtidig må en se på andre måter å redusere utgiftene på, blant annet tilretteleggingsgrad.

Vestkystparken er navnet på Skjærgårdstjenesten for Vestlandet (Rogaland og Hordaland). Statstilskudd til drift av Vestkystparken utgjør kr. 1.750.000 for 2003. Beløpet har økt betydelig de siste 2-3 årene, men har ennå ikke nådd opp til nivået for Skjærgårdstjenesten på Sørlandet og for Oslofjordområdet.

5.3.2. Forvaltning og drift av idrettsanlegg

Kommunene har hovedansvaret for forvaltning og drift av innendørs og utendørs anlegg. Økonomiske virkemidler er basert på egne kommunale midler og spillemidler.

Tiltaksplan for økt tilgjengelighet (delmål 2 i handlingsprogrammet), i denne sammenheng lengre åpningstider, vil avhenge av effektiv forvaltning og drift. Utvikling av interkommunale driftorganisasjoner, eventuelt konkurranseutsetting, kan gjøre driften rimeligere og tjenesteytingen bedre.

5.3.3. Forvaltning og skjøtsel av naturvernområder

Skjøtsel, drift og annen forvaltning av verneområder har som mål å fremme og ivareta verneformålet. Driften kan være sammenfallende med den som drives i friluftsområdene dersom området er mye brukt. Forvaltningen av kulturprega områder er avhengig av skjøtsel for å opprettholde ønsket

naturtilstand.

Fylkesmannens miljøvernnavdeling og kommuner som har fått delegert forvaltningsmyndighet er ansvarlig for forvaltning og drift. Statens Naturoppsyn gjennomfører oppsyn, informasjon og skjøtsel etter oppdrag fra forvaltningsmyndigheten

Miljøvirkemidler i landbruket kan bidra til bedre forvaltning av kulturprega verneområder (se delmål 2 under naturvern i HP), sammen med ordinære midler fra MD.

5.3.4. Forvaltning og skjøtsel av kulturminner

Når det gjelder skjøtsel av automatisk fredet kulturminner kan fylkeskommunen bidra til utvikling av skjøtelsesplaner. For vedtaksfredete kulturminner har fylkeskommunen lenge ønsket at det ble utarbeidet vedlikeholdsplaner, men slikt arbeid har vi foreløpig ikke hatt kapasitet til å starte opp. Ved utarbeidning av miljøplaner for de enkelte gardsbrukene vil fylkeskommunen gi opplysninger om kulturminnene og hvordan de bør skjottes. For øvrig er det eierne som har ansvaret for forvaltningen av kulturminnene.

5.4. Oversikt over aktuelle økonomiske virkemidler for 2003

T1: Rundskriv T1/2002 Tilskotsordninger for 2003. Miljøverndepartementet.

Beløp for 2003 om ikke annet er anført.

Økonomiske midler (Tall fra 2003 når ikke annet er oppgitt)	Friluftsliv	Idrett	Naturvern	Kulturminnevern
Miljøverndepartementet v/DN og FM				
Sikringsmidler Erverv/servitutt Kap.1427 p.30 T1- s. 15	2,15 mill. kr			
Tilskudd til stimulering og motivering for friluftsliv Kap. 1427 p. 74 T1- s. 14	215.000 kr			
Tilskudd til naturoppsyn Kap. 1426 p.70. Oppsyn i regi av friv. Org. T1- s. 17			100.000 kr	
Tiltak i naturvern-, kulturlandskaps- og friluftsområder Kap. 1426 p. 31 T1- s. 16	550.000 kr		Naturvern 250.000** Kulturlandskap 50.000 kr	
Kartlegging av naturtyper Kap 14.10 p. 60 T1- s. 7			50.000 kr per kommune*	

Forts: Økonomiske midler	Friluftsliv	Idrett	Naturvern	Kulturminne- vern
Miljøverndepartementet v/Riksantikvaren				
Tilskudd til kulturminnetiltak (Kap 1429 post 50, 72 og 73)				0
Tilskudd til vern og sikring av freda og verneverdige bygninger (kap. 1429 post 72.2.)				957.000 kr
Tilskudd til middelalderbygninger og anlegg (kap1429 post 72.3)				0
Tilskudd til kystkultur og fartøyvern (kap. 1429 post 72.4)				1.240.000 kr
Tilskudd til kulturlandskap (kap. 1472 post 72.5) kr.1.550.000 til fordeling i 2003				0
Tilskudd til skjøtsel av automatisk freda kulturminne (kap. 1429 post 72.8)				0
Tilskudd til automatisk freda kulturminne (kap. 1429 post 72.6)				0
Tilskudd til teknisk og industrielle kulturminne og miljø (kap. 1429 post 72.8)				0
Tilskudd til brannsikring og beredskapstiltak (kap 1429 post 73)				0
KKD v/RFK				
Spillemidler - investering	50 – 80 mill pr. år i planperioden		Bieffekt av flere tiltak	
Spillemidler - organisasjonsstøtte	Anslagsvis 20-25 mill. pr. år til lokale lag og organisasjoner, idrettskrets og særkretser			
Extra-midler	Støtter flere aktivitetsprosjekter i Rogaland			
Frifond	Svært lite kjent i Rogaland. 70 mill på landsbasis i 2003. Vil øke vesentlig fram mot 2005			
Prosjektretta midler	Frisk i friluft 400.000 kr			
Rogaland Fylkeskommune				
Tilskudd til tilrettelegging av friluftsomr. (komm. og friluftsråd)	1.945.000 kr			
Tilskudd til drift og skjøtsel (friluftsråd, arboret, turistforeninger)	2.028.000 kr			
Driftstilskudd til Vestkystparken	525.000 kr			
Tilskudd til kulturminneprosjekt samfinansiert av private eiere og næringslivet og eventuelt andre statlige midler				0
Tilskudd til kulturlandskap				0
Fylkeskommunale investeringsmidler til kulturanlegg (tot i 2003 kr 2 162 000)	ca. 500.000 kr			300.000 kr

Økonomiske midler	Friluftsliv	Idrett	Naturvern	Kulturminne-vern
Regionale kulturminnetiltak kr 0 i 2003				0
Fornminnetiltak, skjøtsel skilting				180 000
Landbruksdepartementet				
STILK - Spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap	Kr 3,6 mill, hvorav 20 % er tenkt til biologisk mangfold/gammel kulturmark, 15 % til å fremme tilgjengelighet, 35 % til kulturminner/-miljø og 30 % til freda og verneverdige bygninger			
IMT - Investeringsstøtte til miljøtiltak			Kr 3,6 mill til tekniske miljøtiltak, miljøplantinger og økologiske rensetiltak	
Områdetiltak	Kr 600.000,- til å opprettholde eller forbedre miljøkvalitetene i vassdrag og i kulturlandskapet, og skal i hovedsak benyttes til å dekke utgifter til planlegging i lokalsamfunnet			

*Beløpet tildeles en gang i løpet av prosjektperioden 2000-2003

**Ekstrabevilgning, ikke påreknelig for 2004. Dessuten prosjekttilskudd lønn 250` Frafjordheiene.

Fra 2005 vil det bli etablert et regionalt miljøprogram der det blir avsatt egne virkemidler som skal administreres i fylkene. Rogaland vil for 2005 få tildelt om lag 20 millioner kroner. Se for øvrig kapittel 3.6 FINK og landbruk.

Fargerike tørrenger med natt og dag finnes ytterst mot kysten. Fra Kvitsoy. Foto: Per Kristian Austbø.

6. Satsingsområder innen og samarbeid mellom reiseliv og landbruk

Natur- og kulturbaserte goder blir betraktet som kjernen i reiselivsproduktet. Overnatting, servering og transport er supplerende goder som ikke ville være etterspurt hvis ikke natur- og kulturgodene var tilstrekkelig attraktive. Landbruket har en nøkkelrolle fordi næringen eier og forvalter mange av disse natur- og kulturgodene. Et godt samarbeid mellom reiseliv og landbruk er en forutsetning i satsingen på reiseliv i Rogaland.

De to næringene har felles interesser og gjensidig nytte av å tilby lokalbefolkningen og tilreisende opplevelser og aktiviteter, som selvfølgelig også må ses i sammenheng med de natur- og kulturverdiene det offentlige forvalter og tilrettelegger.

Anbefalt prioritering for perioden 2004 – 2007: Sykkelturisme

Skilting og tilrettelegging av informasjon bidrar til økt oppmerksomhet og salgbarhet som igjen bidrar til at småskala reiselivsbedrifter etablerer seg. Eksempler er:

- NSCR – Nordsjøsykling
- Karmøyrunnen/sør, tema fra vikingtid til seilskutetid – skilting, produktutvikling. Ansvar: kommunen, fylkeskommunen og Statens Vegvesen i samarbeid med reiselivsorganisasjonen.
- Finnøy og Sjernarøyane: tilgang til badeplasser
- Garborgs rike: (Klepp/Time og Hå)

Båtturisme

Det er satt i gang et eget båtturismeprojekt i Ryfylke. Formålet er å forbedre tilbudet for båtturistene slik at de oftere velger Ryfylke som reisemål og velger å bli lenger. Første trinn er igangsatt. Strategien er å kartlegge hva brukerne savner i Ryfylke i dag, betalingsvilje for ulike tjenester og tilbud og hvorfor båtturister ikke bruker marinaer og havneanlegg i Ryfylke i dag. Kunnskapen

en får skal formidles til næringsdrivende og offentlig forvaltning.

Turistveger

Turistvegene er tilbringerveier til natur-, kultur- og friluftsområder og attraksjoner, og bidrar til å lede trafikken bort fra hovedfartsårene.

Deler av Nordsjøvegen (Bore til Ognå) og hele Ryfylkevegen er kandidater til å bli nasjonale turistveger. For Ryfylkevegen foreligger 21 tiltak fra Vegvesen. Disse må tas hensyn til i den videre tilretteleggingen.

Cappelen har utgitt reisehåndbok som omhandler både Nordsjøvegen og Ryfylkevegen. Det er de etablerte organisasjonene som markedsfører reiserutene. Også Suleskardvegen har en samarbeidsorganisasjon som hovedsakelig arbeider med markedsføring og produktforbedring.

Nordsjøvegen jobber med kvalitetssikring og forbedring av informasjonsskiltene langs ruten. Ryfylkevegen arbeider med et eget prosjekt "Reiselivsbedriftene og det fysiske miljø". Formålet er å tilrettelegge for et bedre fysisk miljø/visuelle rammer for reiselivsbedrifter og annen fysisk/kommersiell miljø langs framtidig turistveg/tilførselsveg for å øke inntjening og oppnå fornøyde gjester. Dessuten ønsker man å stimulere til bevisstgjøring om bedre byggeskikk generelt og vise god utforming av det fysiske miljøet i praksis.

Konkrete tiltak: gi råd og hjelp ved plan- og bygningsmessige tiltak, endringer eller nye tiltak, for enkeltbedrifter eller hele bygningsmiljø, også offentlige bygg/anlegg. Hver bedrift kan få opp til 3-6 dagsverk profesjonell hjelp. Reiselivsbedriftene er positive og de første tiltakene er gjennomført.

Lysefjordområdet - Prosjekt Lysefjorden

Tiltak i prosjektet skal bl.a. bidra til å øke tilgjengeligheten og oppmerksomheten rundt natur- og kulturattraksjoner, og med det bidra til utvikling av reiseruter, oppnå repeterende og økende tilstrømning av besøkende og næringsutvikling:

- Fjordhoppingsbillett, 3-dagers båtbillett
- Utvidet kommunikasjonstilbud for å sikre tilgang til natur- og kulturtilbud
- Sykkelutleie
- Kafé og utstillinger i Flørliahallen (kraftstasjonen)
- Rundløype med 700 av 4444 trinn i tretrapp og tursti på Flørlil
- Nasjonal sykkelrute nr. 2 med skilting og lys i tunnelen i Lysebotn
- Den store Lysefjordvandringen (merking av tursti rundt hele Lysefjorden)

Turistruter/Turistbillett med bl.a. strandbuss

Målsetting: Gjøre fylkets natur- og kulturattraksjoner tilgjengelig for de som ikke ønsker å benytte bil – enten de bor i fylket eller de kommer tilreisende (gående eller syklende). Etablering av rundreisetilbud eller "turistruter" med bruk av

Florli i Lysefjorden. Fotos: Kjell Helle-Olsen

Gammelt sjøhusmiljø i Nesvåg, Sokndal.

Fotturisme i Lusaheia landskapsvernområde. Foto: Kjell Helle-Olsen

turistkort/billetter. Økt kjennskap til og interesse for å ta i bruk kollektivtilbudet i fylket. (Sogn og Fjordane har fått sin "Brebuss")

Generelt må parkering og adkomst til strender og severdigheter forbedres.

Fotturisme

Stavanger Turistforening og Haugesund Turistforening har hovedsakelig ansvar og tilrettelegging for fottursimen i fylket gjennom sitt sti- og hyttenett.

Forståelse og bevissthet knytta til egenverdi av natur- og kulturverdier er grunnlag for vern og bevaring. Økt tilrettelegging og informasjon om viktige natur- og kulturverdier må derfor være en målsetting.

Ett mål vil derfor være å arbeide for økt tilrettelegging i viktige natur- og kulturlandskapsområder der dette ikke er til hinder for landbruksdrifta eller til skade for natur- og kulturverdiene. Dette kan stimulere til tettere samarbeid mellom STF og andre organisasjoner (f. eks. gjennom Forum for Natur og Friluftsliv, tettere samarbeid med (lokale) bondelag).

Fyr og kystkultur

Samarbeidet "Fyr langs kysten" har sørget for bedre tilrettelegging av fyr. Reiselivsorganisasjonen Nordsjøvegen og

andre har sørget for god markedsføring. Overnatting på fyr er meget etterspurt i markedet. Etterspørselen kan per i dag ikke tilfredstilles. I tilknytning til fyrene får man gode muligheter å formidle kystkulturen.

Rogaland fylkeskommune deltar i prosjektet "Fyrstasjoner – bevaring, bruk og videreutvikling", idet det kan gi utviklingsmuligheter utover det rent kulturhistoriske aspekt både i turist- og næringsmessig sammenheng

NAVE-nortrail er et prosjekt som har som mål å regenerere et nettverk av gamle ferdselsårer i utvalgte kystområder langs Nordsjøen.

Prosjektet NAVÉ-nortrail har disse arbeidsmålene:

- Utvikle og binde sammen et gjennomgående nettverk av turløyper langs gamle ferdselsårer i kystlandskapet rundt Nordsjøen og med kopling til bruk av båt.
- Utvikle et nettverk av kulturelle møtesteder og historiske attraksjoner og kople dette til ferdselsårene.
- Utvikle og ta i bruk et program for næringsfaglig støtte til virksomheter som gir tilbud om servering av mat og overnatting m.m. i det kystkulturelle landskapet.
- Utvikle et kunnskapsprogram om natur og kultur gjennom bruk av internett, databaser, publikasjoner, vegvisere/guidere m.m.

Trodla-Tysdal i Hjelmeland, vellykket eksempel på gards-turisme. Foto: Odd Inge Worsøe

Arbeidsmålene skal styrke lokal sysselsetting og næringsutvikling i områder med nedgang i primære og sekundære næringsgreiner, men som også kan tilby særlige verdifulle natur- og kulturverdier. En omfattende utveksling av kunnskap om kulturarven i Nordsjøområdet på tvers av landegrensene vil også bli gjennomført i prosjektet.

Rogaland er spesielt i Nortrail-sammenheng ved at 15 kystkommuner har gått sammen med fylkeskommunen om deltakelsen i prosjektet, med spesiell oppmerksomhet rettet mot fyr, strandsteder og museer.

"Kystled" er et annet prosjektet som tilrettelegger for vandring langs land eller opplevelser i båt. Lokalkunnskap om gamle reisevaner og reisemåter gjenopplives og utnyttes i lokal turisme og i skolen. Enkle robåter kan leies, noen av dem med seil i tillegg.

Forbundet Kysten, Friluftsrådernes Landsforbund og DNT er samarbeidspartnere og har jobba fram Kystled; fordi de så et behov for tilrettelegging på kysten.

I Rogaland er det særlig Nord-Rogaland og Sunnhordland friluftsråd som har vært med i prosjektet, med blant annet utleie av robåter på Lindøy på Karmøy.

NAVE-nortrail, Nordsjøsykling (North Sea Cycle Route) og Kystleden supplerer hverandre og utgjør en helhet der Nordsjøkysten kan oppleves til fots, med sykkel og robåt.

Utmark

Mange landbrukseiendommer har store verdier knytta til utmarksressurser.

Det er et mål å øke satsingen på prosjekter med utgangspunkt i ressurser og tradisjoner knyttet til utmark – jakt, fiske og andre aktiviteter – med kopling mot reiselivet og serveringssteder.

Landbrukets kulturlandskap

Det er et mål å få større fokus på verdien av landbrukets kulturlandskap (verdifulle kulturmarkstyper, kulturminner og bygninger) som mulige inntektskilder i landbruket. Det må arbeides for å etablere nye gards- og bygdeturismelegger med tilbud om aktiviteter og opplevelser knyttet til elementer i kulturlandskapet. I tillegg har landbruksarealer betydning som nære turområder.

Leirvirksomhet

Idrettsanlegg og skoler bør utnyttes bedre i et reiselivsperspektiv til treningsleirer og lignende i ferier når den lokale idretten ikke er aktiv. Dette er allerede en stor virksomhet i våre naboland. Nærhet til natur og kulturverdier kan gjøre Rogaland spesielt attraktivt i denne sammenheng.

7. Kart og øvrige registreringer

FINK opererer med 3 former for kart: registreringskart, verdivurderingskart / oppsummeringskart og plankart.

7.1. Registreringskart

Registreringskartene er utrykte vedlegg som etter hvert blir tilgjengelig på internett / felles Web-basert geografisk informasjonssystem mellom FM og FK, og vil være gjenstand for hyppige oppdateringer.

7.2. Verdivurderingskart

Verdifulle, prioriterte naturområder

Det finnes etter hvert en rekke fylkesdekkende karttema/datasett av stor verdi for å vurdere arealbruk, så mange at kan være vanskelig å få oversikt og gjøre helhetsvurderinger. I fylkesdelplanene for transport og arealbruk for Jæren og Haugalandet er disse datasetta sammenstilt. Områder med flere vesentlige, og for en stor del samvirkende verdier, er kartfesta.

For disse områdene er det brukt en kvalitativ metode basert på at en gruppe fagpersoner vurderer og tegner inn områdegrensen på en felles utskrift av alle de aktuelle temaene. Det er i hovedsak positive erfaringer med denne arbeidsmåten.

Tilsvarende helhetsvurderinger trengs derfor i hele fylket for å forenkle formidling av verdier og konfliktpotensialet til tiltakshavere og andre brukere, og for å enklere å gjøre helhetsvurderinger for administrativ forvaltning og politiske organ. Temaene fra fylkesdelplanene er derfor tatt inn i FINK, og er utvida til hele fylket etter en tilsvarende metode.

Som en del av FINK er det vist et kart over "Verdifulle prioriterte naturområder – natur, landskap, friluftsliv", med et sett retningslinjer (se kart side 60 og kap. 8).

Tilsvarende er det vist et kart som viser områder med konsentrasjoner og stort potensial for kulturminner (se side 59).

7.3. Plankart

Vedlagt FINK følger plankart for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturminnevern samt forslag til partnerskapsområder. Partnerskapsområdene er forslag til 1-3 områder i hver kommune, med sammenstilling av friluftsområder, naturvernområder, kulturminner og idrettsanlegg som det bør satses på i forhold til tilrettelegging i og på tvers av kommunene.

Kartene er:

- ajourført i forhold til status på områdene
- supplert med nye områder som bør sikres/vernes
- supplert med områder som trenger bedre vern/sikring

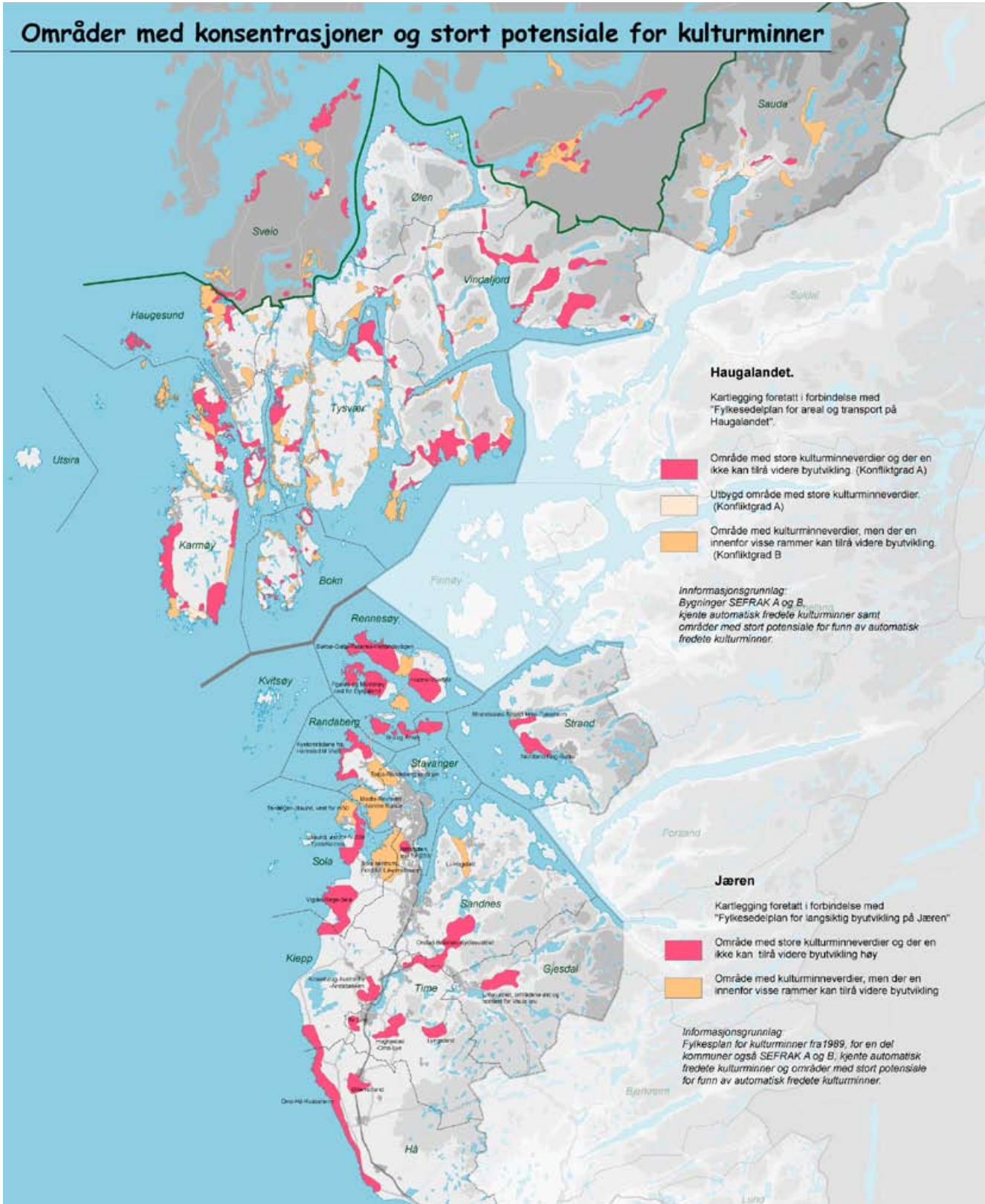
7.3.1. Temahefter

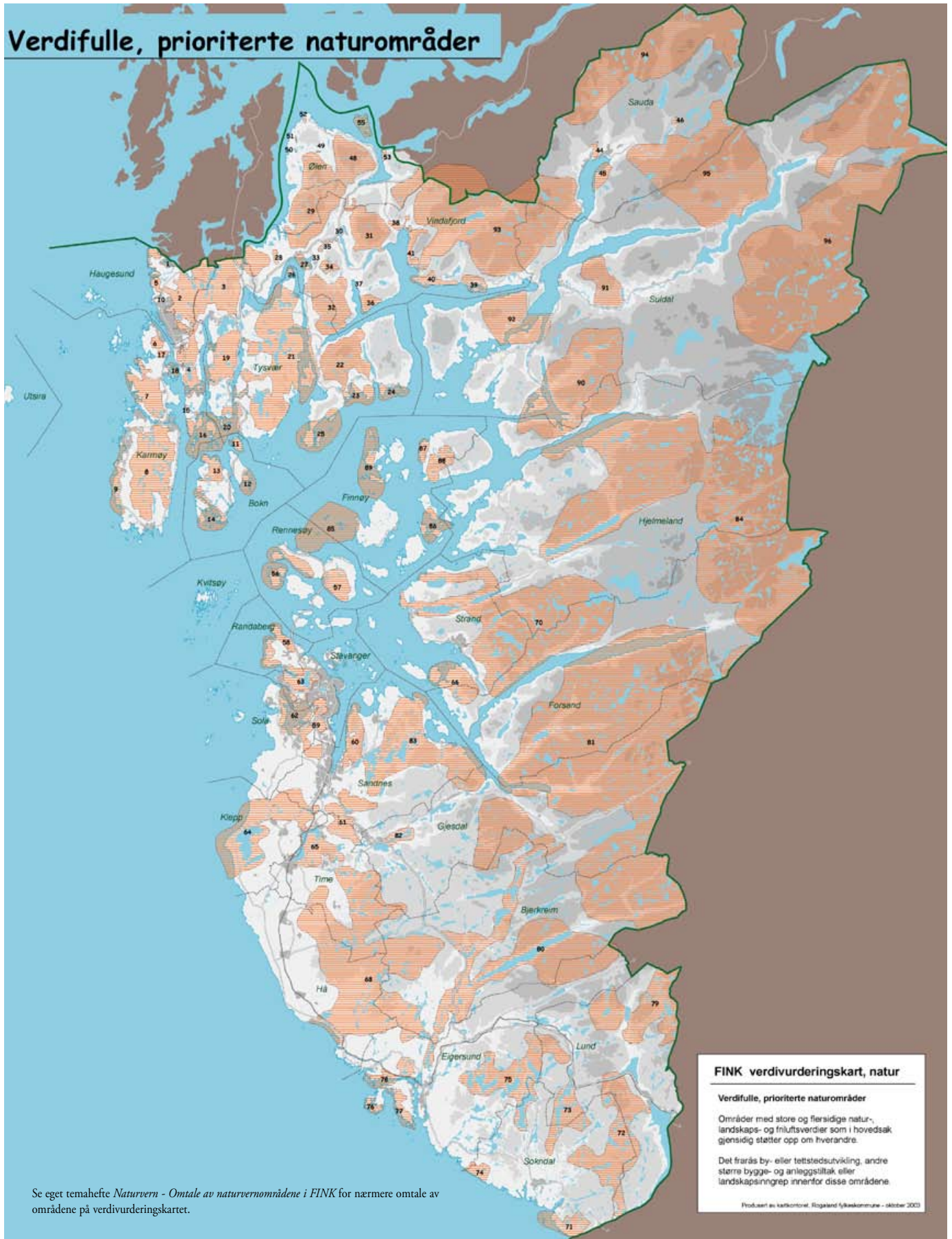
Det foreligger ett eget hefte med *Omtale av naturvernområdene i FINK* og ett hefte med *Omtale av friluftsområdene i FINK*.

Tilsvarende ajourføring som for plankartene er gjort med temaheftene, med omtale av områder og objekter som er vist på plankartene for friluftsliv og naturvern. Heftene beskriver områdene kommunevis med sikrings- / verneform, eier/forvalter, areal og områdebeskrivelse/merknader.

Plankart og temahefter kan lastes ned fra www.rogfk.no.

Områder med konsentrasjoner og stort potensiale for kulturminner

Tema	Registreringskart og – lister – utrykte vedlegg	Oppsummeringskart	Plankart
Friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> - Turveger - Regionale turområder - Naturbasen 	<ul style="list-style-type: none"> - Utvalgte prioriterte områder - natur, landskap, friluftsliv 	<ul style="list-style-type: none"> - Sikrede og planlagt sikrede områder - Regional grønnstruktur - Overordna turveger
Idrett	<ul style="list-style-type: none"> - Regionale idrettsanlegg 	<ul style="list-style-type: none"> - Eksisterende og potensielle leiområder bør lages (sett i sammenheng med reiseliv m.m.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Eksisterende og planlagte idrettsanlegg - Regionale friluftsanlegg
Naturvern	<ul style="list-style-type: none"> - Biologisk mangfold (naturtyper og viltområder) - Inngrepsfrie områder - Vakre landskap - Nasjonalt verdifulle kulturlandskap 	<ul style="list-style-type: none"> - Utvalgte prioriterte områder – natur, landskap, friluftsliv 	<ul style="list-style-type: none"> - Verna områder - Naturområder som bør vurderes bedre sikret/vernet - Andre viktige naturområder
Kulturminner	<ul style="list-style-type: none"> - SEFRAK-A objekter - SEFRAK-B objekter - Vedtaksfredete bygninger - Kulturmiljøfredninger - Automatisk fredete kulturminner - Jærhus - Regionalt viktige kulturminner (Database)- kartfesting mangler - Regulerte spesialområder – (innspill fra kommunene) - Regulerte spesialområder i 7 kommuner (forminner) - Listeførte kirker, RA - Forsvars anlegg (regionalt viktige) - Telenors installasjoner (regionalt viktige) - Veger, bruer og vegrelatert kulturminner 	<ul style="list-style-type: none"> - Kart som viser områder med konsentrasjoner og stort potensiale for kulturminner for Haugalandet og Jæren - Tilsvarende kart for Dalane og Ryfylke er ikke fullført 	<ul style="list-style-type: none"> - Eksisterende bevaringsområder /- objekter - Forslag til bevaringsområder /- objekter - Kjente automatisk fredete kulturminner - Områder med høyt potensial for funn av marine kulturminner
FINK	<ul style="list-style-type: none"> - Utrykte vedlegg vil etter hvert bli lagt ut på internett 		<ul style="list-style-type: none"> - Partnerskaps-/tilretteleggingsområder

8. Retningslinjer for arealbruk og tilrettelegging

8.1. Retningslinjer for arealene vist på plankartet for naturvern

- Områder som bør vurderes bedre sikret/vernet:
Områder av stor verdi i lands – eller fylkessammenheng der det ikke bør gjøres inngrep som reduserer naturverdiene
- Andre viktige naturområder:
Viktige naturområder av lokal til nasjonal betydning. Det bør ikke gjøres vesentlige inngrep, naturverdiene bør tas vare på i plansammenheng ut fra prioritert.

8.2. Retningslinjer for arealene vist på verddivurderingskartet

Verdifulle, prioriterte naturområder

- Område med store og flersidige natur-, landskaps – og friluftsverdier som i hovedsak gjensidig støtter opp om hverandre.
Det frarådes by- eller tettstedsutvikling, andre større bygge- og anleggstiltak eller landskapsinngrep innenfor disse områdene.

8.3. Retningslinjer for arealene vist på plankartet for friluftsliv

- Regionale friluftsområder som er sikret.
Offentlig eide friluftslivsområder som er kjøpt, eller hvor det er inngått langsiktig bruksavtale, for allmennt friluftsliv. Omfatter også enkelte andre områder i offentlig eie med stor friluftslivs verdi, f.eks. Statsskogs områder.
- Regionale friluftsområder som bør sikres

Arealer med stor allmenn friluftslivsverdi som det offentlige bør kjøpe eller inngå avtale om bruksrett for allmennheten (servituttavtale, dvs. ”evigvarende” leieavtale).

- Turområder av region/fylkesinteresse der de allmenne friluftssinteresser bør gis prioritet
I disse områdene bør naturområdepreget bevares og rekreasjonsverdiene for den regionale utfart ikke forringes.
- Regional grøntstruktur
Vedtatt grøntstruktur i fylkesdelplan for areal og transport på Jæren og fylkesdelplan for areal og transport på Haugalandet.
- Regionale turveier
Lengre, sammenhengende turveier som benyttes av større befolkningsgrupper.
- Eksisterende eller vedtatte turistløyper
Omfatter Turistforeningenes hytte- og løypenett, samt løypenettet ”Opplev Dalane”.
- Eksisterende og planlagte parkeringsplasser
Små areal som er innkjøpt eller planlegges innkjøpt til parkeringsformål ved innfallsport til viktige friluftsområder.

Begrepet ”regional” i denne sammenheng er ikke synonymt med interkommunalt. Det er heller ikke et krav at områder skal brukes av folk fra mer enn en kommune. Det vesentlige er at områdene tjener en funksjon for større befolkningsgrupper og ut over nærmiljø-funksjonen.

8.4. Arealklassifisering for tilrettelegging for friluftsliv i byer og tettsteder

<p>1. Innbyggere i byer og tettsteder skal ha tilgang til minst 3 km turveg i naturprega omgivelser innenfor 500 m fra bolig.</p>	<p>Turvegene så langt mulig del av et sammenhengende tur-/ sykkelvegnett som:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er egnet for trivelige og trygge skole- og arbeidsreiser • er tilpasset funksjonshemmede • Knytter til større turområder og idrettsområder 	<p>Bidra til at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kommunene lager planer for grøntstrukturen til alle voksende tettsteder • kommunale friluftsplener omfatter sonering i tilretteleggingskategorier • det blir sikret grunn for tur-/ sykkelveger innenfor bompengeprojektene
	<p>Gjøre tettstedsnære og opplevelsesrike jordbruksområder tilgjengelige gjennom sambruk</p>	<p>Bedre informasjon om friluftsbukernes plikter i landbruksområder Prosjekt for flere STILK-søknader for å åpne bynære landbruksområder</p>
<p>2. Grøntstrukturen i alle bydeler/større tettsteder skal inneholde et lite tilrettelagt turmål/lekeområde med ”vill natur” for fysisk utfordring og holdningskaping for nye generasjoner</p>	<p>Planlegge slik at dette tilbudet dekkes nær skole og barnehage</p>	<p>Kartlegge egne områder med lite inngrep og støy som skal være uten turveger</p>

8.5. Tilretteleggingskategorier

Friluftsliv for alle betyr ikke at alle skal ha tilgang over alt. Dette vil ødelegge de natur- og kulturverdiene som er hovedmålet for planen å ta vare på. Men alle skal nær bolig ha tilgang til friluftsområder som er tilrettelagt for alle, også hjulavhengige brukergrupper.

Ved å utvikle og ta i bruk en systematikk for differensiert tilrettelegging kan dette hovedmålet ivaretas samtidig som alle kan sikres et visst minimumstilbud. Men tilbudet på ulike kategorier, områder eller opplevelseskvaliteter kan ikke ha samme maskevidde og tilgjengelighet. Overordnet for all tilrettelegging i alle kategoriene er prinsippet om naturvennlig tilrettelegging. Dette betyr tilrettelegging som gir minst mulig miljøbelastning og inngrep i natur-/kulturmiljøet og som ivaretar kvaliteten på friluftslivsopplevelsen (DN-håndbok 3 1993). Metodikken er utarbeidet for heve kvaliteten på de vurderinger av behov og natur/kulturkvaliteter som må gjøres og unngå spontane, skadelige tilretteleggingstiltak uten et tilstrekkelig kunnskaps- og plangrunnlag. For kulturminner gjelder Riksantikvarens informasjonsark tilsvarende.

Offentlige friluftsområder og verneområder bør ha forvaltningsplaner. Et realistisk minstekrav for friluftsområder vil være å klassifisere og/eller sonere områdene til de aktuelle tilretteleggingskategoriene. Dette kan også være til hjelp ved valg av planformål ved regulering av områder. En klassifisering av vernområdene vil lette formidlingen til kommuner, reiselivsnæringen og publikum av forvaltningsmyndighetens syn på tilrettelegging og markedsføring av verneområder.

Alle kommuner med tettsteder med folketallsvekst skal kartlegge sin grønnstruktur (St.meld. nr 39 Friluftsliv). Denne metodikken vil lette et slikt arbeid og kan gjøre registreringene mer sammenliknbare.

Sonering av båtutfartsområder er utprøvd for Vestkystparkområdene i Rogaland, og inndelingen av friluftsområder bygger i høg grad på denne. Norsk sti – og løypeplan (DN) og Patric Grahns arbeider (blant annet "Veileder grønnstruktur" DN-håndbok 6-1994) er også brukt. Inndelingen av naturvernområdene bygger i hovedsak på DN-rapport 1996-4 og DN-håndbok 17-2001.

8.6. Hvorfor tilretteleggingskategorier

- For å beskytte sårbare natur- og kulturverdier mot slitasje, forstyrrelser og andre følger av for omfattende bruk og tilrettelegging.
 - Ta vare på kjente/dokumenterte verdier
 - Differensiere forvaltningen av verdifulle områder, slik at tilstrekkelige områder skjermes med tanke på ikke oppdagete verdier, på framtidig kunnskap og nye forskningsmetoder
- For å gi alle en god mulighet til å oppleve og lære av natur og kultur
 - Fordi dette er en menneskerett

- Fordi det er nødvendig for å ha en politisk oppslutning om å ta vare på natur og kultur
- For at natur og kultur kan brukes i næringsutvikling der det er forsvarlig

Alle skal nær bolig ha tilgang til:

- **Friluftsområder som er tilrettelagt for alle**
Disse områdene er vesentlige for at alle regelmessig kan være fysisk aktive i hverdagen, og et særlig viktig lavterskeltilbud for inaktive. Områdene kan være viktige for sykkel- og rullestolbruk og som sosiale møtesteder. Eksempler er det lokale turområdet med turveg og nærmiljøanlegg, bydelsparken med musikkpaviljong, familiebadeplassen tilrettelagt for rullestolbrukere. Tilretteleggingen må kvalitetssikres for å identifisere og fjerne barrierer for funksjonshemmede.
- **Friluftsområder som innbyr til leik og varierte natur opplevelser**, og som stimulerer fantasi og utvikler/bevarer en allsidig motorikk. Disse er særlig viktige for barns uorganiserte leik og som aktivitetsområder for skoler og barnehager, for å utvikle barns motorikk, for å etablere positive naturholdninger hos nye generasjoner og skape positiv samhandling i natur mellom generasjonene. For å oppnå det siste må områdene være tilstrekkelig store, attraktive og by på forskjellige opplevelser slik at de fungerer som et turmål for barn sammen med voksne. Det vesentlige er ofte å legge turveier utenom slike områder, f. eks i utkanten av det lokale friluftsområdet.

Det er dessuten særlig viktig å bevare et tilstrekkelig tilbud av:

- **Stille, støyfrie områder**
Slike områder er særlig viktige for å motvirke stress og gi folk et fristed for sjelefred og kontemplasjon. Områder som samtidig gir en stor rom/viddeopplevelse som sammenhengende skog, vann og sammenhengende kulturlandskap er særlig egnet. Dette krever vanligvis større sammenhengende områder, men en særlig bevissthet for å bevare bygnings/inngrepsfrie landskapsrom ved vann kan også bevare liknende kvaliteter i mindre, mer lokale områder. Tilrettelegging må begrenses mest mulig ut fra naturopplevelse og for minimere konflikt med støyende og stressende frilufts- og idrettsaktiviteter.
- **Større, urørte naturområder uten tilrettelegging**
Dette gir grunnlag for en spesiell form for villmarksfriluftsliv. Denne dekkes av sone 1 i Norsk sti- og løypeplan som i Rogaland finnes bare Skaulenområdet.

8.7. Oversikt over tilretteleggingskategoriene

Tilretteleggings-kategori	Friluftsliv / idrett	Naturvern	Kulturminnevern
1) Ingen tilrettelegging	<p>1F - Ingen tilrettelegging</p> <p>Båtområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> Naturhavn, enkelt friluftsliv <p>Fjellet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Områder som bør bevares som naturområder uten tilrettelegging, ingen nye innretninger for friluftsliv (Norsk sti- og løypeplan, sone1) 	<p>1Na - Verneområde/soner med ferdselsreguleringer</p> <ul style="list-style-type: none"> ferdselforbud aktuelt hele eller deler av året kan følges opp med passiv skjerming og skilting om ferdselsrestriksjonene ved grensa eller med en offensiv informasjon om den sårbare naturen og restriksjonene, sammen med oppsyn. <p>1Nb - Passivt skjerma områder uten tilrettelegging.</p> <ul style="list-style-type: none"> hensyn til verneverdiene tilsier minst mulig ferdsel, men ferdsel er ikke regulert i verneforskrifta. ikke annen tilrettelegging enn grensemerking med skilt om verneform og eventuelt infotavle. områda blir ikke vist på turkart og brosjyrer og bør ikke brukes til organisert ferdsel og undervisning det blir ikke laget parkering eller merka tilkomst. 	<p>1K – Ingen tilrettelegging</p> <ul style="list-style-type: none"> Freda nyere tids kulturminner i privat eie. Kulturminnet kan eventuelt omtales i brosjyrer for å forklare andre fokuserte kulturminner. Automatisk freda kulturminne som pga sin utilgjengelige beliggenhet, sårbarhet eller lave formidlingsverdi ikke bør tilrettelegges. Grunneier ønsker ikke tilrettelegging.
2) Lett tilrettelegging	<p>2Fa - Lett / forsiktig tilrettelegging – ikke sikra områder (grunneier-avtaler)</p> <p>Båtområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> fortøyningsbolter (krever avtale) søppelrydding (årlig) stirydding/merking (ikke turveger) <p>Naturområder i fjellet:(Norsk sti- og løypeplan).</p> <ul style="list-style-type: none"> sone 2A: Enkel tilrettelegging, særlig kritisk vurdering av utvidelser av løypenett. sone 2B: Enkel tilrettelegging, større omfang enn 2A godtas. <p>Andre tur- utmarksområder der tur- og landbruksveier reduserer naturverdi og friluftslivsopplevelse.</p> <p>2Fb - Lett / forsiktig tilrettelegging - sikra områder</p> <p>Båtområder: Tiltak som i 2Fa, dessuten:</p>	<p>2Na - Enklere tilrettelagte verneområde/soner</p> <ul style="list-style-type: none"> tålegrense og formidlingspotensiale tilsier en mindre omfattende tilrettelegging enn gruppe 3N. Infotavle, parkering (utenfor verneområdet), stimerking, brosjyre og undervisningsmateriell er aktuelle tilretteleggingstiltak. Synet på organisert ferdsel er avhengig av verneverdiene. <p>2Nb - Tilrettelegging i verneområde - for å ta vare på verneverdiene</p> <ul style="list-style-type: none"> Område der det allerede er stor ferdsel, og der det er nødvendig med tilretteleggingstiltak for å ta vare på verneverdiene. 	<p>2K - Lett / forsiktig tilrettelegging</p> <p>Automatisk freda kulturminner:</p> <ul style="list-style-type: none"> skjøtsel, skilt, brosjyre er aktuelle tilretteleggingstiltak. <p>Nyere tids kulturminner som er offentlig tilgjengelig ved selvsyn, besøk på offentliggjorte tider eller etter avtale.</p> <ul style="list-style-type: none"> omtale i brosjyre.

Tilretteleggings-kategori	Friluftsliv / idrett	Naturvern	Kulturminnevern
	<ul style="list-style-type: none"> • toalett • renovasjon(vurderes kritisk) • driftsbrygge • stirydding/merking (ikke turveger) • grillplass/grue <p>Grønnstruktur: Områder for leik, naturopplevelse og motorisk utvikling Stille områder</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Samme tilretteleggingstiltak som i gruppe 2Na, men mindre omfattende. Det er ikke ønskelig å trekke flere folk til området. 	
<p>3) Omfattende tilrettelegging</p>	<p>3F - Relativt tung tilrettelegging Båtområder: Tiltak som over samt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortøyningsbrygge for økt bruk • toalett/garderobeanlegg • dagsturhytter m/informasjonstavler • rullestolstandard • turvei, kritisk vurdering av lys • grill <p>Deler av grønstrukturen med mange brukere og brukergrupper, bl.a. m. overordet tur-/ sykkelvegnett.</p>	<p>3N Lite aktuelt i verneområder da slik tilrettelegging vanligvis vil bryte med verneformålet.</p>	<p>3K - Relativt tung tilrettelegging Kulturminner som egner seg for formidling pga den historiske kildeverdi de representerer og/eller ved sin beliggenhet. Kulturminner som er tilrettelagt for at stort besøk ikke skal forringe kulturverdiene.</p> <ul style="list-style-type: none"> • informasjonskilt, god merking, selsyn, omvisning for mange brukergrupper. • nødvendige tilleggefasiliteter som transport, parkering, toalett og lignende. <p>Eks. Sørbo middelalderkirke.</p>
<p>4) Større informasjons-/ publikumsatsing</p>	<p>4F - Utstillingsvindu utenfor verneområde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Område utenfor verneområde med naturkvaliteter som gjør det velegnet for en større og bred satsing på formidling. • Tilretteleggingen kan være del av en planmessig satsing for å avlaste verneområder eller være en uavhengig etablering. Slike utstillingsvindu kan grense til et verneområde eller ligge et annet sted. • Tilrettelegging og informasjon som gruppe 4N, og i tillegg kan turvei vurderes ved innfallsporten til området. • Toalett/garderobeanlegg • Dagsturhytter m/informasjonstavler 	<p>4N - Utstillingsvindu i verneområde (aktiv informasjon om verneverdiene)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Område eller delområde/soner med høye, men i hovedsak lite sårbare naturverdier som er egnet til å formidle til et bredt publikum. • Området er i stand til å tåle omfattende bruk, også organisert ferdsel. • Det er satset tungt på formidling og tilrettelegging med flere av punktene nedenfor: <ul style="list-style-type: none"> - Utendørs informasjon: tavler, natursti, hefte, brosjyre - Innendørs utstilling: i naturhus, museum eller annet bygg ved eller i området - Undervisningsopplegg - Parkering (utenfor verneområdet) og stier med høy slitestyrke - Markedsføring: området er markedsført aktivt på turkart, turistinformasjon, m.m. <p>En del områder med store og sårbare verdier og stort brukspress har av historiske årsaker en "de facto" status nær denne, (eks: Orresanden).</p>	<p>4K - Utstillingsvindu Kulturminne eller områder med allsidig tilrettelegging, omvisning, guidning i tillegg til informasjonstavler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informasjon på flere nivå og rettet mot forskjellig publikum (fra turgåer til "forsker"). • spisemuligheter, kafeteria, kiosk, lokaler for foredrag/undervisning, • overnattingsmuligheter, kommersiell utnytting, godt ordnete adkomstforhold (bil, kollektivtransport) <p>Eks. Utstein kloster.</p>

9. Handlingsprogram

Handlingsprogrammet i FINK blir gjennomført i Regionalt utviklingsprogram for Rogaland (RUP).

Forkortelser brukt i planen

AmS = Arkeologisk museum i Stavanger, DF = Dalane friluftsråd, DN = Direktoratet for naturforvaltning, F.ORG = frivillige organisasjoner, FDP = fylkesdelplan, FLR = Friluftsrådene, FM = Fylkesmannen i Rogaland, FM-L = landbruksavdelingen, FM-M = miljøvernnavdelingen, FNF = Forum for natur og friluftsliv, HT = Haugesund turistforening, JF = Jæren friluftsråd, KKD = Kultur- og kirkedepartementet, KOMM. = kommunene, MD = Miljøverndepartementet, NRSHF = Nord-Rogaland og Sunnhordland friluftsråd, PBL = plan- og bygningsloven, RA = Riksantikvaren, RF = Ryfylke friluftsråd, RFK = Rogaland Fylkeskommune, RFK-K = kulturseksjonen, RFK-N = næringsseksjonen, RFK-P = planseksjonen, RIK = Rogaland Idrettskrets, RKT = Rogaland kollektivtrafikk, RUP = regionalt utviklingsprogram, SNO = Statens naturoppsyn, STF = Stavanger turistforening, SV = Statens vegvesen (Sør-Rogaland distrikt, Haugaland og Sunnhordland distrikt)

Hovedmål for friluftsliv (omfatter også folkehelse, motivering, barn og unge m.m.)

- Sikre tilstrekkelig og høvelig areal og integrere tilrettelegging for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern slik at ressursene utnyttes på en god måte og at publikum får størst mulig utbytte.
- Bedre helse og livskvalitet, økt trivsel og trygghet i hverdagen.
- Gi alle mulighet til å drive friluftsliv i nærmiljøet i dagliglivet og i helger og ferier.
- Bidra til at flere faktisk driver et mer aktivt friluftsliv.
- Bidra til at den forebyggende og helsebringende virkningen av friluftsliv blir mer kjent, slik at det påvirker samfunnsplanlegging, helsearbeid og den enkeltes valg og adferd.

Delmål filuftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner- skap	Tidsramme/ kostnad
1) Motivering Styrke bevisstheten og forståelsen for friluftslivets egenverdi og en økologisk bærekraftig utvikling. Stimulere og opprettholde friluftslivskulturen - som er under press. Gi folk flest – ikke minst barn og unge - gode opplevelser og derved følelse av ansvar for å bringe naturarven videre til etterleken.	Styrke folks identitetsfølelse ved å spre kunnskap om natur og kultur og sammenhengen mellom disse.	Utvikle naturlosing videre gjennom lokale prosjekt.	FM-M	FM-M, (DN), STF, HT, FLR	Løpende
		Videreutvikle prosjekter som "Natur i skolen", "Barn og natur" osv.			
		Utvikle informasjonsmaterieill som stimulerer alle målgrupper til rike naturopplevelser gjennom varsom og respektfull bruk av friluftsområdene.	FM-M	FM-M, (DN), STF, HT, FLR	Løpende
		Bidra til et mer bærekraftig energiforbruk ved å stimulere til å gå og bruke sykkel til rekreasjon så vel som transport.	Utvikle informasjonsmaterieill og drive motiveringsarbeid, "turen starter hjemme".	RFK-P	JF, NRSHF, DF, RE, KOMM., FNE, SNO
	Sikre og tilrettelegge kollektivtransport mellom boligområder og rekreasjons- og friluftslivsområder.	Ta initiativ til samhandling mellom transportører og friluftslivsforvaltningen vedr. ruter, ruteinformasjon og lokalisering av holdeplasser.	RFK, (RKT), kommunene	RFK, FM-M	2004-10

Delmål filuftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner- skap	Tidsramme/ kostnad
	Utvikle attraktiv og forståelig informasjon – helst på flere språk - med praktiske opplysninger for ulike typer friluftsområder. All informasjon bør være tilgjengelig på internett i utskriftsvennlige versjoner.	Utvikle netttilgjengelig informasjon, bl.a. i Naturbasen og Arealis-portal Rogaland både når det gjelder naturinformasjon, brukeropplysninger og foto.	FM-M, FLR	Alle	Løpende
		Produsere nettversjon (Pdf-format) av turkart, fiskekart, mv.	FM-M, FLR	Alle	Løpende
		Få innarbeidet tur- og naturinformasjon i Den Norske los, Kystguiden, NAF Vegbok, andre turistguider etc.	FM-M, FLR	Alle	Løpende
		Oppdaterte turhåndbøker, sykkelguider.	FM-M, FLR, STE, HT	Alle	Løpende
		Kritisk og målrettet bruk av brosjyrer .	FM-M, FLR	Alle	Løpende
	Bedre lavterskeltilbud basert på differensiert tilrettelegging og universell utforming, og gjøre dette bedre kjent.	Utarbeide et klassifikasjons- symbol- og merkesystem som på bakgrunn av tilretteleggingskategorier viser egnede områder for bevegelseshemmede for bruk i all informasjon.	FM-M, RFK	Alle	2004-10
		Gjennomføre registrering/sonering i tilrettelagte friluftsområder ut fra systemet over.	RFK-P, FM-M	FLR, KOMM.	2004-10
		Informere publikum om rettigheter og plikter, så vel som praktisk informasjon om turforslag.	FM-M, FLR	Alle	Løpende
2) Barn og unge	Bidra til at naturkontakt gjennomsyrrer planlegging av barns hverdag som bolig, barnehage og skole.	Modellprosjekt der naturområder for aktivitet og læring er førende premiss for planlegging av ny barnehage og/eller skole.	FLR, KOMM.	RFK, FM-M	
Bidra til at barn får nær kontakt med naturen som et stimulerende og helsefremmende miljø gjennom oppveksten. Motvirke passivisering av barn.	Utvikle barns tilhørighet til nærmiljøet, natur, kulturminner, kulturlandskap.	Bidra til at barn og unge får holdningskapskapende uteundervisning av høy kvalitet hele året.	FLR, KOMM.	RFK, FM-M	Løpende

Delmål filuftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad	
	Gi elevene gode natur- opplevelser som grunn- lag for naturforståelse, naturglede og holdning til naturforvaltning.	Stimulere til at det blir dre- vet naturskoler / leirskoler i alle 4 regioner i fylket.	FLR, KOMM.	RFK, FM-M	Løpende	
		Bidra til kursvirksomhet og etterutdanning for lærere i uteskole-aktiviteter med særlig vekt på småskole- trinnet.	FLR, KOMM.	RFK, FM-M	Løpende	
	Bidra til at kommunene kartlegger områdene sko- lene bruker til ekskursjoner og annen uteaktivitet i natur og at slike registre- ringer blir tilgjengelige.	Registrering og distribusjon av ekskursjonsområder i Arealis.	FM-M, KOMM.	RFK, FLR	Løpende	
	Økt fysisk aktivitet i skolen	Samarbeid mellom skolen og idrettslaget for å gi alle elevene minst en times fysisk aktivitet hver dag i skoletida.	RFK, KOMM.	RIK	Løpende	
	Aksjon skoleveg: Tilrettelegge og motivere for at barn trygt kan gå og sykle mellom hjem, skolen og fritidsaktiviteter. Motarbeide kjøring av barn til skolen.	Opprette nabolagsordning som for eksempel "walking busses", holde kurs, seminar for lærere, FAU	Komm.,RFK, FM			
3) Bedre helse og livs- kvalitet	Motivere til økt friluftsliv- aktivitet.	Frisk i Friluft prosjektet i Rogaland.	RFK	RFK-P, FM-M, RIK, FNF	Løpende	
	Stillingshjemmel RFKs helseavdeling (2003) øremerkes FINKs folke- helsearbeid.	Aktiv transport - etablere sykkel som en reell, alter- nativ transportform til bil i tettbygde strøk og som ferieform.	Fylkesplanprosjekt, NSCR Interreg. Prosjk. Oppfølging (Nordsjøsykling)	RFK	SV, komm.	
	Folkehelse må inngå i sentrale plan- og beslut- ningsprosesser.	Få fysisk aktivitet til å bli en naturlig del av hverda- gen Alminneliggjøre fysisk aktivitet slik at helsegevin- sten ved friluftsliv blir reell i alle befolkningsgrupper.	Identifisere og bygge ned fysiske og mentale barrierer mot fysisk aktivitet.	Alle	Alle	Løpende
	Bruke friluftsliv som vir- kemiddel i det helsefrem- mende og forebyggende arbeidet. Stimulere passive grupper til økt aktivitet.	Utveksle erfaringer med å få passive grupper mer aktive, bl.a. gjennom "Frisk i Friluft".	Mer kunnskapsutveksling og bedre samarbeid mel- lom planleggere og aktører innenfor helsesektoren.	Alle	Alle	Løpende

Delmål friluftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad
		Samarbeid med idrett- og friluftslivsorganisasjonene i forhold til folkehelse, f. eks - Frisk i friluft - Grønn resept - Økt fysisk aktivitet i skolen	Alle	Alle	Løpende
		Integrere helseplanlegginga bedre i saker innen Plan- og bygningsloven.	Alle	Alle	Låpende
4) Sikring av areal	Sikre flere og større områder for ulike friluftslivsaktiviteter. Sikre mer omfattende og/eller sammenhengende grøntstrukturer i alle kommuner. (jf. Kart og register).	Sikre og tilrettelegge stier, turveier og/eller gang-/sykkelveier som binder sammen boligområder med idretts- og friluftslivsområder.	FM-M, FLR, KOMM.	RFK, F.ORG.	Løpende
Etablere flere og bedre friluftslivsområder. • Innbyggere i byer og tettsteder skal ha tilgang til minst 3 km turveg i naturprega områder / landbruksområder innenfor 500 m fra bolig. • Grønstrukturen i alle bydeler/større tettsteder skal inneholde et lite tilrettelagt turmål/lekeområde med "vill natur" for fysisk utfordring og holdningsskaping for nye generasjoner.		Utvikle lavterskeltilbud (se folkehelsemeldingen) ved å bygge turveger som kan benyttes av alle uansett funksjonsdyktighet.	KOMM.	FM-L, RFK	2004-07
Bedre tilbudet av områder med særlig høye natur/kulturverdier, spesielt nær byene	Sikre "Vill bynatur" i plan. Sikre områder for ulike årstidsvariasjoner hverdag, helg og ferier, herunder reiselivstilbud og attraksjoner.	Kartfeste og bevare ikke-tilrettelagte friluftsområder for lek og naturopplevelse som er motorisk utfordrende, utviklende og holdningsskapinge for barn.	FLR, RFK, KOMM.	RFK, F.ORG	Løpende
	Utvikle bedre gjensidig samarbeid mellom forvaltningen og landbruksnæringen.	Stimulere til økt bruk av skjøtelsavtaler mellom det offentlige og grunneiere om vedlikehold av turstier.	FM-M, FM-L, RFK, KOMM.	F:ORG:	Løpende
		Økt bruk av kommunale landbruksplaner som lokalt verktøy i arbeidet med å prioritere områder som kan åpnes for ferdsel.			
	Turvegene skal så langt det er mulig være del av et sammenhengende tur-/sykkelvegnett som: - er egnet for trivelige og trygge skole- og arbeidsreiser - Lavterskeltilbud, bl. a. tilpasset funksjonshemmede - knytter til større turområder og idrettsområder	Bidra til at: - kommunene lager planer for grønstrukturen til alle voksende tettsteder - kommunale friluftsplener omfatter sonering i tilretteleggingskategorier - det blir sikret grunn for tur-/sykkelveger innenfor bompengeprojektene	RFK-P	RFK-K, FM-M, KOMM.	Løpende

Delmål friluftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad
	Planlegge slik at dette tilbudet dekkes nær skole og barnehage.	Kartlegge egna områder med lite inngrep og støy som skal være uten turveger.	KOMM.	RFK-P, RFK-K, FM-M, FM-L	2005-07
	Gjøre tettstedsnære og opplevelsesrike jordbruksområder tilgjengelige gjennom sambruk.	Bedre informasjon om friluftsbrukernes plikter i landbruksområder.	(se over)		
		Prosjekt for flere STILK-søknader for å åpne bynære landbruksområder.	FM-L	FM-M, RFK-P, RFK-K	2005-07
	Sikre kulturlandskapskvaliteter i prioriterte bynære friluftsområder gjennom skjøtsel.	Forsøk med STILK-tilskudd til skjøtsel i offentlige friluftsområder gjennom beiteavtaler.	FM-L, KOMM.	FM-M, RFK-P, RFK-K	2004-10
	Sikre bynære områder med særlige naturkvaliteter, bl. a. Naturskog.	Sikre et større område gammel naturskog på Nord-Jæren og et på Haugalandet for opplevelse og læring	FM-M	KOMM., FLR, RFK	2004-07
5) Tilrettelegging Gjøre viktige tur- og utfartsområder attraktive og tilgjengelige for allmennhetens bruk. Heve opplevelsesverdien i eksisterende friluftsområder og langs sykkelrutene (Norsjøsykling / NSCR)	Ta vare på gode og velfungerende områder. Oppretthold kvalitet og videreutvikle ved behov.	Sørge for økte tilskudd til drift av de interkommunale friluftsråd, slik at områdene kan driftes og vedlikeholdes uten at det går på bekostning av nye, nødvendige investeringer. Inngå avtaler med grunneiere for vedlikehold og skjøtsel gjennom STILK og andre ordninger for landbruket.	RFK, FM-M, (DN)	KOMM..	Løpende
	Differensiert tilrettelegging, all tilrettelegging må ha utgangspunkt i - behov- og konsekvensvurderinger - lokal tilpasning av landskapsinngrep, naturvennlig tilrettelegging - universell utforming	Lage forvaltningsplaner for offentlige friluftsområder og verneområder.	RFK, FM-M	KOMM., FLR	Løpende
		Klassifisere og sonere friluft- og naturvernområdene etter de aktuelle tilretteleggingskategoriene. Dette for å lette formidlingen til kommuner, reiselivsnæringen og publikum av forvaltningsmyndighetens syn på tilrettelegging og markedsføring av verneområder. Sørge for at tilretteleggingen av friluftsområdene er basert på universell utforming, slik at flest mulig brukergrupper kan benytte dem.	RFK, FM-M	KOMM., FLR	Løpende

Delmål filuftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad
	Identifisere fysiske og mentale barrierer som hindrer friluftsliv.	Spørreundersøkelser, forskningsprosjekt.	RFK	FM-M, KOMM., Univ./høyskole	2006-10
		Etablere sykkeltraseer fra byer/større tettsteder til strender/badeplasser og andre regionale friluftsområder.	RFK-P	JE, NRSHE, DE, RF, KOMM., FNF, SNO	2004-10
		Tilrettelegge bedre for sykkelparkering i disse friluftsområdene.			
	Øke opplevelsesverdi og mangfold i friluftsområde med planteskog.	Metodeprosjekt: Skjøtsel/fornyelse av planteskogområde.	FM-M, FM-L	KOMM., F.ORG	2004-06
	Bevare kulturlandskapsinnslag i friluftsområder i by- og tettsted.	Metodeprosjekt: Beiting og annen kulturlandskaps-skjøtsel i friluftsområder i by.	FM-M, FM-L	KOMM., F.ORG	2004-06
6) Allemannsretten	Ivareta allemannsretten i all arealforvaltning, bl.a. byggesaker og landbrukssaker.	Kurs, seminar for saksbehandlere.	FM-M, FM-L	Alle	2004-06
Hindre innskrenking av ferdelsesretten.	Framheve allemannsretten som et konkurransefortrinn for norsk reiseliv som motvekt til tendenser til å satse mer på å ta betalt for naturbruk.	Kurs, seminar, kompetanseoppbygging.	RFK-P, RFK-K	Alle	2004-07
7) Kystfriluftsliv	Sikre og opparbeide et regionalt nett av naturhavner innenfor en effektiv og samordnet modell for drift og oppsyn.	Utvikle Vestkystparken videre.	RFK-P	FLR, FM, DN/SNO	Løpende
Bedre muligheten for et variert friluftsliv langs kyst og i skjærgård for folk flest med økt fokus på nærområdene.		Ferdigstille inndeling i tilretteleggingskategorier av Vestkystparkområdene.	RFK-P	FLR, FM, DN/SNO	Løpende
	Sikre landfaste by- og tettstedsnære kystområder.	Prioritere slike områder i sikringsarbeidet.	FM-M	RFK, KOMM., FLR	Løpende
	Begrense privatisering og nye inngrep i 100-meter beltet mot sjø så langt som mulig.	Stimulere til strandsoneprosjekt etter Sandnesmodellen.	FM-M, RFK-P	Alle	2005-07
		Bidra til at kommunene kartlegger strandsonen etter regionalt omforente retningslinjer (FDP-kystsonen) og bruker PBL aktivt i strandsonevernet.	FM-M, RFK-P	KOMM..	2005-07

Delmål friluftsliv	Strategi friluftsliv	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad
	Bedre tilgjengelighet i privatiserte strandområder.	Inngå avtaler om merking av traseer	FLR, KOMM.	Alle	Løpende
	Utnytte fyr og annen kystkultur.	Fjerne ulovlige byggetiltak og andre sjikanøse stengsler i strandsona	KOMM.	Alle	Løpende
		”Fyr langs kysten”, NAVE Nortrail og prosjektet Kystled.	RFK-K	FLR, STE, HT	2004-2007

Hovedmål for idrettsarbeidet

Rogaland Fylkeskommune skal som regional utviklingsaktør sikre et variert spekter av idretts og friluftslivsanlegg med høy kvalitet for befolkningen i hele fylket og bidra til et forpliktende interkommunalt samarbeid.

Delmål idrett	Strategi idrett	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/ kostnad
1) Finansiering Etablere optimale finansieringsmodeller for anlegg for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Rogaland.	Inngå partnerskap med andre offentlige og privat finansieringsordninger. Se også delmål 3, 4 og 5.	Spillemidlene må kommunisere med RUP. Se også delmål 3, 4 og 5.	RFK		
		Synliggjøring av hvilke midler som er tilgjengelige for idretten gjennom større samordning av bevilgningene fra kommunene, fylkeskommunen og staten.	RFK		
2) Tilgjengelighet Alle skal sikres best mulig tilgjengelighet til idretts- og friluftslivsanlegg og et representativt utvalg av friluftsområder i fylket.	Økt faglig spisskompetanse. Tverrfaglig samarbeid. Øke innsatsen mot potensielle finansieringskilder.	Kartlegging av eksisterende tilgjengelighet.	RFK	RFK, FM, RIK, FNE, vertskommuner	
		Tiltaksplan for økt tilgjengelighet..	RFK		
		Økt og forbedret markedsføring.	RFK		
		Økt bruk av kundeundersøkelser.	RFK		
3) Planlegging, forvaltning og drift Optimal planlegging, forvaltning, drift og vedlikehold av anlegg for idrett og friluftsliv.	Styrke samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet i arbeidet for en generelt bedre tilrettelegging og utnyttelse av anlegg for idrett og friluftsliv.	Etablere 3-5 interkommunale samarbeidsfora for planlegging av investeringer i større idretts- og friluftslivsrelaterte prosjekter i Rogaland.	RFK	RFK, RIK, FNE, kommunene og næringsforeningene	Utgangen av 2004 Eksisterende budsjett + RUP-nettverk

Delmål idrett	Strategi idrett	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme/kostnad
		Fra vakt til vertsprosjektet gis nasjonal markedsføring gjennom serviceledelseskurset v/ Norsk Hotellhøgskole.	RFK	RFK, HIS	Utgangen av 2004. Selvfinansierende
		Bedre dialogen mellom fylkeskommunen og kommunene om maksimal utnyttelse av arealer som er tilrettelagt for fysisk aktivitet på de videregående skolene.	RFK	RFK, kommuner og lokale lag og organisasjoner	I løpet av 2004
		Fylkeskommunen skal ta på seg et koordineringsansvar med tanke på få en bedre utnyttelse av eksisterende anlegg og ressurspersoner på tvers av kommunegrensene.			
4) Regionale anlegg	Regional anleggsstatus skal styre mulighetene for å arrangere store nasjonale og internasjonale arrangement i et samarbeid mellom Rogaland Fylkeskommune, anleggseiere og Rogaland Idrettskrets sammen med sine særkretser.	<ul style="list-style-type: none"> Øke og koordinere markedsføringen av de regionale anleggene i Rogaland som arrangementsarena for større mesterskap. Årlige møter med media for å informere om arrangementsplanene på de regionale anleggene. 	RFK/RIK	RFK/RIK/verts-kommunene/ media/arrangementssponsorer og destinasjons-selskapene	Kontinuerlig prosess med ukjent kostnad
Øke troverdigheten til og betydningen av å få tildelt regional status på idrettsanlegg.		Liktlydende støttevedtak i Rogaland Idrettskrets og særkretser.	RFK/RIK	RFK/RIK/verts-kommunene/ media/arrangementssponsorer og destinasjons-selskapene	Innen utgangen av 2004 skal det oppnås full enighet om krav til og forpliktelser rundt regionale anlegg
		Budsjettrammen for fylkeskommunale investeringsmidler til kulturanlegg må økes vesentlig.	RFK		Innen 2005 - budsjettet til et indekstjustert nivå på 5 mill pr. år.
5) "Flere fysisk aktive"	Videreutvikle eksisterende prosjektsamarbeid om bl.a. "Frisk i Friluft", idrett i skolen og andre relevante samarbeidsprosjekter knyttet til fysisk aktivitet og folkehelse. Rogaland Fylkeskommune skal ikke drive egne aktivitetstiltak innen idrett og friluftsliv.	Sikre Frisk i friluft-prosjektet med å overta finansieringsansvar fra Sosial- og helsedirektoratet..	RFK	RFK, FM, RIK, FNF, KOMM.	2004-budsjettet Overtakelse av fylkes-kommunens folkehelse-budsjett når ansvaret for rusvern opphører Ca. 1,7 mill
		Etablere en ny stilling innen dette feltet.	RFK	RFK	2004-budsjettet. Rokering av stillingshjemler fra helse til regional-utvikling.

Delmål idrett	Strategi idrett	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
6) Informasjonsarbeid Videreføre og intensivere vårt informasjonsarbeid i forhold til våre viktigste kunder, anleggseiere, aktivitetsleverandører og premisleverandører for disse, i tillegg til media..	Rogaland Fylkeskommune skal gjennomføre konferanser, seminar og kurs, alene eller i samarbeid med andre, som sikrer den høyeste kvalitet på planlegging, bygging og drift av idretts- og friluftslivsanlegg.	Heve Rogalandskonferansen til nasjonalt nivå.	RFK/RIK	RFK, RIK, FNF, FM, KKD, MD, SHD og Landslaget for Park og Idrett.	Realiseres innen 2006. Krever egen koordinator der fylkeskommunen betaler sin del. 300 000,-
		Videreutvikle Samlingsugå.	RFK	RFK, RIK, FNF	Kontinuerlig utvikling. 100 000 pr. år.
		Heve standard på internett-baserte tjenester.	RFK	RFK, FM, Regionale organisasjoner	Innen utgangen av 2004 skal det etableres en effektiv, funksjonell og "kompetent" regional portal innenfor dette feltet.
		Integrere alle fylkets kommuner i KRIS.	RFK	RFK, KKD, Jostein Jakobsen brukerstøtte	2005 Engangs-kostnad på 130 000 over fylkeskommunale investerings-midler

Hovedmål for naturvern

Synliggjøre og ta vare på de store og varierte natur- og kulturlandskapsverdiene i fylket som uerstattelige verdier og som grunnlag for kommende generasjoners næringsutøvelse, opplevelse, rekreasjon, og helse. Områder som er særlig viktige for det biologiske mangfoldet og/eller for å ta vare på et representativt utvalg av naturen i fylket, må forvaltes slik at naturverdiene trygges i mange slektsledd framover.

Delmål naturvern	Strategi naturvern	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
1) Kunnskap og holdninger Styrke kunnskapen om natur, styrke bevisstheten og forståelsen av naturens egenverdi	Påvirke og kartlegge folks holdning om naturens egenverdi	Gjennomføre faste opinionsundersøkelser med tidsintervaller	FM RFK	STF/SNO	
		Naturlosing, friluftsliv, naturinfo: Se friluftsliv	Se friluftsliv	STF	
	Medvirke til regionale utredninger	Aktuelle tema: Husdyrs- og hjortevilts påvirkning på biologisk mangfold i natur og kulturlandskap. Rein/sau i fjellet. Hjortevilt, skogskade / kulturlandskapsskjøtsel. Virkning av oppgjødsling og andre endringer i kulturland-	FM-M RFK	FM-L	

Delmål naturvern	Strategi naturvern	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
2) Verne verdifull natur	Fullføre pågående verne-saker, utvidet skogsvern og marin verneplan.	Frafjordheiane, N-Talgje, marin verneplan, kartlegge og verne sørvestlig regnskog og andre tilsvarende områder	FM-M	FM-L	2003-2008
	Verne representative vassdrag gjennom forslaget til Nasjonale laksevassdrag og i forbindelse med verneplan V.	Underbygge vern av Bjerkreimsvassdraget, særlig Ørdsalsgreina.	FM-M FK	Organisasjoner	2003-2004
	Vurdere vern av naturtyper som er dårlig dekket og områder som er særlig viktige.	Vurdere vern etter N-lov - Bjerkreimsheiane - Revisjon av myrplanen, flere lavlandsmyrer bør vernes. Vurdere vern etter K-lov eller N-lov av -kystlynghei / kultur-landskapsområder. Økt bruk av tverrsektorielle bruks- og forvaltningsplaner ved "vern" av områder	FK, FM, kom-muner, friluftsråd, grunneiere, næringsorg.		
	Stimulere til at regulering som spesialområde-naturvern blir mer aktivt brukt av kommunene. Arbeide for en statlig tilskuddsordning for slike reguleringer.	Følge opp de viktigste områdene i kommunenes naturtyperegistreringer i tillegg til områdekategoriene over.	Kommunene	FM FK	2005-2008
3) Bedre forvaltning av verneområdene. Øke den statlige delen av finansieringen.	Styrke forvaltning av verneområder, vesentlig gjennom økte forvaltningsressurser og et hensiktsmessig samarbeid mellom stat, kommune og grunneiere.	Knytte aktuelle virkemidler i landbruket til bedre forvaltning av verneområder (kommunale miljøvirkemidler, regionale miljøprogrammer).	FM	KOMM. Landbruksorg.	Oppstart 2004
		Bidra til oppretting ny SNO-stilling for Jærstrendene uten at det går på bekostning av andre midler til forvaltning.	FM, SNO, DN, MD	FK, KOMM., org.	Fra 2005
		Bidra til økte statlige midler til forvaltningsmyndigheten til skjøtsel, informasjon, annen tilrettelegging og drift, i første omgang slik at nivået i 2002 gjenopprettes.	FM, SNO, DN, MD	FK, KOMM., org.	Fra 2004
	Styrke informasjon om- og formidling i verneområder	Skilting og andre info-tiltak og tilrettelegging /kanalisering for utvalgte verneområder/delområder	FM-M	FK KOMM.	2005-2006
		Styrke info om verneområder på Internett. bl.a. gj. Naturbase og Arealis-fylkesportal	FM-M	FK KOMM.	fortløpende

Delmål naturvern	Strategi naturvern	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
4) Bedre forvaltning av natur som ikke er vernet	Støtte kommunenes gjennomføring av 1.generasjons naturtype- registreringer, aktiv bruk av disse i all arealforvaltning. Oppdatering av datasettene for både naturtyper, rødlistearter og vilt.	Ta initiativ til evaluering og supplering av biologisk mangfold registreringer <ul style="list-style-type: none"> - Registreringer / havstrand - Lavlandsmyr - Kystfuruskog / sørvestlig regnskog - Rødlistearter - Vassdrag 	FM-M(DN)	KOMM.	2004
	Registrere og ta vare på gamle kulturmarkstyper og andre viktige biotoper i landbrukets kulturlandskap. Bruke aktuelle virkemidler i landbruket aktivt for å sikre rett skjøtsel som ivaretar verdiene i områder der dette er anbefalt i FINK	Prosjekt for å knytte aktuelle virkemidler i landbruket (kommunale miljøvirkemidler, regionale miljøprogrammer) til bedre forvaltning av registrerte områder med gammel kulturmark, og andre viktige biotoper (myr, dammer, åkerholmer osv.) i jordbrukslandskapet	FM-L	Landbruksorg. FM-M FK-K KOMM.	2004--
		Økt bruk av skjøtelsavtaler mellom det offentlige og grunneiere som ledd i et kostnadseffektivt vedlikehold av natur- og kulturlandskapsområder	KOMM.	landbruksorg. FM-L	2004--
		Stimulere til at landbruksplaner for enkeltbruk blir brukt aktivt for å ta vare på biologisk mangfold og kulturlandskapskvaliteter	Landbruksorg. KOMM.	FM	fortløpende
	Styre større naturinngrep bort fra verdifulle, prioriterte naturområder, bl.a. gjennom aktiv bruk av fylkesdelplanen og underliggende Arealis-datasett.	Prosjekt/FDP for avklaring av naturstein/bergverksinteresser mot landskaps- og natur- og kulturverdier i Dalanes anortositt-kystlyngheier	FK	FM KOMM.	2004-2005
	Styre økonomiske virkemidler i skogbruket til tiltak og områder med vesentlig netto samfunnsnytte, basert på en avveining mellom naturverdier og hensyn til næringsutvikling.	Prosjekt for å knytte aktuelle virkemidler i landbruket til å styrke miljøvennlig, ekstensiv utmarksbruk innen reiseliv, jakt, fiske og nisjeproduksjon (kommunale miljøvirkemidler og regionale miljøprogrammer).	FM-L	landbr.org FM-M RFK KOMM.	2004
	Øke andelen av skogbruk som er basert på Miljøregistreringer i skog (MiS)	Stimulere til økt tilrettelegging i særprega natur – og kulturlandskap der dette ikke er til skade for naturverdiene.	KOMM.	landbruksorg. FM-	2004--

Delmål naturvern	Strategi naturvern	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
		Økt fokus på verdien av intakte natur – og kulturlandskapsområder i reiselivssammenheng	FM-L/M	Landbruksorg.	
		Bidra til å gjennomføre og integrere MiS-registreringer i øvrig biologisk mangfoldregistrering.	Landbruksorg.	KOMM. FM	
	Gi arealforvaltere og allmennheten lett tilgang til god, oppdatert og stedfestet naturinformasjon.	Arealis-fylkesportal på internett til et bredt publikum. Dekke spesielle saksbehandlerbehov hos fylkesmannen i fylkeskommunen, SNO, Politiet, Arealis-kommunene, andre Arealis-medlemmer.	Arealis (FM/FK)	KOMM. Statens kartverk	2003

Hovedmål for kulturminner

Øke kunnskapen om kulturminnene for på den måten langsiktig å bidra til at flere blir bevart og får formålstjenlig skjøtsel. Kulturminner skal være en ressurs, ikke et problem.

Delmål for kulturminner – både fornminner og nyere tid	Strategier kulturminner	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
1) Vern og vedlikehold Bidra til at kulturminnene får tjenlig juridisk vern og praktisk vern/vedlikehold	Stimulere til at kommunene utarbeider lokale kulturminneplaner.	Informere om kulturminneplaner i egne samlinger og i andre møter med kommunen	RFK-K	KOMM..	2002-2008
2) Kunnskap Øke kunnskapen om kulturminner hos barn og unger.	Tilrettelegge kunnskap om kulturminner for denne gruppen.	Den Kulturelle skolesekken	RFK-K	Skoler, m.fl	2003-2008
Øke kunnskapen om kulturminner hos grunneiere	Informasjon i forbindelse med i Miljøplaner på hvert enkelt gardsbruk (krav for å få prod.tilskudd/STILK-midler)	Fylldige svar ved henvendelse til kulturseksjonen.	RFK-K	FM-L, Kom.landbr.ktr. Forsøksring Grunneiere	Kontinuerlig

Hovedmål fornminner

Øke kunnskapen om fornminnene for på den måten langsiktig å bidra til at flere blir bevart og får formålstjenlig skjøtsel. Kulturminner skal være en ressurs, ikke et problem.

Delmål fornminner	Strategi fornminner	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
1) Vern Bidra til at flere fornminner blir bevart og forblir urørt	Øke kunnskapen om fornminnene	Kulturell skolesekk (se overfor) Brosjyrer Skilting (Nb! Felles skiltmal) Info på nettet (Arealis-portal-Rogaland)	RFK-K	Skoler, organisasjoner, FM, Grunneiere, KOMM.	2004-2008
	Sørge for planmessig skjøtsel	Utvikle driftsmodeller / plan for skjøtsel	RFK-K	AmS, Skoler, KOMM., FM-L, Reiselivs-foretak	2004-2008
	Etablere gode eksempler	I hver kommune bør minst et automatisk fredete kulturminner tilrettelegges og skiltes i løpet av perioden 2004-2008 (koordineres med skiltingsstrategi)	RFK-K	AmS, Eiere, KOMM.. org.	2004-2008
2) Planlegging Skape større grad av forutsigbarhet i planleggingene. Være proaktiv i forhold til arealplanlegging	Kartlegging av potensial for automatisk fredete kulturminner i større områder.	Grovkartlegging etter mønster av ”Timemodellen”	RFK-K	KOMM. Tiltakshavere	Oppdrags-finansiert
	Fokus på kommuneplaner	Gi fylldige uttalelser i kommuneplansaker, om nødvendig prioritere dette plannivået foran andre plan- og enkeltsaker	RFK-K	Kommuner og andre høringsinstanser	Kontinuerlig
3) Kulturmiljø og -landskap Økt fokus på verdien av intakte fornminner som en del av et sammenhengende og særpreget kulturlandskap i reiselivssammenheng		Samordne arbeidet gjennom Regionalt miljøprogram (RMP) for landbruket.	FM-L		

Hovedmål for nyere tids kulturminner

Bidra til at disse kulturminnene får tjenlig juridisk vern og praktisk vern/vedlikehold. Stimulere til at kommunene utarbeider lokale kulturminneplaner.

Delmål nyere tids kulturminner	Strategi	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
1) Vern Freda anlegg tas bedre vare på	Kartlegge status og etablere faste rutiner for å fastlegge og følge vedlikeholdet på fredete anlegg.	Fredningsprosjekt: ”Vel bevart?”	RFK-K RA	Eiere	Forprosj: 2004 Prosj: 04-06

Delmål nyere tids kulturminner	Strategi nyere tids kulturminner	Tiltak	Ansvar	Partner-skap	Tidsramme
2) Vedlikehold Bidra til at kulturminner som ikke er fredet også blir tatt vare på.	Bedre økonomiske forutsetninger for vedlikehold av viktige kulturminner.	Få etablert en regional tilskuddsordning (for Rogaland) fremmes på nytt som forslag til budsjett 2004, evt. som egen sak til politisk behandling.	RFK-K	RFK-N RFK-P	
	Skape blest om godt vernearbeid. Fokuser på gode eksempler.	Etablere lokale (kommunale) byggsikk- og landskapspleie priser.	FM-L KOMM.		
	Øke kunnskapen om de tilskudds- og låneordningene som finnes.	Lage og holde à jour oversikt over tilskuddsordninger for n.t. kulturminner.	RFK-K	FM-L , FM-M RA, Fortids.for. Statens kulturminnefond Private foretak	Kontinuerlig
3) Kystkulturminner Oppnå økt fokus og økt respekt for kystens kulturminner i Rogaland	Framskaffe kunnskap om ulike sider ved kulturminner ved kysten, som grunnlag for holdningsendring, bevaring gjennom ny bruk og juridisk vern.	Eget prosjekt knyttet til kystkultur.	RFK-K Sjøfartsmuseet	RA Kystlag	
	Informere og gi kunnskap.	Informasjon i samband med EU-prosjektet NAVE-nortrail og "Kystleden"	RFK-K	15 kystkommuner. Transportør. Turistforeningen	2003-2007
4) Informasjon og kunnskap Etablere enklere kunnskapstilgang over viktige kulturminner i Rogaland	Database over nyere tids kulturminner av nasjonal og regional interesse i Rogaland.	Etablere og vedlikeholde databasen	RFK-K	Kommunene	Etablere 2003. Deretter vedlikeholde
5) Industrielle kulturminner Øke interessen for bevaring av teknisk- industrielle kulturminner	Bevare og etablere ny aktivitet i et industrielt kulturminne i hver region i planperioden.	Informere om økonomiske muligheter gjennom reg.utv. fondet.	RFK-N RFK-K	Kommuner, Eiere Etablere Næringslivet Organisasjonene	2004-2008
		Være i dialog med etablerere og eiere.			
		Bidra med gode eksempler.			
6) Praktisk vern Øke kvaliteten og mengden av godt praktisk vern	Etablere flere regionantikvarstillinger og/eller kommunale kulturvernkonsulenter med kunnskap innen bygningsvern.	Dialog med kommunene og regionmuseene om alternative ordninger	RFK-K	Museer Kommuner RA	
	Øke kunnskapen hos aktuelle veiledere innen landbruket.	Arrangere kurs i praktisk bygningsvern for bl.a. lokale forvaltere av STILK - midler	FM-L	RFK-K RA	

9.1. Planlagt spillemiddelfinansiering av Kommunalt prioriterte rehabiliteringsprosjekter 2004 – 2007

Rogaland Fylkeskommune understreker at prioriteringene i listen under må forstås som målsettinger. Prioriteringene kan ikke være bindende på grunn av usikkerhet knyttet til statlige

rammefordelinger. (Tall i hele tusen).

Kommune	Anleggsnavn	Kommunal/ regional status	2004	2005	2006	2007
1101 Eigersund	Eigersund svømmehall	K				
1102 Sandnes	Foss-Eikeland rideanlegg	R		750		
	Sandnes turnhall	K	800			
	Giskehallen - idrettshallen	K		700		
	Foss-Eikeland rideanlegg	R				
1103 Stavanger	Sandnes stadion - friidrett	K				
	Kannik skole - idrettshall	K	2170			
	Solborg svømmehall	K	2500			
	Stavanger idrettshall	K		1454		
	Hetlandshallen - idrett	K		901		
	Sørmarka kunstisbane	R		5500		
	Stavanger idrettshall - fasade	K		333		
	Svømmehaller - samlet	K			1300	
	Stavanger stadion - friidrett/gressbane	K			2200	
	Stavanger idrettshall - gulv	K			900	
	Gamlingen	K			566	
1106 Haugesund	Haraldsvang kunstgress	K		1000		
	Haraldshallen - svømmehall	K	1000			
1111 Sokndal	Slutføring - golfbane	K	900			
	Motorsportanlegg	K				
1112 Lund						
1114 Bjerkreim						
1119 Hå	Varhaughallen	K	870			
	Vigrestadhallen	K	900			
	Nærbø Samfunnshus	K	1350			
	Elgane Motorsport	R				
1120 Klepp	Orre skule - svømmehall	K		907		
1121 Time						
1122 Gjesdal						
1124 Sola	Solahallen - svømmehall	K	4000	4000		
	Helsehuset - basseng	K			1333	
1127 Randaberg						
1129 Forsand						
1130 Strand						
1133 Hjelmeland						
1134 Suldal						
1135 Sauda						
1141 Finnøy	Symjebasseng - Finnøy sentralskule	K		900		
1142 Rennesøy	Symjebasseng - Vikevåg					
1144 Kvitsøy						
1145 Bokn						
1146 Tysvær						
1149 Karmøy	Karmøyhallen - svømmeanlegg	K	1300	1385	2000	
1151 Utsira						
1154 Vindafjord*						
1159 Ølen*						

Kommune	Anleggsnavn	Kommunal/ regional status	2004	2005	2006	2007
Total bevilgning store anlegg			15790	17830	8299	0
Forventet total bevilgning KKD			16000	17000	18000	18000
Rest til mindre anlegg			210	-830	9701	18000
*Ølen og Vindafjord blir slått sammen 1.1.2004						

9.2. Planlagt spillemiddelfinansiering av kommunalt prioriterte "nye" større prosjekter 2004 – 2007

Rogaland Fylkeskommune understreker at prioriteringene i listen under må forstås som målsettinger. Prioriteringene kan

ikke være bindende på grunn av usikkerhet knyttet til statlige rammefordelinger. (Tall i hele tusen).

Kommune	Anleggsnavn	Kommunal/ regional status	2004	2005	2006	2007	2008	
1101 Eigersund	Maurholen golfbane (totalprosjekt)	K	2000	2100				
1102 Sandnes	Gaddal flerbrukshall	K	3500	3500				
	Sandnes stadion - kunstgress	K		2500				
	Hanahallen - flerbrukshall	K				3500	3500	
	Giskehallen - varmtvannsbasseng							
	Vågen idrettshall							
	Ishall							
	Stort pistolskyteanlegg							
	Foss-Eikeland rideanlegg							
	Svømmehall - 25 m							
	Hall for sykkel og friidrett							
	Høyland ungdomskole - liten flerbrukshall							
	Sandvedhallen - flerbrukshall							
	Sykkelanlegg (totalprosjekt)							
1103 Stavanger	Tastarustå idrettshall (inkl. klatrevegg)	K	3500	4200				
	Storhaug idrettshall (inkl. klatrevegg)	K		3500		4200		
	Knudamyrå - Kunstgressbane	K	2000					
	Sørmarka kunstisbane -							
	Tak/garderobes	R	1800	2300				
	Folkebad/Gamlingen	K/R				5000	5000	
	Nye Stavanger Stadion	K				2800		
	Tasta idrettsanlegg - Kunstgress	K				3200		
	Ullandhaug - Velferdsbygg	K				5000	5500	
	Hundvåg - Tilleggshall	K					3500	3500
	Sørmarka idrettsanlegg - kunstgress	K					3200	
	Buøy idrettsanlegg - kunstgress	K					2500	
	Kvernevik idrettspark - kunstgress	K						2500
	Midjord idrettsanlegg - kunstgress	K						2500
	Rogaland Rideklubb - Nytt anlegg	K						2000
	Forus næringspark - kunstgressbane	K						2500
	Skyteanlegg på Vatne -							
	Interkommunalt	R						
	Fotballhall - Interkommunalt	R						
	Hinna idrettshall	K						
	Ullandhaug - Fotball/friidrett	K						
	Kvernevik idrettspark - svømmehall	K						
1106 Haugesund	Skåredalen flerbrukshall	K	3360					
	Skåredalen volleyballhall	K			2400			
	Haraldshallen skateboardhall	K			1200			

Kommune	Anleggsnavn	Kommunal/ regional status	2004	2005	2006	2007	2008	
	Skåredalen - Kunstgress	K			1000			
	Haraldshallen - kunstisbane	K				2000		
	Haraldshallen kunstgress	K				1400		
	Salhusveien idrettshall	K				3500	4750	
	Sportsklubben Djerv - flerbrukshall	K					3500	3500
	Haraldshallen - svømmeanlegg	K					1300	
1111 Sokndal	Kjelland golfbane - Totalprosjekt	K	1100					
	Motorsportanlegg	K						
1112 Lund								
1114 Bjerkreim								
	Svømmehall - 25 m							
1119 Hå	Varmtvannsbasseng	K	1300					
	Elgane - Motocrossbane	R			700			
	Ny hall på Nærbø samfunnshus							
1120 Klepp	Kåsen flerbrukshall	K	2800					
	Orstad flerbrukshall	K			3500	4000		
	Klepp IL/Klebe SK - Kunstgressbane ++							
1121 Time	Bryne F.K. - kunstgress m/lys	K	1015	1000				
	Hognestad skule - flerbrukshall	K			2900			
1122 Gjesdal	Gjesdahlallen -							
	flerbrukshall (totalprosjekt)	K	4000	4800				
1124 Sola	Sola golfbane (totalprosjekt)	K	700	700		700	700	
	Sola stadion (kunstgress)	K			1000			
	Hall for kampsport	K				2500	1500	
	Snøde ridehall - 20 x 60	K				722		
	Squashhall - Hafirsjord squashhall							
1127 Randaberg	Randaberghallen - (tilleggs hall)							
1129 Forsand								
1130 Strand	Svømmehall - 25 m - Tau							
1133 Hjelmeland								
1134 Suldal	Bowlingbaner - Suldal kulturhus	K			950			
1135 Sauda								
1141 Finnøy								
1142 Rennesøy	Symjehall - 25 m - Vikevåg							
1144 Kvitsøy								
1145 Bokn	Rideanlegg - Interkommunal satsing	?						
1146 Tysvær								
1149 Karmøy	Skudehallen	K	2050					
	Utendørs isbane							
	Flerbrukshall Vea - normalhall							
	Vedavåg idrettsanlegg -							
	Kunstgressbane							
	Torvastad - Kunstgressbane							
1151 Utsira								
1154 Vindafjord*	Ny idrettshall - ukjent sted/størrelse							
1159 Ølen*								
	Total bevilgning store anlegg		29125	38250		38522	34950	16500
	Forventet total bevilgning KKD		30000	35000		40000	40000	40000
	Rest til mindre anlegg		875	-3250		1478	5050	23500
	Ølen og Vindafjord blir slått sammen 1.1.2004							

9.3. Partnerskapsområder

Forslag til 1-3 områder i hver kommune, sammenstilling av friluftsområder, naturvernområder, kulturminner og idrettsanlegg som det bør satses på i forhold til tilrettelegging i og på tvers av kommunene. Områder av særlig interesse for naturopplevelse og naturformidling, der tilrettelegging er

viktig, både verna og ikke verna område. Kategori plassering (se under) gir indikasjoner om tilretteleggingsnivå og konflikter. Områder av særlig interesse for natur- og kulturopplevelser i nåværende eller tidligere landbruksområder. Landbruksområder med stort potensiale for økt næringsutvikling.

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Eigersund / Hå	1. Nordsjøsykling - Eigersund sentrum-Hellvik-Hegrestad-Ogna	Anortosittdels lyngheier, dels planteskog. Fiskevann.	Gammel jernbanetrase. Vestlandske hovedveg	Sykkelløype for lokal og regional bruk. Kort fottur til statlige sikra kystområder.	Ognehallen	Tilrettelegge fasiliteter utover selve sykkelvegen			Mangler forbindelse Hellvik-Hegrestad. Sykkel-forbindelse etter Ogna.modellen?	
Eigersund	2. Auglend	Fine lyngheier	Naustmiljø, geiler. Kulturdelen videreutvikles.	Opplevelsrikt turområde, båtutfart, fiske.				Sterkt utbyggingsspress.	Sikra F-område tilrettelagt, usikra KL-verdier nordvestover.	
Eigersund	3. Eigerøy fyr		Fredet fyrmiljø og veien ut dit	Turveg					Fått STILK – midler til skjøtsel av lyng.	
Sokndal	4. Nesvåg - Rekefjord - Sogndalstrand-Knubedal-Jøssingfjorden	Spektakulært anortosittdal-skog, fukttheier med klok-kelyng. Karrig beitelandskap, mektig fjellpartier, frodig løvskog, idyllisk vann.	Strandsittersted, Hellenen m.m.Husmannsplass, krigs-/bergverks-historie, Hellenen i Jøssingfjord, Rekefjord (del av handelsstedet Sogndalstrand) Rekedal, Saurdal, kystkultur, gårdsanlegg med stående bygninger	Turløype Rekefjord - Sogndalstrand-Knubedal-Jøssingfjorden	Behov for leirskole/overnatting	Fra sjøsiden må tilrettelegges (mudring, opprydding, tøm-memuligheter, toaletter)	Særprega natur – og kulturmiljø. Rike beite- tørrenger ved Stranda og i Rekefjord.	Adkomst. Store masseuttaks-planer. Naturverdier for lite kjent. Må vurderes mot et annet ”utstillingsvindu” i liknende landskap.	Parkeringsproblemer for besøkende. Nye eneboliger rett utenfor kjerneområde, 3 etasjers med stor steinmur - dominerer og forstyrrer den opprinnelige bebyggelsen. Fått STILK – midler til skjøtsel av lyng.	Gardsmatutsal.
Lund m.fl.	5. Opplev Dalane - Lund, Bjerkreim, Sokndal, Eigersund, fra kyst til hei, inkl. Gaudland	Tverrsnitt av natur- og kulturmark i Dalane.		Opplev Dalane – turstinett, overnatting, parkering (tegne inn hovedløype).	Stort behov for å markedsføre fellesinteressene mellom idrett og friluftsliv i området		Variert kulturlandskap		Allerede gitt mye STILK – og BU midler. Arbeid med å knytte sammen eksisterende turstier.	Evt utleie av rom/bygninger for overnatting, Gardsmatutsal.
Lund	6. Moi / Lundevatnet / Lund kirke		Kirken, gravfelt, museum, husmannsplassen Hajen	Badeplass, Lundevatnet med kobling til Niben, Gursli.	Vannsport-senter?					
Lund	7. Tronvik / Tronåsen (+Bringedal)		Vegmiljø							

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Bjerkreim	8. Storsheia	Fine lyngheier, kulturlandskap	Uadal, intakte fornminne for ei heil grend fra m.a. Folkevandrings-tid, (Storsheia-AmS-skilt)	Tilrettelegging med stier, informasjon i forhold til bilister ved rasteplass				Planlagt industriområde vil redusere landskapskvalitet	Rasteplass, informasjon på 3 språk, turløype	
Bjerkreim	9. Kvitlen/Brattabø	Vassdragsnatur, hei, bjørkeskog	Fornminner, stølsmiljø	Turløype, turisthytte			Gamle bygninger, hustufter, særprega kulturlandskap		Fått område-tiltaksmidler	Gardsmatutsalg, utleie av hus/rom.
Bjerkreim / Eigersund	10. Åsen	Variert kulturlandskap, eikeskog.	Våningshus, gml veifar fra Bjerkreim til Helleland	Gml. Presteveg			Særprega kulturlandskap.			
Time	11. Melsvatn-Lyngaland-Urådalen-Snoestad-Knudaheio	Hei, eikeskog, Naturreservat / landskapsvern-område. Stort lynghei-område Urådalen-Sikvaland.	Opplevelsesrik utmarksveg, fint kulturlandskap rundt Sæland	Turløype, fiskeing, teltting, sykling. Binde sammen områdene med turveg.		Tematur på sykkel, utvikle sykkelrute i "Garborgsrike"		Fare for skog/lyngbrann. Mulig konflikt innmarksbeite og forsøpling.	Binde sammen områdene og verdiene/attraksjonene med turløype. Kat. 2: Grenser i øst til Snoestad. God tilrettelegging: P, skilt, sti/veg. Nærområde. Aktiv naturlos.	
Time/Hå	12. Hævla	Fotlandsfossen, Storamoss-, Litlamoss-vassdraget, lynghei	Kulturminner langs elva	Ingen sammenhengende tilrettelegging langs vassdraget, men gjøre det mulige å komme ned til på visse punkter/strekninger.					Differensiert tilrettelegging	
Time/Hå	13. Hanabergsmarka	Variert kulturlandskap, fineste lyngheiene sør for sikra område.	Svært rikt og variert fornminneområde, museumsområde, skiltet.					Industriutvikling i sør	Er i hovedsak tilrettelagt utendørs, utviding mot sør viktigst. Trenger utstilling og informasjon innendørs om natur og kulturlandskap.	
Hå/Klepp/Sola	14. Jærkysten	Variert løsmassekyst med enestående nasjonale og internasjonale verdier.	Nortrail, tursti (ikke sammenhengende) kobles sammen med turveg.	Sykkelrute NSC		Strandbuss (mulighet for sykkeltransport) i helgene og feriene. Del av ny nasjonal turistveg. Del av NSCR.	Særprega kulturlandskap	Viktige fugleområder som må skjermes mot forstyrrelser (RAMSAR) Planteområder sårbare for slitasje og plukking.	Kvalitetsforbedring av info/skiltning, veidekke, g/s-veg langs R44	Evt utleie av rom/bygninger for overnatting. Gardsmatutsalg

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Klepp	15. Orrevatnet	Fuglereservat, viktig våtmark, internasjonal verdi.	Kiellandhuset, Orre gml. Kirke	Et tilrettelagt punkt med fugletårn, kobling mot Friluftshuset.			Mest fulldyrka til vannkant, små ugjødsla heirester.	Konflikt mellom fugl og ferdsel (RAMSAR) og noe vanskelig tilkomst pga innmark.	Videreutvikle friluftshuset	
Gjesdal	16. Molaug-Eikeskog-Mån	Foss, hei, fjell, geologi, innfallsport til Frafordheiene LVO		Breiere tilrettelegging og fokus på et større område, behov for sti på nordsiden av elva. Utstilling på Mån.		Behov for offentlig transport.	Landskapskjøtsel i samarbeid med lokale brukere.	Unngå konflikt ferdsel/innmarksbeite. Unngå slitasje og uønska anlegg Mån.		
Sandnes/Time/Klepp	17. Figgjoelva, Orstad-Fosseikeland-Edlandsvatnet.	Jærvassdrag med lite inngrep. Kulturlandskap, kvartærgeologi, Kalberg.	Figgjo, industrimiljø.	Tilrettelegging for ferdsel langs/over Figgjo, regional grøntstruktur, viktige friluftskoger (planta).	Ridesport ved Fosseikeland.					
Sandnes	18. Bærheim-Sjæveland, regional grøntstruktur			Nærfriluftsliv, tursti, sykkel				Eneste turmulighet fra nye boligområder.		
Sandnes	19. Lutsivassdraget-Vatne, Ims	Verna, variert vassdrag. Naturlig furuskog i øst, variert kulturlandskap i vest.	Kulturminner i åssidene, kiselbrudd.	Allmenn tilrettelegging, kano, tur, sopp/bær, fiske.	Mulighet for regionalt sykkelanlegg ved Vatne.				Stort behov for vitalisering.	
Sola	20. Tananger - Jåsund - Hafrsfjord.	Storslått berg-havkyst med lynghei.		Tursti, forbindelse i S og N.					Behov for lyngheiskjøtsel (rydde gran).	
Stavanger	21. Hafrsfjord, Møllebukta - Kvernevik	Flotte svaberg med lynghei	Københavnrebukta, bronsealderhaug, helleristninger, minnesmerke.	Lett tilgjengelig, turveg, sti, nær boligfelt, turvegenker mangler.	Vannsport: bretteiling, roing, kajakk	"Sverd i stein", historie, fuglev, turområde.		Adkomst.	Skjøtsel mot gjengroing haster.	
Stavanger	22. Lundsneset-Sandøy-Langøy	Flott skjærgård med lynghei på øyene, variert kulturlandskap på Lundsneset.		Båtliv, båtutleie.	Roing, kajakk.			Veg på fylting til Vassøy negativt for naturopplevelse og båtliv.	Evt. Bruforbindelse til Vassøy via Langøy kan øke den bilbaserte bruken betraktelig. Skjøtsel mot gjengroing haster.	
Stavanger	23. Austre Åmøy.		Hellerissinger, marin arkeologi.	Sykkel		Helleristninger		Adkomst	Stien ikke vedlikeholdt, parkeringsplass buss, bedre tilrettelegging.	

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Randaberg	24. Viste - Vistnes - Tungenes	Einermark, lynghei, ugjødsla beitemark, landskapsvern, fuglelivsfredning.	Intakt jærgard (bygdemuseum), Steinalderboplass.	Turveg, tursti.	Golf		Einermark, lynghei, ugjødsla beitemark, Intakt jærgard (bygdemuseum). Demonstrasjons-gård for økologisk landbruk??	Børaunen omr. må skjermes mot ferdsel (Sårbart fugleliv / RAMSAR).	Natur-/ kulturformidling, undervisning, skole. Skjøtsel mot gjengroing haster.	
Kvitøy	25. Kvitøy Generelt bedre tilgjengelighet til natur- og kulturverdiene.	Øyrike med reservat og fuglelivsfredning, havstrand, urørthet, i sør og nordøst spesielt.	Kvitøy fyr, bebyggelse, hummerparker.	Mangel på turløyper, dårlig atkomst til sjøen, behov for fortoyningbolter.	Gode forhold for all vannsport.			Ferdsel i forhold til innmark.	Behov for restaurering av gamle fortoyningbolter. Unngå tilrettelegging i nevnte områder sør og nordøst.	Fyllstasjon for dykkerflasker.
Forsand	26. Forsandmoen, Landa m.m.	Esmark morenen.	Stort sammenhengende område med bosetningsspor fra bronse- og jernalder. Museums område.		Svømmehall, ekstremsport (klippedykking, basehopping, klatring).	Fortidslandsby, videre kommersialisering, aktiviteter, drakter.			Informasjon om Røssdalen og Frafjordheiene kan etableres i området.	
Forsand	27. Lysefjorden-satsingsområder i fjorden - Flørli, Lysebotn, Håheller, Refså kai	Dramatisk fjordlandskap, lommer med gammel barskog. Deler av s-sida innenfor planlagt landskapsvern-område.				Båt-/fergetur, fotturer, kraftanlegg, Flørlitrappe, overnatting, trafikknutepunkt, adkomst til Preikestolen.	Særprega natur, kulturlandskap. Kulturlandskap med småbruk, gamle bygninger.	Adkomst, grunneiere.	Merkingen av turløypa "Den store Lysefjordvandringen", kai for mindre båter, vedlikeholdt av kulturlandskapet, molo/kai for mindre båter, kai og tursti.	Utleie av rom/bygninger for overnatting.
Strand/ Forsand	28. Preikestol-område - Ulvaskog - Hengjane.	Variert og dramatisk natur. Gammel furuskog i Ulvaskog.	Fraflytta heigarder.						Tilkomst, parkering, info.	
Strand	29. Jørpeland brug - Selemork - Reinanuten - Foreneset.	Kulturlandskap langs elva, gammel lauv – og barskog.		Tursti og turområde, tilgjengelig med off. transport, innfallsport til Jørpelandsheia, utsiktspunkt.					Økt tilgjengelighet etter Ryfast.	
Strand	30. Tau-molle - Krossvatnet.	Våtmarks-område, side- og endemorener.	Teknisk industrielt møllemiljø, direktebolig, park.		Videregående skole, tur-/joggeløype.					

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Finnøy	31. Nord-Talgje m.m.	Meget rik og variert natur/ kulturlandskap, Naturreservat.	Fornminner marmorbrudd.	Statlig friluftsområde, Båutfart, turstier, naturinfo.		Reiselivsutvikling generelt, sykkelrundturer merket, behov for merking av adkomst til sjøen/ rasteplasser.	Variert kulturlandskap, rikt biologisk mangfold, STILK-midler til tilrettelegging.	Vegplan, bru på fylling, store naturinngrep, ferdslshinder for seilbåter. Nytt transportmønster vil øke behovet for tilrettelegging, økt press for hyttebygging, reislvsanlegg.	Eks. tilrettelegging og info. for båutfart. Fått STILK – midler og BU - midler, område-tiltaksmidler.	Utleie av kajakk. Gardsmatutsal. Skjøtsel mot gjengroing haster.
Finnøy	32. Sør-Talgje.		Middelalderkirke, fallossteiner, naust, bronsealder-røys, steinalderboplass, dampskipskai.	Turstier, båutfart.					Lokalt initiativ er tatt for utvikling av området.	
Rennesøy	33. Fjøløy - Klosterøy.	Varierte beitelandskap, ugjødsla beitemark på begge øyer særlig viktig.	Fyr og område med kulturmiljøfredning.	Behov for tilrettelegging for ferdsl.	Behov for leirskole ved kysten.		Særprega kulturlandskap. Nær Utstein kloster kulturmiljø.	Ferdsl i innmark/beite.	Lettere å få til tilrettelegging ved Fjøløy framfor Utstein? Forsvars-eiendom, alliansepartner for friluftsrådet. Bedre tilrettelegging i nærheten av Utstein Kloster vil avlaste uønska ferdel i området.	Grunneiere i området har får BU-midler for å undersøke reiselivsmuligheter. Utstein vertshus ++
Rennesøy	34. Sørbo	Beitelandskap, strand, utsikt, deler er fuglefreda.	Middelalderkirke, naust, flere gravfelt, bautae, flere funn.	Ses i sammenheng med Galta, turstier?				Innmarksbeite, fuglefredning.		
Rennesøy	35. Hodne - Dale - Vikefjell	Lyng- og grashei, brattkant med edellauvskog, fragment av purpulynghei.	Rikt på k.minner i ut- og innmark. Garden Dale med historie tilbake til folkevandringstida.	Turområde med storslagen utsikt, turløyper				Beite		
Rennesøy	36. Helland - Bø	Kystelynghei, brattkant med hassel-askeskog og tørrbakker.	Rik på bautasteiner, steingarder, steinstolper. Gravfelt, gardsanlegg, nausttufter, gml. ferdslveggar	Turområde med storslagen utsikt, turløyper				Beite		
Hjelmeland	37. Vigaområdet med gårdene Viga, Bjørka og Mjøllhus.		Museumsormåde, frukt-hage gravhauger jernalder, gardsanlegg, bygdeborg.					Gnr.94, gnr.70 og gnr.71		

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Hjelmeland	38. Viglesdalen	Vassdragsnatur	Hiagarden, skilting av kulturminner.						Beitelag har fått STILK-midler til rydding av setervoll.	
Suldal	39. Sand - Suldalsosen - Suldalsvatnet.	Naturvernsnitt for indre Ryfylke. Rik fjellnatur, urørt barskog, kvartær-geologiske områder m.m.	Mengder av kulturspor i dalen og langs vassdraget, Ritlandsfeltet, gamle ferdselsveger.	Jakt og fiske.	Flerbruk av idrettsanlegg på Sand.		Variert kulturlandskap, rester etter historisk drift, "styvings-tre", slåtteeenger. Mange gamle bygninger.		Flere aktive gardsbruk har fått STILK – støtte til skjøtsel av styvings-tre.	Evt utleie av rom/bygninger for overnatting. Gardsmat-utsalg.
Suldal	40. Jelsa - Barkaland - Økstrafjorden - Foreneset - Fuglastein.	Naturreservat, morenerygg.	Strandstad, kirke, prestegard, skolehus, flere gravrøyser og 2 bautasteiner, jernalder.	Godt tilrettelagt for båtutfart, behov for turstier, ny veg til Erfjord åpner for rundturer på sykkel.						
Sauda	41. Hustveit-området, Jonegarden.	Fra fjord til fjell. Urørt edellauv/ barskog, Vikaneset naturreservat.	Gardsbruk Sag, kvern m.m. v. fossen, stol.				Slåtteeeng m. engskjøtsel.		Utstillingsvindu, natur/kultur. Planlagt utstillingshus.	
Sauda	42. Åbøbyen - Sauda sentrum.	Elvebredden.	Verneverdig sentrumsbebyggelse, arbeiderbebyggelse.		Idrettsanlegg, svømmeanlegg/friluftsbad, videregående skole.				Heve kvaliteten i sentrum.	
Vindafjord	43. Vikedalsvassdraget - Vikedal.	Vassdragsnatur (verna), Kroksjø i Vikedal. Verdifulle ravinelandskap.	Bebyggelse langs elva, forminner i dalen.	Fiske, kalka vassdrag.	samfunnshus/ idrettsanlegg.					
Ølen	44. Romsa.	Skjærgård, kristornskog.	Bygninger.	Båtutfart, lite tilrettelagt.		Båtturisme.	Omfattende samarbeid med saueiere om skjøtsel.			
Ølen	45. Ølen sentrum, Eide.		Gravhauger, stort felt delvis utgravd, nær museumsområde, Stølshaugane gnr.82	Behov for g/s-veg mellom Ølensvåg og sentrum.	Idrettsanlegg, videregående skole.					
Tysvær	46. Hinderåvåg - Leirong - Nedstrand.	Nordligste større eikeskog, annen edellauvskog, kristorn, barskog-reservat.	Naustmiljø, embetsmannsgard, strandstad, museet "Veien", marinarkeo-logisk interessant omr.	Båtutfart, bade-plasser.						

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Tysvær	47. Vesterøy - Austerøy.	Lynghoi, kulturlandskap.	Gardsbruk, hummerpark.	Båtutfartsområder, Austerøy sikra, Vesterøy skal det lages reguleringsplan for.			Variert kulturlandskap, tydelige spor etter gamle driftsformer.			
Tysvær	48. Romsalandsvågen - Sandbekken - Borgøy.	Fjord.	Kvernhus, Lars Hertervigs fødested.	Båtutfart.		Båtturisme.				
Bokn	49. Ognøy, Ognahabn.	Kystlynghei.	Steinalderboplasser på øya, skiltes ved bade plass.	Bade plass.			Kulturlandskap, Nasjonal registrering.		Fått STILK-midler til skjøtsel av lyng.	
Bokn	50. Are - Skottehamn - Sunnalsdstraumen-	Kyst, kystlynghei.	Fjæremannstuffer, stor konsentrasjon 50-100 stk.	Båtutfart, turvegtrase, Sunnalsdstraumen ferdselsåre for småbåttrafikk.		Nær ferjeleiet Arsvågen.				
Karmøy	51. Åkrasanden - Ferkingstad hamn/ Stavasanden.	Ekspontert bergkyst, mindre meget artsrike sanddyneområder.	Havneområdet fra 1900-tallet, karakteristisk bebyggelse, rund kirkegård, vikingtidsnaust, "skjoldmøyane", mange rike funn fra 700-tallet.	Kyststi, Nortrail, bade plasser.	Flerbruk av flere idrettsanlegg.	NSCR - rundløype Skudeneshavn/ Ferkingstad, Burmaveien - skilting.	Område rikt på kulturminner, variert natur – og kulturlandskap.	Sårbart planteriv- område på Ådland.		
Karmøy	52. Avaldsnes - Bukkøy.	Fragment av naturbeitemark.	Det sentrale høvdingesetet i Rogaland, marint kulturminne-område, Vikingegard.	Båtutfart, tur- område.		Avaldsnes, Nordvegen historiesenter.				
Karmøy	53. Falnes - Skudeneshavn.	Karakteristisk beiteområde med eikelund og tidligere hage. Kystlynghei med blåstjerne.	Kulturlandskap, husmannsplass, tuffer etter Alveberg gard, kirketuft og gml. Kirkegard.							
Utsira	54. Utsira.	Lyng- og grasheier. Rasteplass for trekkfugl.	Nordbøvågen.	Ferdigstilling av tursti			Særprega kulturlandskap, nasjonal registrering.		Har fått områdetiltaks- midler for å utarbeide skjøt- selsplaner.	Hytteuteige, gardmatutsalg?
Haugesund	55. Røvæ.r		Kystkultur- bebyggelse, fjæremannstuffer.	Sikra områder, båtutfart.						

Kommune	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Haugesund	56. Viksefjorden, Hagland.		Kulturlandskap, Verneverdige bygninger steinfjøs, bolig-hus.							
Haugesund	57. Regionalt grøntdrag, Vormedal - Vardafjell/ Storasundfjel (Byheiene).	Vatn, vassdrag, rester av kyst-lynghei.		Viktig grøntdrag for nærfriluftslivet.					Skjøtsel mot gjengroing haster.	
Haugesund	58. Kvalsvik - Haraldshaug - Smedasundet.			Sammen hengende tur-løype.						
Generelle / større satsingsområder										
Nasjonale turistveger	Nordsjøvegen				Idrettsanlegg kan ha flere funksjoner: - Dusj/toalett - Matservering - Aktiviteter - Turistinfo				Rasteplasser, skilting, praktisk tilrettelegging, landskaps skjøtsel.	
Nasjonale turistveger	Ryfylkevegen - turistvei						Særprege natur. Flere registrerte kulturminner, delvis tilrettelagt.		Områdetiltak	Evt utleie av rom/bygninger for overnatting. Gardsmat-utsalg.
Nasjonale turistveger	Suleskardvegen									
Behov for offentlig transport	Eks. Jærstrendene, Måna fossen, Oanes og lignende.					Korresponderende offentlig kommunikasjon er etterspurt og miljøvennlig.		Adkomst.		
Kulturlandskapstype - lynghei	Store lynghei-områder Bokn, Tysvær, Karmøy, Rennesøy, Eigersund (Eigerøy), Hå.						Fine lyngheier, spesielle arter. Kulturhistorie, torvuttak..		Enkelte områder har fått STILK-tilskudd til gjerdning, beiting, og til ferdsestiltak Eventuelle konflikter – uroing av beitedyr, overbeiting.	
Nærfriluftsliv	Tettstedsnære landbruks-områder, nær Klepp, Stavanger, Bryne, Sandnes.						Historisk jordbrukslandskap.		Prosjektet ”bynært landbruk” har fått støtte fra MD, LD, RFK, kommuner og områdetiltak.	Gardsmat-utsalg. Grønt samarbeid, div nisjeproduksjon. Natur - kulturformidling.

	Område	Natur-verdier	Kultur-verdier	Friluftsliv	Idrett	Reiseliv	Landbrukets kulturlandskap	Konflikter	Merknad	Næringsutvikling
Turveger, sykling	Gamle ferdselsveier. (presteveien i Finnøy, Bjerkreim).						Variert kulturlandskap, steingarder, geiler og lignende.		STILK – midler.	Gardsmatutslag. Evt utleie av rom/bygninger for overnatting.
Skole, idrett	Skolenære natur/kulturområder.								Stor verdi - natur- kulturformidling/ helse: forebyggende tiltak.	
Fiske	Nær fiskeelver/ vassdrag. Sokndalselva, Hellelands- vassdraget, Håelva, Suldalslågen, Høie- vassdraget, Vikedalselva.								Stort potensial for næringsutvikling. Rogaland jeger- og fisk har fått midler til områdetiltaksprosjekt.	Utleie av fiskekort, Utleie av rom/bygninger for overnatting. Gardsmat. utsalg.

9.4. Friluftsområder om foreslås sikret i perioden 2004-2007

ROGALAND					
Kommune	Område som foreslås sikret i perioden	Areal (daa)	Kilde	Kode FINK kart	Type
Bokn	Kongshavn	90	NRSH	U-31	Båtutfart
Bokn	Vågaholmene m/"Hummerparken"	310	NRSH	U-36	Båtutfart
Bokn	Turveg/tursti +p-areal. Føresvik-Boknafjellet	-	NRSH	Ny	Turveg/-sti
Eigersund	Helvik-Launes.Kattavika	lengde :8km	DF	A-31	Turveg/-sti
Eigersund	Utvidelse Auglend	-	DF	A-22	Multi aktiv.
Eigersund	Slåsholmen	135	DF	Ny?	Båtutfart
Eigersund	Tråsavika / Mastrasanden	55	DF	A-36	Multi aktiv.
Finnøy	Sølsøy	420	RF	R-34	Båtutfart
Finnøy	Kvitevik + turveg Kvitevik-Stemmen	5	RF	R-5	Båtutfart
Finnøy	Hidleholmen	160	RF	R-39	Båtutfart
Finnøy	Søndre del av Eidsholmen	70	RF	R-43	Båtutfart
Haugesund	Stølsøya i Viksefjorden	87	FM/NRSH	Z-31	Båtutfart
Haugesund	Byheiene	-	FM	Z-36	Turområde
Forsand	Forsandhagen. Badeplass + tursti	22	RF, komm.	M-32	Bad, tur
Hjelmeland	Svansholmen	40	RF	O-36	Båtutfart
Hå	Kvassheim Fyr. P-areal, m.v.	2	JF	Ny	Multiaktiv.
Hå	Nordsjøtursti Orre-Brusand	-	RFK	E-33, mv.	Tursti
Karmøy	Sandvedsanden (Mjølhusanden, tilleggsareal)	30	NRSH	W-32	Bading,tur
Karmøy	Sauøy - Selen - Lauvøy	335	NRSH	W34	Båtutfart
Karmøy	Stavasanden (kjøpe privat del)	43	NRSH	W-1	Bading,tur
Karmøy	Åkrasanden (Kaiasanden, tilleggsareal)	125	NRSH	W-40	Bading,tur
Klepp	Borestranda, sør	90	FM	F-39	Bading,tur
Klepp	Orrestranda	160	FM	F-37	Bading,tur
Klepp	Kvernelandeiendommen	100	komm.	F-7	Tur, multi
Randaberg	Viste (forlengelse av Vistestranda)	126	JF	J-1	Bad, multi
Randaberg	Vistnes. Neset + kobling til tunet	-	JF	J-35	Tur, multi
Rennesøy	Lineøyene	340	RF	S-37	Båtutfart
Rennesøy	Fjøløy Fyr, Fjøløy Fort. Se fotnote **	-	RF	Ny	Tur, multi
Sandnes	Riskaholmen	15	RF	K-38	Båtutfart
Sandnes	Snekkå	82	RF	K-37	Båtutfart
Sokndal	Nordfjord - Nesvåg m/Litla Presteskjær fyr	400	DF	B-32	Tur,båtutf.
Sola	Liapynten via Sørnesvågen til Hafrsfjord Bru	-	JF, RFK	I-35	Tur, sykkel
Sola	Risnes - Skiftesvik (- Jåsund)	250	FM	I-9, I-34	Tur
Sola	Åsnuten/Osseberget + Blåberget	-	KOMM	I-39	Tur
Stavanger	Sandøy, Egerøy, Oddaholmen, Lindholmen, Davidsholmen v/Langøy	525	RF	L-43, L-44	Båtutfart
Stavanger	"Prosjekt Friområde	6 områder	komm.	L-10, L-35, L-36	Tur, multi
Strand	Fjellsholmen, Jørpelandsholmen	170	RF	N-32	Båtutfart
Sauda	Turveg langs sjøen Sauda-Nesøyra (Saudasjøen)	2 km	NRSH	Ny	Turveg/-sti
Tysvær	Espevikholmen	30	NRSH	V-42	Båtutfart
Tysvær	Toftøy nord - Longholmen	151	NRSH	V-47	Båtutfart
Tysvær	Muslandsvåg-Selsvika	16	NRSH	V-49	Båtutfart
Tysvær	Vesterøy	250	NRSH	pågår	Båtutfart
Vindafjord	Vikaneset	70	NRSH	Y-31	Bad, båt
Vindafjord	Li badeplass. Restareal	5	NRSH	Y-32	Badeplass
Ølen	Gjerdevik badepl. Mellom Ølensvåg/Ølen	7	NRSH	-	Badeplass
Hå, Klepp,	* Parkeringsareal langs Jærstrendene	22	FM,JF,RFK	-	Multi
Sola	* Parkeringsareal langs Jærstrendene	11	FM,JF,RFK	-	Multi
Forsvaret	** Forsvarets eiendommer.	-	-	-	Multi
I alt 45 områder + parkeringsareal langs Jærstrendene og Forsvarets eiendommer					

* P-areal langs Jærkysten. Må sees i sammenheng. Ligger i flere kommuner men er naturgeografisk samme område.

** Behov for en aktiv gjennomgang av forsvarsets eiendommer. Tas opp nasjonalt og på fylkesnivå i perioden.

Særlig viktig i Rogaland: Tursti Ølberg-Vigdel-Hellestø (Sola og Klepp kommuner).

DET KONGELIGE MILJØVERNDEPARTEMENT

Godkjenning av fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FDP FINK) i Rogaland.

Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FDP FINK) i Rogaland er i brev av 30. juni d.å. oversendt Miljøverndepartementet for sentral godkjenning. Departementet har behandlet planen i samråd med Kultur- og kirke departementet, Fiskeridepartementet, Helsedepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Samferdselsdepartementet.

Vedtakk:

Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern i Rogaland, vedtatt i fylkestinget den 8. juni 2004, godkjennes av Miljøverndepartementet i medhold av

§ 19-4 i plan- og bygningsloven og den kongelige resolusjon av den 16. mars 1990, med de merknader som er nevnt nedenfor.

Merknader fra departementene:

Fylkesdelplanen for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (fylkesdelplan FINK) skal avløse Sektorplan for idrett og friluftsliv i Rogaland 2000-2003, fylkesdelplan for friluftsliv 1992-95, fylkesdelplan for turveger og grøntstrukturer i tettsteder 1992-95, fylkesdelplan for naturvern 1992-95 og fylkesdelplan for kulturminner 1989. Planen skal være til hjelp for beslutningstakere i fylket innen planlegging og forvaltning, politikere og offentlig ansatte for å styrke oppslutningen om arealbruken, konfliktbehandling og bedre samordningen av hovedtemaene.

Fylkesdelplanens grep ved å kople de fire temaene friluftsliv, idrett, naturvern og kulturminnevern og relatere det til landbruk og reiseliv er interessant og forbillig. Departementene mener planen har mange gode og interessante refleksjoner vedrørende tilrettelegging for planlegging av arealer til disse temaene, og mulige konflikter knyttet til dette. Fylkesdelplanen kan således bli et godt redskap for lokale og regionale myndigheter og aktører.

Samordningen av de fire fagområdene er en god tilnærming til fremtidig samfunnsplanlegging i fylket, og kan gjøre det enklere for ulike grupper og sektorer å ta planen i bruk. Det er også positivt at planen er tydelig på handling og at den fokuserer på muligheter og samarbeid mellom viktige regionale myndigheter, lag og organisasjoner. Planen kunne imidlertid vært sterkere med hensyn til prioritering og konkretiseringer i handlingsprogrammet.

Planen omtaler forholdet til kommunal arealplanlegging, lokalt miljøvern og økt tilgjengelighet på en grei måte. Planen vil også på en god måte supplere fylkesdelplan for kystsonen, som regionalt styringsverktøy i strandsonen og i fylkets oppfølging av EUs vanddirektiv.

Landbrukssektoren som forvalter og tilbyr store arealressurser er godt innarbeidet i planen. En bred inkludering av landbrukets interesser i plandokumentet er med på å bidra til tidligere avklaringer av viktige kontakflater mellom landbruket og andre samfunnsinteresser.

Departementene mener videre at FINK har en svært formålstjenlig sektorovergripende tilnærming. Fylkesdelplanen framhever behov for kontinuitet, forankring og integrering av folkehelsearbeid i den ordinære samfunnsplanlegging. Det er videre positivt at man påpeker behovet for planlegging i forbindelse med tilrettelegging for fysisk aktivitet i hverdagen.

Departementene støtter planens fokus på barn og unge som viktig målgruppe for økt aktivitet i hverdagen, og bedret folkehelse for flere. Vi vil påpeke at barns kunnskap om hvordan de er og kan være fysisk aktive i sitt eget hverdagslandskap er viktig i arbeidet for å få flere barn til å være fysisk aktive. Dette samsvarer med utfordringene presentert i St. meld. Nr. 16 (2002-2003) Resept for et sunnere Norge.

Fylkesdelplan FINK berører sjøområder. Det er derfor viktig at Fiskeridirektoratet og Kystverket regionalt blir invitert med i arbeidet med planen og oppfølging av denne.

Miljøverndepartementet fastsatte 6. april 2005 i samråd med Fiskeri- og matdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet nye retningslinjer for behandling av saker som kan berøre kandidatområdene for marin verneplan. Hensikten er å unngå at de aktuelle verneverdiene forringes mens planen utredes. Retningslinjene gjelder for Miljøverndepartementet, Fiskeri- og matdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementets fagmyndigheter og deres saksbehandling etter sin lovgivning og rådgivning ovenfor andre myndigheter og målgrupper. Retningslinjene er midlertidige, og gjelder til vern eller annen beskyttelse er vedtatt for området som del av marin verneplan, eller området er tatt ut av det videre planarbeidet.

Etter at denne fylkesdelplanen ble vedtatt av fylkestinget, har Miljøverndepartementet stadfestet kommunestyrevedtakene i Time og Hå kommuner om reguleringsplan for Høg-Jæren energipark. Departementet gjør en endring i planene ved at det fastsettes nye reguleringsbestemmelser om krav til bebyggelsesplan og hensyntagen i anleggsperioden. Før bebyggelsesplan kan vedtas skal forholdet til automatisk fredete kulturminner være avklart.

Avslutning

Det skal gjøres oppmerksom på at godkjenningen av fylkesdelplanen for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern i Rogaland, ikke omfatter konkret ressursbruk. Prioritering og tildeling av ressurser følges opp gjennom de årlige budsjettprosessene. Det forutsettes at fylkeskommunen tar kontakt med de berørte statlige myndigheter for å sikre gjennomføringen av planens strategier og tiltak.

Miljøverndepartementet vil understreke § 19-1 i Plan- og bygningsloven, der det heter at fylkesplaner, herunder fylkesdelplaner, skal legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet, og være retningsgivende for kommunal og statlig virksomhet i fylket. Plan- og bygningsloven forutsetter at statlige organer som vil fravike forutsetningene i godkjent fylkesplan, skal ta dette opp med fylkeskommunale planmyndigheter. Dersom fylkeskommunen og vedkommende sektormyndighet ikke blir enige, skal saken tas opp med de sentrale planmyndighetene.

13. oktober 2005
Øyvind Håbrekke
Statssekretær

Layout og produksjon: STF v/Odd Inge Worsøe
Fotos forsiden: Odd Inge Worsøe
Kart: Kartkontoret RFK.
Digitalt kartgrunnlag fra Statens kartverk
Tillatelsesnr.: N250 LK2-4-1987
Trykk/repro: Stavanger Offset AS
Opplag: 1000

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

REGIONALUTVIKLINGSAVDELINGEN

Regionalplanseksjonen
Arkitekt Eckhoffsgt. 1, 4010 Stavanger
Postboks 130, 4001 Stavanger
Telefon 51 51 66 00
Telefaks 51 51 66 74
firmapost@rogfk.no
www.rogfk.no